

Notulen raadsvergadering

Notulen van de raadsvergadering van 21 april 2022

Notulen van de raadsvergadering van 21 april 2022 (ochtendzitting)

Voor de agenda wordt verwezen naar volgnummer 6

Voorzitter: de heer ing. A. Aboutaleb, met dien verstande dat het voorzitterschap van 11.40 tot 12.00 uur is waargenomen door mevrouw N.D.Z.R. Mohamed-Hoesein

Tegenwoordig zijn 45 leden, namelijk: mevrouw I. Elfilali, mevrouw P.J.H.D. Verkoelen, de heer R.G.C. Segers-Hoogendoorn, mevrouw M.S. Abrahamse, de heer M. Verhoef, de heer A.R. Oostdijk, de heer T.S.J. Coşkun, mevrouw M.M. Vlasblom, de heer B. van Drunen, mevrouw V.A. Bruin, de heer G.J.M. Vreugdenhil, mevrouw I. Coenradie, mevrouw M.S.S. de Jong, de heer S. Ceulemans, de heer R.A.C.J. Simons, de heer S.J.C. Becker, mevrouw S. van de Peppel, de heer D.J. van Dommelen, de heer R. Moti, de heer T.J. Vonk, de heer R.T.J. van der Velden, de heer E. Yigit, mevrouw C.M. Zeegers, de heer T. de Haan, de heer S. Leewis, mevrouw L.S. Vlieger, mevrouw M.Y. Morkoç, de heer M.H. Biljoen, mevrouw A. Kockelkoren, de heer F. Achbar, mevrouw I. van Wifferen, mevrouw A.J.A. Maassen, de heer P.J.P. Lansink-Bastemeijer, de heer N. Balwantsingh, de heer G.J. Engberts, de heer T. Kind, mevrouw T.C. Hoogwerf, mevrouw D.A. van Groningen, mevrouw J.M. Nunnely, mevrouw S. Reitema, de heer T. Kuzu, de heer B. van Schaik, de heer J.M.D. de Waard, mevrouw N.D.Z.R. Mohamed-Hoesein en de heer V.P.G. Karremans (vanaf 14.30 uur)

Griffier: mevrouw I.C.M. Broeders

1. *Opening en mededelingen*

De **VOORZITTER**. Goedemorgen. Ik heet u hartelijk welkom bij deze raadsvergadering. Ook welkom aan de mensen die van een afstand deze raadsvergadering volgen, de vertegenwoordigers van de media en onze medewerkers. Ik heb een bericht van verhindering ontvangen van wethouder Van Gils. Die is mogelijk vanmiddag vanaf ongeveer 14.00 uur uit huis.

2. *Vaststelling van de agenda van de raadsvergadering van 21 april 2022*

De **VOORZITTER**. Agendapunt 2, de vaststelling van de agenda voor de raadsvergadering van vandaag, 21 april. Ik zal de agenda met u doornemen en daarna zal ik u in de gelegenheid stellen eventuele aanvullende opmerkingen te maken bij of over de agenda, wat u wilt. Er is één verzoek ingediend voor een tweeminutendebat van de zijde van de PvdA onder de titel 'We laten niemand in de kou staan'. Als er verder geen opmerkingen over zijn stel ik u voor dit punt aan de agenda toe te voegen. Dat is het geval. Het wordt agendapunt 13.1. Bij agendapunt 6, duiding verkiezingsuitslag, spreken de fracties in de volgorde van groot naar klein en het is aan u om te bepalen of aan dit debat wilt deelnemen. Het streven is dat de beëdiging van een aantal burgerleden in de commissies na de lunch zal plaatsvinden, rond 14.00 uur. Zijn er nog leden die over de agenda nog opmerkingen willen maken? Mijnheer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Nou, misschien niet zozeer over de agenda maar over de spreektijd. Is dat nu ook gelijk aan de orde? Want ik zat de agenda voor te bereiden en vooral de duiding van de verkiezingsuitslag en toen dacht ik eigenlijk: we gaan het ongetwijfeld vooral hebben over die 60% die niet gestemd heeft. Zou het dan ook niet heel logisch zijn dat de spreektijd die we daaraan koppelen niet gekoppeld is aan de verkiezingsuitslag, maar dat alle partijen een gelijke hoeveelheid tijd daarvoor hebben? Ik stel u bijvoorbeeld voor om iedereen daarvoor acht minuten te geven en dan de rest van de vergadering gewoon op één uur spreektijd te zetten, zodat we eigenlijk niet verder uitlopen. Dat is mijn voorstel.

De **VOORZITTER**. Het ordevoorstel is alle fracties acht minuten spreektijd te gunnen bij agendapunt 6 en dan voor de rest van de vergadering één uur op de klok te zetten. Dat is het voorstel. De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr). Ja, eigenlijk, als ik het goed begrijp, wilt u nu al de uitslag van de verkiezingen tenietdoen en daarmee de Rotterdammer niet serieus nemen? Ik denk dat het gewoon heel redelijk is dat we gewoon de spreektijd hanteren naar grootte van de partij.

De **VOORZITTER**. Anderen? Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Ja, daar gaan we het nog vaak over hebben mijnheer Simons, met uw ene restzetel met het halen van 9,03 zetels. Wat dat betreft heeft u uw zetel al binnen dus dat zit goed. Ik ben zeer gecharmeerd van het voorstel, dus ik zou dat graag willen steunen.

De **VOORZITTER**. De heer Engberts.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Een sympathiek voorstel.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Zeegers.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66). Nou, voor deze ene keer. Wij vonden het eigenlijk wel creatief bedacht, dus voor deze ene keer willen we er wel in meegaan, maar het is zeker geen precedent.

De **VOORZITTER**. De heer Lansink. Sst, niet buiten de vergadering graag.

De heer **LANSINK-BASTEMEIJER** (vvd). Ja voorzitter, wij hebben inderdaad met elkaar op een boot gezeten. Wij vonden het fijn als wij met elkaar een beetje efficiënt onze tijd zouden benutten. Nou, we zijn voor de eerste keer echt bij elkaar en wat gaan we doen? Ongebreideld over één onderwerp het woord laten voeren? Dat lijkt mij geen goed voorstel, hoe sympathiek de indiener ook is.

De **VOORZITTER**. Helder. De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja voorzitter, de heer – hoe heet hij ook alweer – Pascal, maar dat mag je hier niet zeggen hè?

De **VOORZITTER**. Lansink-Bastemeijer.

De heer **COŞKUN** (sp). De heer Lansink overdrijft meteen weer ongebreideld. Het voorstel van de heer Vonk is niet ongebreideld, maar iedereen acht minuten. Dat is redelijk beperkt in de tijd. Nu heb ik zelf iets voorbereid voor slechts twee of drie minuten, dus ik zal mijn tijd

niet opsouperen, maar ik vind het vanuit democratisch oogpunt een hartstikke goed voorstel van de heer Vonk.

De **VOORZITTER**. Helder. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGBERS-HOOGENDOORN** (cda). Een voorstel van grote klasse.

De **VOORZITTER**. Dan gaan we stemmen over het voorstel. Wellicht dat de techniek mij kan helpen om het voorstel op de klok te zetten zodat we kunnen gaan stemmen. Het voorstel luidt 'acht minuten bij agendapunt 6'.

Mevrouw **ZBGBERS** (d66). Volgens mij was het voorstel acht minuten bij dat agendapunt, maar dan voor de rest een uur.

De **VOORZITTER**. Dat heb ik zo samengevat, ja.

Mevrouw **ZBGBERS** (d66). Zodat we in totaliteit niet uit de tijd lopen. Dat was het voorstel.

De **VOORZITTER**. Ja, maar we gaan eerst spreken over acht minuten. U kunt gaan stemmen. Er is een meerderheid voor het ordevoorstel Vonk. Sst, mevrouw Verkoelen graag. Het ordevoorstel van mijnheer Vonk kan op een meerderheid rekenen van 26 stemmen. Dat betekent dus dat wij voor agendapunt 6 acht minuten hebben. Die gaan we apart klokken. En voor de rest van de vergadering hebben we één uur. De vergadering gaat er op deze manier uitzien. Dank. Andere punten bij de agenda? Niet? Ik ga u wat huishoudelijke mededelingen meegeven. Rond lunchtijd is er een lunch beschikbaar. Vanwege de beschikbare ruimte wordt deze op twee plekken geserveerd. Voor de leden van de raad is dat op de gang hier bij de koffiekamer en voor de ondersteunende medewerkers is dat voorzien in de Suze Groenewegzaal. Let op, daar is ook het voedsel exact hetzelfde.

De **VOORZITTER**. De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Voorzitter, nu we toch in de huishoudelijke mededelingen zitten. Ik begreep dat de FNV om 12.30 uur ons verwacht in de hal of op de trappen van het stadhuis. Ze willen ons iets aanbieden.

De **VOORZITTER**. Dat is niet de afspraak. De afspraak die ik gemaakt heb als voorzitter van uw raad is dat ik in de lunchpauze in de gelegenheid ben om in de hal beneden een petitie van de FNV aan te nemen. Dat wil ik straks even doen. En u bent van harte welkom om daarbij aanwezig te zijn.

De heer **COŞKUN** (sp). Oké.

De **VOORZITTER**. Maar het gebeurt in de lunchpauze en wanneer de lunchpauze valt, hebben we een beetje zelf in de hand.

3. *Vaststelling van de notulen van de raadsvergadering van*

3.1 *28 maart 2022*

3.2 *30 maart 2022*

De **VOORZITTER**. De vaststelling van de notulen van de vergadering van 28 maart en 30 maart 2022. Kunnen we die notulen vaststellen? Dat is het geval.

4. *Mededeling van ingekomen stukken aan de raad en de commissies, zoals genoemd op de digitale doorlopende lijst 2022 weken 13 t/m 15*

De **VOORZITTER**. Mededeling van ingekomen stukken, zoals genoemd op de digitale doorlopende lijst van het lopende jaar, de weken 13 t/m 15. Kunt u akkoord gaan met de voorgestelde wijze van afdoening? Dat is het geval.

5. *Bekrachtiging van de geheimhouding overeenkomstig artikel 25 van de Gemeentewet*
5.1 *De bijlagen behorende bij de brief van burgemeester en wethouders met betrekking tot voortgang Warmtebedrijf Rotterdam, maart 2022*

De **VOORZITTER**. Bekrachtiging van de geheimhouding. De bijlagen behorende bij de brief van burgemeester en wethouders met betrekking tot de voortgang Warmtebedrijf Rotterdam, maart 2022. Ik check nog even. Mevrouw Verkoelen?

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ja hoor, voorzitter. Dit gaat ook weer vier jaar komen. 50PLUS wordt geacht tegen te hebben gestemd.

De **VOORZITTER**. De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, dank u voorzitter. De Partij voor de Dieren stemt ook tegen.

De **VOORZITTER**. De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja voorzitter, de bijlage zat er ook niet bij, zo geheim is die blijkbaar. Ik kan dus niet beoordelen of die geheim moet blijven. Ik ben er voor dat democratie transparant is, dus wat mij betreft moet die openbaar.

De **VOORZITTER**. Helder. Met de stemmen van de Partij voor de Dieren, 50PLUS en SP tegen, is de geheimhouding zoals gevraagd onder 5.1 bekrachtigd.

6. *Duiding van de uitslag van de verkiezing voor de leden van de gemeenteraad*

De **VOORZITTER**. Dan gaan we nu naar het eerste inhoudelijke onderwerp voor vandaag, de duiding van de uitslag van de verkiezingen voor de leden van de gemeenteraad. Ik begin bij de heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr). Ja, dank u voorzitter. Ik zal geen acht minuten nodig hebben. Ik heb net in de metro erover nagedacht wat ik hier zou gaan zeggen. Ik heb nog opgezocht wat het opkomstpercentage landelijk was. Dat was 5% lager. In Rotterdam was het 8% lager. Niet dat dat het minder erg maakt in Rotterdam, maar we kunnen wel vaststellen dat er een grote landelijke component in zit. Dus daar zou je een voorzichtige conclusie uit kunnen trekken dat het iets met het landelijk beleid van de afgelopen jaren te maken heeft. Ik keek gisteravond nog een uurtje naar de tv en toen zag ik dat het huidige kabinet het vertrouwen van 23% van de Nederlanders heeft. Misschien heeft dat er ook nog wat mee te maken. Nu wilde ik nog een ander punt noemen. Corona. Zou er een correlatie zijn tussen de vaccinatiegraad in verschillende wijken en de opkomst bij de verkiezingen? Als ik zo eens kijk, denk ik dat dat best zo zou kunnen zijn. Er is natuurlijk al veel over gezegd, maar er zijn natuurlijk heel veel wijken in Rotterdam waar mensen weinig vertrouwen hadden in de vaccinatie en in het hele coronabeleid van de landelijke overheid. Daar kunnen we allemaal wat van vinden, maar het zou best kunnen dat de mensen die zich niet wilden laten

vaccineren zich ook niet gehoord voelden en dat twee jaar lang, en dat dat mogelijk invloed heeft gehad op de lage opkomst. Daarnaast zat ik net ook te denken: onze burgemeester gaat elke week naar Carnisse toe en daar is hij onder het volk aan het werk. Dus de vraag kwam bij me op: is er een correlatie tussen de aanwezigheid van de burgemeester en de opkomst in Carnisse? U zult begrijpen dat dat natuurlijk gelijk aangeeft hoe moeilijk het is om relaties te leggen. Ik heb nog wel even gekeken naar de uitslag van Carnisse. Ik heb hem hier voor me. Ik vroeg net voor de zekerheid of dit de uitslag is van de hele wijk, want Leefbaar Rotterdam heeft 290 stemmen gekregen en daarmee stond ze op 1. Ik dacht: dat kan toch niet kloppen, zo weinig? Nou ja, of er een correlatie is tussen de politieke kleur van onze burgemeester, de Partij van de Arbeid, daar heb ik ook nog even naar gekeken. De PvdA is op de derde plaats geëindigd, dus dat ziet er wel goed uit. Nou goed, alle gekheid op een stokje, we hebben een mooie motie liggen die is opgesteld door de PvdA en volgens mij ondersteund wordt door velen, die vraagt om een onderzoek. Daar stemmen wij van harte mee in, en ook dat de raad dat onderzoek aanstuurt. Ik heb nog wel één mondeling amendement nu, maar daar moet u maar over nadenken. Dat is dat het mooi zou zijn als wij als raadsleden de interviews doen met de mensen die niet zijn gaan stemmen. Want die onderzoekers gaan met allemaal mooie protocollen vragenlijsten maken, maar laten wij die onderzoekers niet naar die mensen sturen, laat van elke partij, kan ik me voorstellen, één man of vrouw die interviews doen met die Rotterdammers die niet zijn gaan stemmen. We zijn volksvertegenwoordigers. Het zal soms confronterend zijn, maar het leek mij een goed idee, maar dat is ook verder aan de andere leden van de raad. Dat was mijn bijdrage voorzitter.

De **VOORZITTER**. Een vraag van de heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, de motie staat volgens mij nog niet in het iBabs-systeem. O, hij staat er al in, mooi, dan kan iedereen hem ook al lezen. Ik vind het eigenlijk een goede suggestie van de heer Simons. Mijn vraag aan de heer Simons zou dan zijn of de heer Simons dan ook bereid zou zijn om in de begeleidingscommissie te zitten, zodat we ook met elkaar die onderzoeksopzet verder vorm kunnen geven en ook kunnen zorgen dat dit soort goede ideeën dan ook in de uitvoering tot stand kunnen komen. Ik probeer gelijk constructief mee te denken.

De **VOORZITTER**. De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr). Zeker. Dat is fijn. En ook de motie van uw collega, dus dat u hem nog niet heeft gezien, dat bevreemdt mij een beetje, maar goed, dat moeten jullie maar onderling regelen. Natuurlijk zal Leefbaar Rotterdam deelnemen aan die begeleidingscommissie. Dat is vanzelfsprekend.

De **VOORZITTER**. Dank u. Dan gaan we naar de volgende spreker op de lijst. Dat is de heer Karremans, of de heer Lansink.

De heer **LANSINK-BASTEMEIJER** (vvd). Dank u wel voorzitter. Ik heb flink moeten schrappen in mijn betoog want ik wilde veertien minuten nemen maar ik heb er maar acht van u gekregen. Maar goed, daar moeten we het dan maar mee doen in een ingekorte ingedikte versie. Beste voorzitter geachte raad. We leven een anoniem bestaan en hebben geen fanclubs. Die woorden sprak ik tijdens het verantwoordingsdebat en vandaag herhaal ik die woorden als start van de duiding van de opkomst in Rotterdam. Dat duiden begint met afpellen. Is het een Rotterdams probleem of een Nederlands probleem, voor heel Nederland? Is het een probleem van de lokale democratie of juist van de landelijke? Is het een eensoortig of een veelsoortig probleem? Is het een probleem van het hier en nu of is het

een al langer bestaand probleem? Voorzitter, de brief van de burgemeester geeft veel handvatten voor de discussie van vandaag. We moeten vaststellen dat de opkomst in Nederland bedroevend is. Rotterdam is dan wel de hekkensluiter, iemand moet als laatste eindigen, dat zien we ook bij de marathon, maar staat niet alleen. De dalende trend voor wat betreft de opkomstcijfers is al langer aan de gang. Sinds het afschaffen van de stemplicht is de opkomst al aan het dalen, met uitzondering van de periode Fortuyn. De achtergronden om niet te gaan stemmen zijn veelsoortig. Niet weten op wie je wilt stemmen, geen binding met de stad, desinteresse, geen tijd en soms ook wantrouwen, spelen allemaal een rol. Voorzitter, probeer dit maar eens te duiden. Wat ik de raad en Rotterdam wil meegeven, is dat de oplossing niet gevonden moet worden in een duizenddingendoekje. Geen grijze deken van maatregelen. Want desinteresse heeft een andere aanpak nodig dan het niet weten waarop je moet stemmen. Ik ben ook blij dat we op basis van een motie van de PvdA, die wij ook met veel plezier medeondertekenen, nader onderzoek gaan doen naar de achtergronden in Rotterdam. Niet door onderzoek dat al lang en breed gedaan is nog eens dunnetjes over te doen, maar juist aansluiting erop te vinden en te vragen naar interventies die kunnen bijdragen aan het verhogen van de opkomst. Ik hoop dat de onderzoekers ons interventies aan de hand doen die op korte, middel- en lange termijn kunnen helpen. Want ik maak mij geen illusies. Zelfs als we vandaag beginnen om de opkomst te vergroten, dan nog zal het een zaak van lange adem zijn om meer Rotterdammers naar de stembus te krijgen. Nog vele relatief anonieme raadsleden na ons zullen met dit bijltje moeten gaan hakken. Dank u wel voorzitter.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer. Mevrouw Kockelkoren, u heeft een vraag.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Ja voorzitter, ik heb via u één vraag aan de heer Lansink. Ook GroenLinks deelt helemaal het gevoel van noodzaak om een onderzoek te doen om dit beter te kunnen duiden. Tegelijkertijd is het ook ontzettend belangrijk om als raad als geheel te laten zien dat je het serieus neemt door op een andere manier te gaan werken, meer samen met partijen in de stad, meer onderlinge samenwerking. Mijn vraag aan de heer Lansink is hoe hij de bredere samenwerking hier als raad, die voorbeeldfunctie die wij hebben om die uitgestoken hand te laten zien naar de stad en binnen in de raad naar alle partijen, wil gaan vormgeven.

De **VOORZITTER**. De heer Lansink.

De heer **LANSINK-BASTEMEIJER** (vvd). Dank u wel voorzitter. Ik was eigenlijk niet van plan om daarop vooruit te lopen, want dit is nu precies waar het probleem ligt, denk ik, dat wij wel weer gaan bepalen hoe het voor de stad moet gaan werken. Ik zie dus graag aanbevelingen vanuit het onderzoek naar mij toe komen, om van daaruit te gaan beredeneren wat de beste aanpak zou zijn. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Dank u. Mevrouw Kockelkoren dan, in uw eerste termijn.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Voorzitter, het feest van de democratie, zo worden verkiezingen vaak gezien. Het moment waarop je als Rotterdammer je stem kunt laten horen over de koers van jouw stad, door een van de vele vakjes rood te kleuren op het ware vouwkunstwerk dat een stembiljet tegenwoordig is. Helaas bleken de verkiezingen van 16 maart 2022 een feest waar maar liefst 60% van de genodigden niet kwam opdagen, daarbij de andere feestgangers op een nagenoeg lege dansvloer en met een kater achterlatend. De grote vraag is: waarom nam 38,9% van de Rotterdammers de moeite om te gaan stemmen? En vervolgens: wat kunnen wij als de gekozen 45 volksvertegenwoordigers van deze mooie stad daaraan doen? Hoe kunnen wij er met elkaar voor zorgen dat de komende vier jaar ook

de stem van de 60% die niet gestemd heeft wordt meegenomen in de besluitvorming? Voorzitter, tegelijkertijd, na maanden van intensief campagne voeren herhaalde GroenLinks met vijf zetels het beste Rotterdamse verkiezingsresultaat ooit. Sterker nog, we werden de derde partij van de raad, de grootste linkse en progressieve partij. Dit resultaat hebben wij niet bereikt met een groot campagnebudget, maar met heel veel inzet en gesprekken aan de deur, dichtbij mensen te attenderen op verkiezingen. Onze belangrijkste thema's en de oplossingen zijn van die gesprekken met bewoners afgeleid. De verkiezingen laten ook een progressieve raadsmeerderheid zien. Daarom zien we volop kansen om door te werken aan de grote urgente vraagstukken die niet kunnen wachten, klimaat, armoede, energiearmoede als het gevolg van de oorlog in Oekraïne.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ja voorzitter, ik vraag me af of mevrouw Kockelkoren het plaatje heeft gezien in het AD. Wat dacht u dat u was geweest als partij wanneer 80% was gaan stemmen? Uw stemmers zijn er geweest, maar dat is ook het matje. Als er 80% was geweest, was u diep, diep gezakt. Dat is waar we het over moeten hebben.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Kockelkoren.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Voorzitter, dat lijkt mij een speculatieve aanname. Natuurlijk heb ik dat plaatje gezien en dat plaatje baart mij enorm grote zorgen. Want ook wij hebben uitgebreid campagne gevoerd op Rotterdam-Zuid. Sterker nog, gelukkig hebben wij een aantal gekozen wijkraadsleden die de meeste stemmen haalden in wijken op Rotterdam-Zuid. Ontzettend belangrijk, maar absoluut nog niet genoeg.

De **VOORZITTER**. U kunt verdergaan.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Oké voorzitter, in de rondgang langs alle fracties door de verkenner werden ook gedeelde opgaven benoemd, evenals de wens om op een nieuwe manier met elkaar en met de stad samen te werken. We zien nu dat vier partijen de informatiefase zijn ingegaan. Maar voorzitter, democratische legitimiteit voor dit soort grote opgaven vraagt om het zoeken naar breder draagvlak.

De **VOORZITTER**. De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr). Ja, ik heb even naar het eerste deel van uw betoog geluisterd en u klopt uzelf natuurlijk gewoon op de borst als GroenLinks en dat mag u. Dat mogen we allemaal doen. Maar juist in deze discussie zouden wat meer bescheidenheid en zelfreflectie misschien beter op zijn plaats zijn. Want u, uw partij, heeft de afgelopen vier jaar ook mede het bestuur van deze stad gevormd. Heeft u zelf al in uw eigen kring er eens over nagedacht wat daar dan mogelijk fout is gegaan of welke invloed uw bijdrage op het bestuur heeft gehad op de opkomst in deze stad?

De **VOORZITTER**. Mevrouw Kockelkoren.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Zeker, en wij delen dan ook het grote gevoel van urgentie om te onderzoeken hoe dit beter kan. Tegelijkertijd zien wij dat wij wederom vijf zetels hebben gehaald, dus niet zijn afgestraft voor wat daarin is gebeurd, sterker nog, zijn gegroeid hier in de gemeenteraad. Wat wij willen is samen met bewoners in de stad, samen met partijen in deze raad zorgen dat wij dus al die Rotterdammers die zich niet of onvoldoende gehoord voelen, een stem geven.

De **VOORZITTER**. De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr). Ja, eigenlijk is uw conclusie dus dat de lage opkomst in Rotterdam in ieder geval niet te wijten is aan GroenLinks.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Kockelkoren.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Nee, geenszins. Dat heeft u mij ook niet horen zeggen. Wat ik heb willen zeggen is dat wij het belang van rondgaan langs de deuren, mensen horen, het feest van de democratie vieren, hoog in het vaandel hebben staan, en dat daarbij het doen van onderzoek maar ook het op een nieuwe manier samenwerken hier in de raad waarbij meer partijen betrokken zijn, belangrijke stappen zijn voor de toekomst.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGRS-HOOGENDOORN** (cda). Ja voorzitter, dank. Ik zou de suggestie willen doen, en ik weet niet wat dat betekent voor de termijnen van anderen partijen, maar om deze duiding van de verkiezingsuitslag weg te houden bij de politieke partij, zeker als je over je eigen partij praat. Het is slechts een suggestie, want anders komen we dus in dit debat terecht waar we nu in terecht dreigen te komen, en dat is volgens mij precies waar burgers op afhaken. Dus laten we het nu alstublieft houden op wat wij hier met zijn vijfenveertigen kunnen doen om die mensen over vier jaar weer allemaal naar de stembus te krijgen.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Kockelkoren, u kunt verdergaan.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Dank u wel voorzitter. Kijk, de grote vraag is hoe er ruimte gegeven gaat worden aan partijen in de stad. Hoe gaat er ruimte gegeven worden aan alle partijen in de raad? Een wens die alle partijen hier met elkaar hebben uitgesproken en die ook benoemd is in het advies aan de verkenner, de energie en creativiteit van alle raadsleden aanboren en benutten. Een coalitie die moet durven loslaten, die andere partijen ruimte geeft. En voorzitter, we hebben de afgelopen periode goede voorbeelden gezien. Met het raadsakkoord Energietransitie toonde onze wethouder Arno Bonte dat er wel degelijk op een nieuwe manier brede samenwerking gezocht kan worden met resultaat. En voorzitter, GroenLinks blijft dan ook altijd bereid om het gesprek te voeren over nieuwe samenwerkingsvormen, bijvoorbeeld met een nieuw raadsakkoord of met een brede progressieve coalitie. En voorzitter, het is onmogelijk om na deze verkiezingen met een kater weer over te gaan tot de orde van de dag. Opkomstbevordering vraagt een continu proces. Daarvoor moeten we weten wat er speelt en GroenLinks ziet daarvoor drie stappen. Als eerste het in opdracht van de raad te onderzoeken waarom Rotterdammers niet naar de stembus gaan. Wij steunen dan ook van harte het voorstel daartoe dat door de PvdA is gedaan. Als tweede het gesprek samen met de stad voeren. Gisteren zijn er 291 wijkraadsleden geïnstalleerd. Wat GroenLinks betreft is het tijd de Wijk aan Zet aan te grijpen voor een nieuwe start met een open werkwijze van samenwerking met partijen in de stad. En als derde, uit het onderzoek en de gesprekken in opdracht van de raad een programma op te stellen dat leidt tot verbetering en slimme manieren van werken waarbij meer Rotterdammers zich betrokken voelen. Tot zover voorzitter.

De **VOORZITTER**. Ik dank u zeer. Mevrouw Zeegers.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66). Ja, dank u wel voorzitter. In uw brief staat het al omschreven, de opkomst bij deze verkiezingen is een historisch dieptepunt en dat moeten we ons serieus aantrekken. Het fundament onder onze Rotterdamse democratie zakt op deze wijze

langzaam weg en er is dus echt werk aan de winkel om dit fundament te herstellen. Voor dat herstel is iedereen aan zet. De raad is aan zet, de gemeentelijke organisatie is aan zet en de wijk is aan zet. Zoals gezegd, er is veel te doen. En een onderzoek, zoals daartoe het voorstel zal worden ingediend door de PvdA, is daarbij wat ons betreft een heel goed startpunt. Het is heel erg belangrijk dat wij dat onderzoek in dialoog met de stad gaan uitvoeren. Ik was verrast door het voorstel van de heer Simons van Leefbaar Rotterdam, maar het lijkt ons een ontzettend goed idee om onszelf ook daarbij in te zetten en die interviews te doen, dus dat idee wordt in ieder geval vanuit ons zeer gesteund. Geen beschouwingen en deskresearch maar aan de slag en learning by doing, heb ik hier letterlijk staan. Het is dat wij zelf ook moeten leren en doen. Samen aan de slag. We moeten proberen om bewoners beter te betrekken bij wat er in de stad allemaal gebeurt. Te veel mensen hebben nu nog het gevoel dat de overheid er niet voor hen is, en dat moet echt anders. Om een voorbeeld te noemen, gebiedsontwikkeling. Verandering in de directe leefomgeving van mensen heeft een ontzettende impact op mensen zelf, en dat kan zelfs gebeuren als er een boom omgehakt wordt in jouw buurt. Daar hebben we het in de vorige periode ook nadrukkelijk vaak over gehad, maar vaak zijn dat soort wijzigingen in de directe leefomgeving voor mensen heel erg impactvol en dus moeten we ook veel meer naast mensen staan om beter te luisteren. Dat wil niet zeggen dat het is: u vraagt, wij draaien. Integendeel, soms moet je gewoon ook helder en duidelijk zijn dat sommige dingen niet kunnen, maar wel altijd met een open houding en luisteren en niet vooringenomen zijn. Dat is de politiek waar wij als D66 voor staan. Dus het gaat wel degelijk over hoe de organisatie ook omgaat met ontwikkelingen in de stad. Het gaat dus over die organisatie maar ook over de menselijke maat en zorgen voor een betere representativiteit van onze bewoners. Daar moeten we dus op allerlei vlakken ook aan werken. We vinden het ook ontzettend belangrijk om die wijkraden goed te betrekken. Dat is door vorige sprekers ook al gezegd. Dat ondersteunen wij volledig. Een ander aandachtspunt dat ik nog kort wil meegeven is de zichtbaarheid van het werk dat wij doen. Dat is ook een heel erg belangrijk punt dat ook in de brief van de burgemeester genoemd stond. Uit reeds gedaan kiezersonderzoek blijkt dat er nog veel onbekendheid is van de rol van de gemeente over de impact van besluiten die we hier nemen over het dagelijks leven van mensen. Maar deze onderzoeksresultaten liggen er dus nu al. We gaan een nieuw onderzoek starten, maar er is ook al onderzoek gedaan. En wat kunnen we hier nu echt mee doen? Wat kunnen we in de komende vier jaar nu structureel gaan doen om de bekendheid en zichtbaarheid van de gemeente te vergroten? Dat is eigenlijk een vraag aan het college, of daarover al is nagedacht, en specifiek aan de burgemeester, gegeven ook zijn brief. Maar het is ook een vraag aan ons die hier in de raad ligt, dat we echt nadenken over die zichtbaarheid. Daar hebben we het in de boot ook al over gehad, maar dat lijkt me iets wat we nog verder invulling moeten geven. Maar laten we onszelf ook verder uitdagen. Meer democratische vernieuwing, bijvoorbeeld commissievergaderingen in de wijken, of conferenties zoals we dat onlangs ook hebben gedaan voor NPRZ. Toen hebben we met elkaar een conferentie georganiseerd in Rotterdam-Zuid. Die heeft de griffie toen vormgegeven. Maar dat soort dingen kunnen we veel meer doen, dat wij als raad informatie ophalen, niet wachten op informatie van het college maar zelf de stad ingaan, ons laten informeren en zo gevoed ook het debat in de raad te volgen. Dit soort initiatieven zijn wat ons betreft echt navolging waard en daar gaan wij ons ook verder hard voor maken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Dank u wel. De heer Moti heeft een vraag.

De heer **MOTI** (pvda). Dank u wel voorzitter. Ik zou een vraag aan mevrouw Zeegers willen stellen. Ik heb aandachtig zitten luisteren en ik hoor u vooral een beschouwing geven over de opkomst en wat de raad zou kunnen doen om vertrouwen en de opkomst te vergroten, maar op de agenda staat ook: de duiding van de uitslag van de verkiezingen en daar hoor ik

u eigenlijk helemaal niet over. Wat is nu volgens D66 de duiding van de uitslag? Wat hebben Rotterdammers nu op 16 maart uitgesproken welke kant het op moet met de stad? Moet dat socialer, linkser, progressiever, meer voor het klimaat? Wat is volgens u de duiding van deze uitslag?

De **VOORZITTER**. Mevrouw Zeegers.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66). Ja, ik heb me in mijn betoog vooral gericht op het percentage van 60% dat niet heeft gestemd en hoe wij dat als een democratisch tekort zien. Dat is voor ons ook de belangrijkste duiding die we op dit moment willen geven. Als het gaat om hoe mensen hebben gekozen, dat is de samenstelling van deze raad, dan zien wij uiteraard ook, ik verwijs even naar de vorige spreker, dat mensen echt wel kiezen voor die klimaataanpak, voor echte veranderingen in de stad. Dat progressief, klimaat, energietransitie, steun heeft van de mensen die hebben gekozen. Dat zien we daarin terug. Ik denk dat we ook zien dat we echt moeten werken aan die tweedeling in de samenleving, armoede, eigenlijk ook die brede vertegenwoordiging die nodig is om verder te komen in deze stad. Maar mijn betoog ging echt wel over dat democratisch tekort, omdat wij ook een democratische partij zijn en voor ons democratie staat voor een veilige en een betrokken samenleving. Dus juist dat tekort was voor ons het meest nadrukkelijke dat we hier wilden behandelen.

De **VOORZITTER**. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Zeker, zeer terecht. Daar moeten we het ook over hebben en dat staat ook op de agenda. We moeten het erover hebben waarom 60% niet gestemd heeft en daarom heb ik ook aandachtig naar u geluisterd. Tegelijkertijd is er ook gewoon een geldige uitslag. De 40% die wel heeft gestemd, daar moeten we ook wat mee en die heeft zich duidelijk uitgesproken – ik hoor het u zeggen – voor een progressiever, meer voor klimaat, meer voor het bestrijden van de ongelijkheid en meer voor het bestrijden van armoede. Maar ik ben benieuwd of zo meteen die duiding die u nu geeft ook zijn recht gaat krijgen de komende vier jaar.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Zeegers.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66). Dat zullen we inderdaad zien. Ik snap dat u daar een beetje op zit te hinten en mij ook graag daarmee woorden in mijn mond wil leggen. Wat mij betreft is onze inzet heel duidelijk. Wij gaan voor een groenere stad en daar waren we met uw partij ook goed mee bezig in het vorige college. Maar wij zetten ook volop in om daarmee verder te gaan. Punt, eigenlijk.

De **VOORZITTER**. Dank u. De heer Achbar.

De heer **MOTI** (pvda). Volgens mij zou ik nu mogen.

De **VOORZITTER**. Excuses. De heer Moti. Ik ging er gevoeglijk van uit dat de heer Moti zojuist een bijdrage heeft geleverd.

De heer **MOTI** (pvda). Ja, dank u wel voorzitter. Het is nog even wennen voor mij, weer aan deze kant van de zaal, maar het is een goed uitzicht moet ik zeggen. Voorzitter, het is al eerder gezegd maar verkiezingsdag is toch wel een van de mooiste dagen van het jaar. Het is echt een feestdag, het feest van de democratie. Wat mij betreft zou het zelfs een collectieve feestdag moeten worden die we ook met elkaar vieren. Het is de dag waarop alle inwoners zich erover mogen uitspreken welke kant het op moet met de stad, wie hen vier

jaar lang mag vertegenwoordigen bij het nemen van allerlei besluiten die betrekking hebben op hen, op hun wijk, op hun stad, en die hen aangaan. Dan is het inderdaad helaas treurig om te constateren dat ruim 60% van de kiesgerechtigde Rotterdammers geen gebruik heeft gemaakt van het stemrecht. Dat is veel, heel veel en veel te veel. En met name in bepaalde wijken is de opkomst echt dramatisch laag, iets wat pijn doet, wat elke democraat pijn doet. De brief van de burgemeester biedt op basis van literatuuronderzoek zeven mogelijke verklaringen en sluit ook af met zeven vragen. Wat de PvdA betreft moeten we als gemeenteraad samen met de stad en samen met onze inwoners deze en nog andere vragen met elkaar beantwoorden. We kunnen deze opkomst niet zomaar negeren en na één raadsbespreking weer overgaan tot de orde van de dag. Daarom wil ik graag de volgende motie indienen voorzitter, ondersteund door heel veel andere partijen.

De **VOORZITTER**. De heer Moti heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Onderzoek naar de lage opkomst in Rotterdam

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 21 april 2022 ter bespreking van agendapunt 6 duiding van de uitslag van de verkiezingen voor de leden van de gemeenteraad;

constaterende dat:

- de opkomst van de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen historisch laag is gebleken;
- de gemeente Rotterdam met 38,9% de gemeente in Nederland is met de allerlaagste opkomst;

overwegende dat:

- alle Rotterdamse politieke partijen dit zorgelijk vinden;
- allen willen begrijpen waarom de opkomst zo laag is uitgevallen en aan de slag willen om samen ervoor te zorgen dat het opkomstpercentage bij volgende gemeenteraadsverkiezingen hoger is;
- er aanzienlijke verschillen waarneembaar zijn tussen verschillende Rotterdamse wijken;
- het belangrijk is dat Rotterdammers zich vertegenwoordigd voelen in de gemeenteraad;

van mening dat:

- het essentieel is om onderliggende verklaringen voor de lage opkomst te kennen en aanbevelingen te krijgen zodat er vervolgens gericht aan verbetering kan worden gewerkt;
- dit niet om alleen deskresearch vraagt maar ook om actieve participatie van Rotterdammers, gemeenteraadsleden en wijkraadsleden bij zowel onderzoek als vervolgacties;

besluit:

- om in opdracht van de raad een onderzoek te laten uitvoeren naar de belangrijkste motivaties voor Rotterdammers om wel of niet te gaan stemmen en aansluiting te zoeken bij bestaande literatuur;
- de griffie de opdracht te geven om samen met de raad tot een onderzoeksvoorstel te komen;
- deze onderzoekers de opdracht te geven om aanbevelingen en kansrijke activiteiten te formuleren om duurzame oplossingen te vinden om Rotterdammers meer bij de gemeenteraadsverkiezingen te betrekken;

en gaat over tot de orde van de dag.'

w.g. G.J. Engberts, T.J. Vonk, I. Elfilali, M.M. Vlasblom, R.G.C. Segers-Hoogendoorn, C.M. Zeegers, P.J.P. Lansink-Bastemeijer, F. Achbar, R.T.J. van der Velden, R.A.C.J. Simons en A. Kockelkoren

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER**. U kunt verdergaan

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, de duiding van de uitslag, zoals ik net ook in het interruptiedebat met mevrouw Zeegers zei, gaat over meer dan alleen de opkomst. Het gaat ook over de stem van de 40% die wel naar de stembus is gegaan en daar moeten we het ook over hebben. En hoewel de PvdA jammer genoeg één zetel heeft verloren, is wel duidelijk dat Rotterdam in meerderheid op een linkse progressieve partij heeft gestemd. Mijn verbazing was dan ook heel groot dat al bij de eerste dag van de verkenningen vier partijen meteen hun voorkeur hebben uitgesproken voor de meest conservatieve variant die maar gevormd kan worden als coalitie. En ook met grote verbazing omdat juist een van die partijen nota bene op pagina 1 van haar verkiezingsprogramma de belofte deed aan alle Rotterdammers om het initiatief te nemen voor een zo progressief mogelijke coalitie, en nog geen week voor de verkiezingen dat zelfs ook heeft herhaald in een paginagroot interview in het AD en daarin zegt dat alleen een coalitie met Leefbaar Rotterdam en de VVD mogelijk is als zij hun verkiezingsprogramma door de shredder gooien. Voorzitter, volgens mij hebben Rotterdammers dus ook het recht om te weten welke partij nu haar programma door de shredder heeft gegooid? Is dat D66 die een progressieve coalitie beloofde? Het lijkt in ieder geval een herhaling te worden van een jaar geleden. De belofte van nieuw leiderschap bleek ook een wassen neus te zijn en eindigde in een deceptie bij veel progressieve kiezers.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Zeegers.

De heer **MOTI** (pvda). Het vertrouwen van kiezers in de politiek wordt daar niet groter op. Punt.

De **VOORZITTER**. Ja, daar zocht ik naar. Mevrouw Zeegers.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66). Ja, ik zal toch even wat van het feitenvrije betoog van de heer Moti moeten gaan weerleggen. Ten eerste, dat er al op dag één vier partijen bij de verkenner een afspraak hebben gemaakt, kunt u niet herleiden uit het verslag van de verkenner en het is ook niet zoals ik het mij heb herinnerd. De verkenner heeft duidelijk opgeschreven hoe dat proces is gegaan. Wat ons betreft hebben wij nog gepoogd om met GroenLinks een samenwerking te starten. Dat proces heeft denk ik twee weken geduurd als ik het goed heb. En uiteindelijk is dit eruit gekomen. Het is dus niet dag één, het is na afloop van de verkenning en dat heeft enige tijd geduurd en zo gaan die processen nu eenmaal. En wij vinden het ook belangrijk dat deze stad bestuurd wordt, dus daarom doen wij hier ook aan mee. Dat is in ieder geval één ding dat ik graag wil weerleggen uit uw betoog. Maar het tweede is, wat ik heb gezegd dat als het gaat om het klimaatbeleid van die twee partijen, ik zal mezelf nog maar eens citeren, is dat die door de shredder moeten. Dat heb ik inderdaad gezegd. En u kunt nog helemaal niet beoordelen wat er uit deze constellatie verder komt. Dus u bent ook veel te prematuur met uw oordelen. Ik snap dat u teleurgesteld bent, maar het zou u echt sieren als u dat even voor zich houdt en wacht tot er een eventueel coalitieakkoord ligt, want daar zijn we nu nog mee bezig. Dan kunt u uw oordeel vellen, maar nu is dat echt veel te prematuur.

De **VOORZITTER**. De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr). Ik zat ook nog even na te denken over de woorden progressief en zo, volgens mij allemaal heel eenzijdig. Maar wat vindt mijnheer Moti nu als je bijvoorbeeld naar Rotterdam-Zuid kijkt? Iemand zei tegen mij: vroeger was dat helemaal rood. En nu staan er twee andere partijen op 1, en dat zijn Leefbaar Rotterdam en DENK. Die waren bij het vorige college in ieder geval niet aanwezig, maar laten dat ook net de wijken zijn waar de opkomst het laagst is. Vindt u het niet belangrijk dat in een nieuw college, hoe dat er ook uit komt te zien, deze twee volkspartijen ook gewoon vertegenwoordigd zijn? Of betekent bij u progressief alleen maar een beetje met de elitaire vrienden en vriendinnen van GroenLinks samen de stad doorwandelen?

De **VOORZITTER**. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, uiteindelijk gaat het bij verkiezingen om het sluiten van meerderheden. Het gaat niet zozeer om een meerderheid van gebieden aan elkaar te sluiten. Mensen kiezen op ideeën, niet op basis van de geografische ligging. En mensen hebben gekozen voor sociale progressieve oplossingen, in ruime meerderheid. Ik ben benieuwd, en het is meer een vraag, ik ben gewoon benieuwd of met deze meest conservatieve variant nu die wens van de kiezer die in meerderheid voor progressief sociale politiek en sociale oplossingen heeft gestemd, recht gedaan gaat worden. Als dat niet het geval is, zal dat natuurlijk weer de volgende teleurstelling zijn van heel veel progressieve kiezers die zich vernageld zullen voelen met de beloftes die voor de verkiezingen gedaan zijn en die dan na de verkiezingen niet bewaarheid worden.

De **VOORZITTER**. De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr). Ik kan niets anders concluderen uit het betoog van de heer Moti dan dat de PvdA Rotterdam Rotterdammers op Zuid wegzet als conservatieve stemmers, want dat is de enige conclusie die ik uit uw betoog kan trekken, want in Rotterdam-Zuid, of je het nu leuk vindt of niet, staat Leefbaar Rotterdam of DENK op 1, en om deze hele groep zo weg te zetten als conservatieve stemmers, dan heeft u de afgelopen jaren gewoon niet goed opgelet.

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, hier maakt Leefbaar Rotterdam een grote denkfout. Het gaat niet om wie de grootste is, het gaat om absolute aantallen. Als je kijkt naar hoe Rotterdam in absolute aantallen gestegen is, heeft ook Zuid in absolute aantallen links en progressief gestemd. 60% van de kiezers, ook op Zuid, heeft op een linkse progressieve partij gestemd. En ja, die linkse progressieve stemmers zijn over verschillende partijen verspreid in tegenstelling tot rechtse stemmers. Die zijn over het algemeen over twee partijen verspreid: Leefbaar Rotterdam en de VVD. En links is over bijna tien partijen verspreid. Dat maakt inderdaad dat ze niet in de top 2 voorkomen, maar dat neemt niet weg dat al die stemmen bij elkaar opgeteld, nog steeds recht gedaan moeten worden. En ik heb er heel veel vraagtekens bij of dat met deze variant gebeurt.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Zeegers. Let op uw spreektijd mijnheer Moti.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66). Ja, u gebruikt ook het woord progressief naar het u goeddunkt, evenals het woord links. Want nu begrijp ik dat D66 ook een linkse partij is, terwijl ik u ook heel vaak hoor zeggen, sterker nog, er is ook een opiniestuk verschenen vlak voor de verkiezingen dat D66 een rechtse partij is, dus u shopt een beetje willekeurig in deze begrippen. Ook het woord progressief. Ik vind de PvdA op heel veel terreinen niet progressief, zal ik maar zeggen. Als het bijvoorbeeld gaat om veiligheidsbeleid, dan denk ik: dat vind ik niet zo progressief van de PvdA. Maar goed, we shoppen in al deze termen, totaal

nutteloos, het gaat erom dat we problemen van mensen in deze stad oplossen, dat we kansen pakken en wij doen dat graag met partijen die dat op die manier ook graag doen. Laten we niet vliegen afvangen met terminologie. Dat leidt tot niks. Dus ik zou zeggen: wacht nu even tot zo'n akkoord er ligt en ga dan op inhoud oordelen wat u daarvan vindt. Maar niet nu al uw teleurstellingen, de PvdA is nota bene ook kleiner geworden, hier op ons projecteren.

De **VOORZITTER**. Mag ik u verzoeken om bij het onderwerp van het debat te blijven: duiding van de verkiezingen. De rest komt allemaal later wel, denk ik zo. Mijnheer Achbar.

De heer **ACHBAR** (denk). Ja voorzitter, ik was even aan het zoeken wat de heer Moti nu precies wil zeggen. Hij plakt een aantal labels op basis van gesprekken die op dit moment gevoerd worden. Maar kan hij nu even concreet maken waar dat aan bijdraagt? Als je het hebt over de meest conservatieve variant, wat betekent dat concreet? Zonder de inhoud te weten, zonder te weten wat er straks qua fantastische plannen misschien wel uitkomen die de Rotterdammer in zijn algemeenheid wel goed kunnen dienen, wat wilt u nu precies doen? Ik krijg heel erg het gevoel, en dan sluit ik me aan bij wat mevrouw Zeegers zegt, dat u uw teleurstelling nu enigszins probeert te projecteren op ons, maar wat nu het werkelijke probleem is wil ik graag van u horen. Wat wilt u nu precies met deze opmerkingen bereiken, anders dan dat u nu alweer aan het polariseren bent?

De **VOORZITTER**. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, volgens mij voeren we een debat over de duiding van de uitslag. Wat hebben de kiezers op 16 maart uitgesproken? Ik constateer dat als je naar de uitslag kijkt, twee dingen, lage opkomst, daar zijn we allemaal teleurgesteld over. Dat zijn we met elkaar eens. Ik constateer ook dat 60% van de kiezers op een linkse progressieve partij heeft gestemd. En ik constateer dat de vier partijen die nu met elkaar een coalitie willen vormen daar geen recht aan doen. Want de combinatie van deze vier partijen is bijna de meest conservatieve variant die je kunt bedenken, die geen recht doet aan de uitslag. Volgens mij is dat het debat dat we hier met elkaar moeten voeren. De duiding van de uitslag, dat staat op de agenda.

De **VOORZITTER**. De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr). Ja, u heeft het steeds over 60%. Dat is ook 60% van deze raad. U spreekt namens GroenLinks, dat begrijp ik. Maar begrijp ik nu goed dat u ook namens 50PLUS spreekt, dat u namens BIJ1 spreekt, dat u namens Volt spreekt? Ik ben heel erg nieuwsgierig wat hun bijdrage is.

De heer **MOTI** (pvda). Ik spreek namens de PvdA mijnheer Simons.

De heer **SIMONS** (lr). U heeft het steeds over die 60%, maar volgens mij komt u daar bij lange na niet in de buurt, dus namens wie spreekt u daar? U beroept zich elke keer op die 60% kiezers, maar die hebben niet op de PvdA gestemd. Die hebben op heel andere partijen gestemd. Dat is een heel palet en ik ben heel erg nieuwsgierig wat zij gaan vertellen, of dat ze zeggen: Richard Moti is onze nieuwe leider van de oppositie. Wij buigen voor hem en we gaan dat vier jaar doen als nieuwe bestuurscultuur in Rotterdam.

De **VOORZITTER**. Kort graag.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, ik heb volgens mij helemaal niet gezegd dat ik namens andere partijen spreek. Ik spreek hier namens de PvdA, die hier een duiding geeft namens de PvdA over de uitslag.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Kockelkoren.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Ja voorzitter, ik hoor hier nu toch een Leefbaar Rotterdam dat een beetje afdrijft van het gevoel van bruggenbouwer waarmee u begon en dat is jammer. U zegt: we willen een brug bouwen tussen noord en zuid. Dat wil GroenLinks ook graag. Overigens is GroenLinks enorm goed in staat om voor zichzelf te praten, zoals u wellicht weet. Wij willen zelfs graag een stap verder gaan in het bruggen bouwen. Niet alleen bruggen slaan tussen noord en zuid, maar ook tussen partijen in de stad, tussen partijen in de raad, met wijkraden. En ik vraag het u nog een keer: op welke manier ziet u voor zich om met meer partijen in de raad, bijvoorbeeld met het instrument van een raadsakkoord, op onderwerpen die ontzettend belangrijk zijn partijen in de raad te betrekken? Wij denken daar graag over mee.

De **VOORZITTER**. De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr). Kijk, als ik u hoor spreken dan moet ik ook gewoon aan de vorige coalitie denken die met de kleinst mogelijke meerderheid vier jaar de stad heeft bestuurd. In ieder geval zijn er een aantal partijen in gesprek. Stel dat daar een coalitie uit komt, dan vertegenwoordigen ze in ieder geval meer mensen in de stad dan u de afgelopen vier jaar heeft gedaan. Verder gaan we het afwachten en het progressieve en het bruggen bouwen; welke brug heeft u de afgelopen vier jaar naar Rotterdam-Zuid gebouwd? De enige brug die u heeft gebouwd is met de PvdA, dat u alleen nog maar hand in hand met hen loopt, zowel landelijk als hier in Rotterdam. Dat is het enige samengaan of de brug, of de hand geven, die ik bij u zie. Ik heb de afgelopen vier jaar er niets van gemerkt dat u interesse had in Rotterdam-Zuid of andere buitenwijken of de kleine kernen. Enzovoort.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Kockelkoren.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Om dan weer even terug te gaan naar de duiding van de verkiezingsuitslag en hoe we daar dan de komende periode in gaan werken, is gewoon uit het advies van de verkenner gekomen dat eigenlijk alle partijen hier in de raad vinden dat we de energie en creativiteit van alle raadsleden moeten aanboren en benutten, ik zeg het nog een keer. Ik vraag dus aan de partijen die nu met zijn vieren aan tafel zitten, een conservatieve minderheid die een progressieve meerderheid in deze raad gaat vertegenwoordigen: hoe worden we meegenomen, hoe zorgen we ervoor dat we met elkaar de stad zo goed mogelijk dienen? Dat is wat ik als opdracht zie en dat is wat ik ook aan duiding van dit debat wil meegeven.

De **VOORZITTER**. GroenLinks en D66 zijn door hun spreektijd heen. De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, ik zeg dit echt oprecht positief dus begrijp dat niet verkeerd. Ik vind de combinatie van Leefbaar Rotterdam niet alleen spannend, maar ik vind het ook symbolisch dat het een grote betekenis kan hebben voor de stad. Nogmaals, ik zeg dat op een positieve manier. Want ik vind het moedig dat partijen die elkaar de afgelopen vier jaar toch stevig in de haren zijn gevlogen, elkaar hebben beledigd, elkaar hebben uitgescholden en allerlei verwijten hebben gemaakt, toch met elkaar deze stap willen zetten en daar overheen proberen te stappen. Ik denk dat het goed is voor de stad dat dat gebeurt en dat die poging wordt gewaagd. Die brug kan helend zijn. Maar het is niet de enige brug

die geslagen moet worden als je kijkt naar de uitslag, voorzitter. Er zal ook een brug geslagen moeten worden naar die progressieve linkse kiezer, die in meerderheid op 16 maart zijn stem heeft laten horen. En ook de oplossingen waarin zij geloven, linkse progressieve oplossingen voor de uitdagingen van de stad, zullen een plek moeten krijgen in de komende vier jaar. De PvdA is dan ook verheugd dat de vier formerende partijen hebben aangegeven in hun opdracht aan de informateur dat er ruimte moet komen voor de hele raad. We zullen vanmiddag zien bij de motie over de energietoeslag of inderdaad die ruimte door de vier toekomstige coalitiepartijen gegeven zal worden, of we dan inderdaad gaan opkomen voor die werkende armen. Voorzitter, tot slot, de PvdA blijft openstaan met een constructieve houding om de wens van de kiezer voor progressieve oplossingen voor de problemen van nu handen en voeten te geven, omdat we van mening zijn dat dit pas echt recht doet aan de uitslag. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Dank u. U bent ook door uw spreektijd heen voor dit onderwerp. Mevrouw Elfalali. Ach, de heer Achbar, sorry, ik sla er steeds eentje over. Mijnheer Achbar.

De heer **ACHBAR** (denk). Voorzitter, slechts 38,9% van de stemgerechtigde Rotterdammers is naar de stembus gegaan bij de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen. Rotterdam kent de laagste opkomstcijfers van heel Nederland en in sommige wijken lag de opkomst onder de 30% en soms zelfs onder de 20%. Een historisch lage opkomst waar we onze ogen niet voor mogen sluiten. Een grote groep Rotterdammers voelt zich niet gehoord en is niet of nauwelijks betrokken bij de lokale politiek. Het belang van de volksvertegenwoordiging is ook niet altijd duidelijk. Dit is zorgelijk en verontrustend en vraagt om aandacht en een plan van aanpak. Het is erg belangrijk dat er een goed onderzoek komt naar de historisch lage opkomstcijfers. Voorzitter, de betrokkenheid tussen burgers en politiek is essentieel en dient bevorderd te worden. We mogen als gemeente geen middel onbenut laten om ervoor te zorgen dat de Rotterdammers de betrokkenheid van de raadsleden terug gaan zien in hun eigen wijk. Voorzitter, we moeten als politiek met oplossingen komen om het vertrouwen van de Rotterdammers terug te winnen. Het vertrouwen van vele Rotterdammers is geschaad, mede door ontwikkelingen in de afgelopen jaren. Denk bijvoorbeeld aan de toeslagenaffaire, waarbij relatief veel slachtoffers inwoners zijn van Rotterdam. De aanwezigheid van institutioneel racisme en een gebrek aan het hanteren van de menselijke maat in de politiek hebben het vertrouwen van vele Rotterdammers in de politiek ondermijnd. Wij moeten als politiek onszelf ook een spiegel voorhouden. Kritische zelfreflectie op ons functioneren in de afgelopen jaren is van groot belang. Ook wij moeten onszelf de vraag stellen wat het belang is van de volksvertegenwoordiging. Voor wie zitten wij hier? Wij moeten als politiek een andere houding aannemen. Het moet niet gaan over ons, of alleen over beleidsstukken en nota's, maar het moet gaan om de Rotterdammers. De Rotterdammers moeten centraal komen te staan. We moeten ons niet opstellen als baas van de stad, maar als dienaar van de stad. Voor de Rotterdammers. We moeten ook kritisch kijken naar de verschillen in opkomst tussen de wijken. Zo was de opkomst in Carnisse 18% tegenover een opkomst van 56,7% in Hillegersberg. Voorzitter, het is goed om vast te stellen dat de zorgen over de historisch lage opkomst breed gedragen worden in de raad. We moeten gezamenlijk als gemeente en als politiek de komende jaren keihard aan de slag om het vertrouwen van de Rotterdammers terug te winnen. Dergelijke historisch lage opkomstcijfers bij verkiezingen mogen wat ons betreft nooit meer voorkomen. Tot slot voorzitter, we zullen de komende jaren gezamenlijk moeten werken aan oplossingen. De betrokkenheid van de inwoners van Rotterdam bij de lokale politiek is cruciaal en het is belangrijk dat ook het geluid van de niet-stemmers vertolkt wordt in de raad. We staan als stad de komende jaren voor grote uitdagingen en hierbij hebben we wat ons betreft iedereen keihard nodig. Tot zover voorzitter.

De **VOORZITTER**. Ik dank u zeer. Dan nu naar mevrouw Elfilali. Het is uw maidenspeech.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Dank u voorzitter. Ik wil inderdaad ook graag gebruikmaken van dit moment om wat woorden te wijden aan dit belangrijke onderwerp.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Elfilali, misschien wilt u de microfoon iets naar u buigen. Ja, dank u.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Is het zo beter? Dank ook voor uw brief die heeft gediend als input voor deze discussie. Democratie is geen vanzelfsprekendheid en dat blijkt maar weer. Niet alleen hier maar ook in landen niet zo heel ver van ons vandaan. Het is een grote eer om gekozen te zijn als volksvertegenwoordiger en aan de slag te mogen. Wij zijn ook als Volt-fractie ontzettend trots op ons resultaat als nieuwkomer in deze raad. We hebben er hard voor gewerkt en we zijn trots en vereerd met de steun die wij hebben verkregen. We gaan ons dan ook inzetten voor iedereen in onze stad. Tegelijkertijd, iedereen heeft het natuurlijk al gezegd, was de opkomst in onze mooie stad pijnlijk laag en dit is zorgwekkend. Deze discussie vandaag gaat eigenlijk niet alleen maar over deze lage opkomst. Het gaat over onze lokale democratie. Want er is immers een grote groep niet-kiezers. En bij mij gaan alle alarmbellen af, want onze democratie staat onder druk. Democratie betekent ook niet alleen opkomen voor de meerderheid, maar ook voor de minderheid. Even terug naar de basis. Ik heb net geluisterd naar de sprekers voor mij en ook de interrupties. Ik ga zo ook goed luisteren naar de sprekers na mij, maar ik ben eigenlijk bevestigd en ik constateer één ding en dat is eigenlijk dat wat we tot nu toe gedaan hebben, gewoon niet goed genoeg is. Het moet anders en daarom moeten we allemaal met elkaar aan de slag. De Volt-fractie is in ieder geval positief geladen om als nieuwkomer in deze raad samen met u allen aan de slag te gaan en onze lokale democratie te versterken maar ook weer opnieuw waarde te geven. Dat wordt een proces van een lange adem. Dat is iets waar je, net als in een relatie, elke dag aan moet werken. Dat betekent dus niet alleen maar lieve woordjes, chocolaatjes en bloemen tijdens verkiezingstijd. Nee, het is elke dag investeren en keihard werken en vier jaar lang. En dat moeten we samen doen. We moeten gaan werken vanuit vertrouwen en niet meer vanuit wantrouwen. Dat moet ook blijken uit onze systemen. Ons systeem moet eigenlijk weer menselijk worden. Mensen die kwetsbaar zijn moeten we helpen, niet gaan straffen. En, Volt is natuurlijk een pan-Europese beweging, laten we ook leren van landen om ons heen waar er meer vertrouwen is in de overheid en in de politiek. Daar kunnen we gewoon van leren. Kijk naar Noorwegen, naar Zweden, naar Nieuw-Zeeland, of een land als Estland. Daarbij moet het ook gewoon makkelijk zijn om te kunnen stemmen en ook je mening te geven over ingrijpende gebeurtenissen in onze stad. Dat moet digitaal maar ook in persoon. Inspraak en het vroeg betrekken van Rotterdammers is belangrijk, maar het moet ook wel op een manier dat er daadwerkelijk iets mee wordt gedaan. Dus geen inspraak als moetje. We moeten mensen in onze stad actief betrekken in een vroeg stadium en dus inspraak makkelijk maken en daar moeten we dus vandaag mee beginnen. Als het gaat om stemmen is de aansluiting met scholen en onderwijs en jongeren belangrijk. Ik ben ook heel blij met een aantal nieuwe jonge leden in deze raad, want dat kan er alleen maar goed aan bijdragen, maar je moet met stemmen ook jong beginnen. Want het is zo dat als je op je achttiende gaat stemmen, het waarschijnlijk is dat je de rest van je leven gaat stemmen. Andersom is dus ook waar, als je dat dus niet doet, dan is de kans heel groot dat je de rest van je leven ook niet gaat doen. Tot slot voorzitter, inzicht in waarom mensen in Rotterdam deze keer hebben gestemd of niet hebben gestemd, dat gaat ons absoluut helpen. Tegelijkertijd moeten we ook vooral heel praktisch met elkaar aan de slag. We moeten aan de bak en dat moeten we met actieve betrokkenheid van Rotterdammers en ook de geïnstalleerde wijkraden. Wij staan als Volt-fractie ook open voor nieuwe bestuursvormen. Het woord is al gevallen, wij zijn voor een raadsbreed akkoord en bijvoorbeeld ook

aanvullend daaraan een akkoord met de stad, een samenlevingsakkoord zodat ook de stad onze agenda bepaalt. Want laten we niet vergeten: wij zitten hier niet voor onszelf, wij zitten hier voor de Rotterdammer. Voor mij begint dat ook met transparantie en actieve communicatie van wat wij hier doen en dat naar buiten brengen. Ik kijk ernaar uit om mijn steentje bij te dragen aan dit proces. Tot slot voorzitter, de Volt-fractie steunt de motie die is ingediend door de PvdA waarbij we ook betrokken waren. Aanvullend ook steun voor het voorstel van de heer Simons om daar zelf als raadsleden een rol in te spelen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Voorzitter, 16 maart 2022 was een feestelijke dag voor de Partij voor de Dieren. Waarom? Vanwege de verkiezingsuitslag. Als enige zittende partij, samen met de VVD, boekten wij zetelwinst. Wij verdubbelden en ging van één naar twee zetels. Een prachtig resultaat voor ons. Maar tegelijkertijd hilde mijn hart als Rotterdammer en waarom? Vanwege het laagste opkomstpercentage ooit in Rotterdam. Maar ja, helaas was het niet alleen in Rotterdam, want landelijk was de opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen ook lager dan ooit. En hoe komt dat nu? Ik denk dat kiezers vooral naar de landelijke politiek kijken. Dit staat ook in de brief van de burgemeester. Er is een gebrek aan vertrouwen in de politiek en haar politici. In de jaren negentig bijvoorbeeld deed de sorry-democratie haar intrede, een uitdrukking van mijnheer Marijnissen. Dit is een term waarmee een beleidscultuur wordt aangeduid waarin bewindspersonen ernstige fouten van zichzelf of van hun ambtenaren waarvoor zij verantwoordelijk zijn, afdoen met een excuus aan het parlement of aan de gemeenteraad, terwijl de ernst van de fouten eigenlijk tot aftreden zou moeten dwingen. Vroeger nam een bewindspersoon gewoon zijn verantwoordelijkheid en trad af, bijvoorbeeld als hij de Kamer of de gemeenteraad verkeerd had geïnformeerd. Nu komt dat bijna niet meer voor. Het werd zelfs nog erger. Wie herinnert zich niet de bonnetjesaffaire in de Tweede Kamer, waar bijvoorbeeld – ik zal geen namen noemen – een oud-burgemeester van Rotterdam bij betrokken was. Of recent nog de toeslagenaffaire en zo zijn er veel meer voorbeelden. Wat ik dan merk op straat en ik denk dat de meeste mensen dat ook wel hebben: de kiezer haakt dan af. Want die denkt: ach, het maakt toch allemaal helemaal niets meer uit wat ik stem. Dat is natuurlijk heel naar, want daarmee verdwijnt ook de interesse in de politiek. De burgemeester noemt dit ook in zijn brief, een gebrek aan interesse. Of wat dacht je van raadsleden die zich verkiesbaar stellen maar vervolgens bij voorbaat al zeggen dat zij hun raadszetel niet zullen innemen als zij geen wethouder worden. Tja, waarom zou je dan als Rotterdammer dan nog stemmen op zo iemand? Dat is gewoon kiezersbedrog. Ook hier zal de kiezer denken: joh, wat je daar doet op Coolsingel 40, bekijk het maar. Wat ook meespeelt is dat de overheid de burger benadert vanuit wantrouwen in plaats van vertrouwen. Ik vind het echt onvoorstelbaar. Waarvoor vertrouwt je als overheid je eigen burgers niet? Ook dit zie je terug in Rotterdam. Waarom doet de gemeente – laat ik dan over de gemeente spreken of de overheid – gewoon niet wat zij beloven? Later vandaag spreken we bijvoorbeeld nog over de energietoeslag. Eerst gaan we communiceren naar de burger dat hij dit zal krijgen, om vervolgens weer te zeggen dat je dat niet gaat doen. En hup, het kleine restje vertrouwen dat er nog was verdwijnt als sneeuw voor de zon. Dan vraag ik me af: waarom zou je nog stemmen op deze politici die toch niet doen wat zij zeggen? Wederom, bekijk het maar daar. Enkele gedachten die nog meer spelen over de opkomst. De meeste slachtoffers van de toeslagenaffaire kwamen uit Rotterdam. Bij de toeslagenaffaire was ook sprake van discriminatie. Ook hierdoor wordt het vertrouwen in de overheid steeds minder en dan druk ik mij nog heel mild uit. Of neem wat er op Rotterdam-Zuid gebeurde, de doorgedrukte sloop van de Tweebosbuurt. Dat zie je ook terug in de Afrikaanderwijk. Daar zie je dat het percentage kiezers omlaag is gegaan van 41% naar 29%. Dan enkele overpeinzingen. Wij vinden dat het dualisme terug moet in de raad. Dat komt de besluitvorming en het debat ten goede. Ik denk dat de burger dat ook zal

zien en zal waarderen. En misschien moet een raadslid in een grote stad helemaal geen deeltijdfunctie meer zijn. Als ik naar mezelf kijk, je doet het naast je reguliere werk, dan zit je zo al twee, drie dagen hier op het stadhuis, maar wanneer heb je nu nog tijd om echt de wijken in te gaan, om naar bijeenkomsten te gaan naast je reguliere werk? Misschien moeten we er eens over denken of dat nog kan in een stad als Rotterdam. Ik denk dat er ook meer aandacht moet komen in het onderwijs voor de lokale politiek. Maar wat is dan weer het probleem? We hadden een scholingsprogramma en vanuit het mbo was er werkelijk waar geen enkele interesse hierin. Verder zijn we ook wel benieuwd hoe de burgemeester zijn rol ziet. Hij bezoekt wekelijks de wijk Carnisse, maar daar is het percentage kiezers naar 19% gedaald. Mijn vraag aan de burgemeester is hoe hij dit nu ziet. Hoe verklaart hij dat? En wat we ook wel interessant vinden, hoe zien wij eigenlijk als stad de rol van de burgemeester in de toekomst. Moet hij meer de wijken in? Moet hij proactiever zijn? Nog meer contact met de bewoners? Ik ben benieuwd hoe de burgemeester zijn rol in de toekomst ziet. Kortom, er zijn vragen genoeg en wij zijn content met de motie van de PvdA die we gaan indienen en wij steunen dit om dit allemaal eens goed te onderzoeken. Ik dank u.

De **VOORZITTER**. Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Vlasblom en het is uw maidenspeech.

Mevrouw **VLASBLOM** (bij1). Dank voorzitter. Rotterdam is de stad waar ik al zestien jaar woon, de stad waar ik me ook thuis voel. Maar dat is lang niet zo geweest. Drie jaar lang was ik een spook in deze stad, geen huis, geen adres en geen paspoort. Met mijn ziel onder mijn arm kwam ik haast wekelijks in de stadswinkel, ten einde raad. Niemand die mij kon helpen want ik bestond niet. Ik deed er niet toe. De politiek was er niet voor mij en helaas delen veel Rotterdammers dat gevoel. Voorzitter, wij staan hier om de uitslag en de opkomst te duiden. Het kijken naar vertrouwen in de politiek of beter gezegd het gebrek aan vertrouwen zou te makkelijk zijn. Toch vraag ik mij dan af: is het benoemen van het wantrouwen juist niet moeilijkste wat er is? Het dwingt ons tot zelfreflectie. Doen wij het wel goed? Spreken wij wel namens alle Rotterdammers en nemen wij de meest kwetsbaren in onze samenleving wel mee in de beslissingen die wij nemen? Voorzitter, ik denk van niet. In april 2021 hebben rapporteurs van de Verenigde Naties hun zorgen geuit over het woonbeleid van Rotterdam, in het bijzonder maken zij zich zorgen over de sloop van sociale huurwoningen in de Tweebosbuurt en hoe zij vermoeden dat het een strijd is om het recht op huisvesting. Het is een pijnlijk maar tekenend voorbeeld. Ondanks de lange, onvermoeibare strijd van bewoners wordt de sloop er in deze raad doorheen gedrukt. Het laat zien dat de Rotterdammer weinig tot geen zeggenschap heeft over zijn bestaansrecht in deze stad. Het laat zien dat zittende partijen van links tot rechts blijven sturen op het beleid dat onder het mom van zogenaamde vernieuwing, verbetering of veiligheid, een onderscheid maakt tussen een goede en een slechte bewoner, tussen arm en rijk. Zo zijn er nog veel meer Rotterdammers die een dagelijkse strijd moeten voeren tegen groeiende ongelijkheid en opstapelende rekeningen, tegen huisjesmelkers en pandjesbazen, tegen racisme en discriminatie, tegen repressie en tegen politiegeweld. De pijnlijke waarheid is echter dat zij deze strijd ook voeren tegen ons. Zij kijken naar de politiek en zien dat wij de keuzes maken die leiden tot hun problemen. Zij zien hoe wanbeleid zoals de Rotterdamwet, zoals de gehele woonvisie, door alle kanten van deze raad in stand worden gehouden en hun problemen dus niet worden opgelost. En zij zien een gemeenteraad die daar niet op reflecteert en doet alsof zijn neus bloedt. Slechts een paar weken geleden stuurde de organisatie van de Woonopstand een brief naar de raad. Ze geven aan dat de evaluatie rondom het gewelddadige politieoptreden door de driehoek ernstig tekortschiet en niet gezien kan worden als een behoorlijke verantwoording. Er wordt niet gereflecteerd op hoe het politieoptreden zich verhoudt tot ons demonstratierecht. Ook hier wordt het weer benoemd, een gebrek aan zelfreflectie. En zelfs wanneer er wel gereflecteerd wordt roept het vraagtekens op. Zoals de formele excuses voor

het slavernijverleden die niet op Ketu Koti, maar als campagnestunt voorafgaand aan de verkiezingen werden gegeven. Voorzitter, de vraag is wat mij betreft dan ook niet hoe het komt dat mensen niet gaan stemmen. De vraag is vooral wat we er tegen gaan doen. Kiezen we voor meer van hetzelfde of durven we te breken met oude systemen? Kiezen we voor het behouden van de kloof of durven we te kiezen voor een radicaal andere politiek die mens boven macht stelt? Het is duidelijk aan welke kant BIJ1 staat en welke strijd wij gaan voeren. Wij hopen jullie daarbij aan onze zijde te vinden. Tot zover.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Voorzitter, een opkomst van 39% is bedroevend laag en wat mij betreft ronduit een dikke vette onvoldoende voor de hele Rotterdamse politiek, of het nu progressief of conservatief is. Dat roept de vraag op waarom, voorzitter. Waarom wordt er niet meer gestemd door de Rotterdammer? Geen interesse, geen belangstelling, zeggen dezelfde onderzoeken als waar onze burgemeester in zijn brief naar verwijst. Afgehaakt omdat er toch niets verandert, omdat er niet naar ze geluisterd wordt, omdat het altijd dezelfde partijen zijn die het bepalen, zeggen diezelfde onderzoeken van de burgemeester. Maar anders dan de burgemeester leg ik dat uit als dat de kiezer het geloof in de politiek verloren heeft. De politiek weet blijkbaar niet het vertrouwen te winnen. Niet het vertrouwen van al die Rotterdammers waar de politiek het voor zou moeten doen. Voorzitter, wat houdt de Rotterdammer nu eigenlijk bezig in deze tijd? Uit datzelfde onderzoek waar de burgemeester aan refereert, blijkt dat zo'n 40% zich zorgen maakt over zijn woonsituatie. Een kwart maakt zich zorgen over zijn sociale veiligheid, een kwart maakt zich zorgen over de kwaliteit van hun leefomgeving, een kwart maakt zich zorgen over zijn gezondheid en zo'n vijfde maakt zich zorgen over de financiële situatie. Voorzitter, coronacrisis, wooncrisis, energiecrisis, zorgcrisis, toeslagencrisis, financiële crisis, zo gauw als een onderwerp op de agenda van de politiek komt, ligt er meteen een toekomstige crisis op de loer. Dat betekent voor veel Rotterdammers dat er dan ook gelijk voor hen armoede op de loer ligt. Want de rekeningen van al die crisissen worden natuurlijk door de Rotterdammer betaald. Voorzitter, geen Rotterdammer is bezig met een pompeus opgedirkt Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Geen Rotterdammer is bezig met het bouwen van een megalomaan nieuw stadion. Geen Rotterdammer is bezig met weer de zoveelste welzijnsaanbestedingscarroussel. Geen Rotterdammer is bezig met de vraag naar een derde oververbinding. Geen Rotterdammer is bezig met een burgemeester die kantoor houdt op Carnisse. Nee voorzitter, op Zuid en in andere delen van Rotterdam zijn Rotterdammers alleen maar bezig met overleven. Daar hebben mensen maar één grote zorg en dat is: hoe houd ik het hoofd boven water voor mijzelf en voor mijn gezin? Die Rotterdammers zien hun buurt niet opknappen, maar wel dat hun woningen gesloopt worden en ze geen betaalbare woningen krijgen. Die Rotterdammers zien niet het welzijnswerk verbeteren en stabiliseren, maar wel dat het aanbesteden van welzijn blijkbaar belangrijker is dan hun welzijn. Die Rotterdammers zien niet het klimaat verbeteren, maar wel dat zij door al die klimaatmaatregelen in een enorme energiearmoede terechtkomen. Die Rotterdammers zien niet dat ze financieel verbeteren, maar wel dat ze steeds dieper in de schulden terechtkomen. En dan vragen wij ons nog serieus af waarom ze op Zuid en in andere delen van de stad niet naar de stembus zijn gegaan om te gaan stemmen voor die Coolsingelbubbel? Nee, of laten we het eens hebben over een heel andere categorie mensen. De politieman, de verpleger, de onderwijzer, dat zijn al twintig jaar, sinds Fortuyn en Melkert, ik heb het allemaal weer gezien, de doelgroepen waar wij als politiek het allemaal voor doen. Wat kunnen we constateren na twintig jaar? Er is een schreeuwend tekort aan zowel politieagenten, zorgmedewerkers en onderwijzend personeel. We hebben ze in twintig jaar tijd gewoon weggesaneerd. En wat nog meer is, die politieagent, verpleger en onderwijzer hebben niet eens een huis dat betaalbaar is, net zoals trouwens de huizen voor jongeren en starters. Of voor mijn eigen doelgroep, ouderen die

helemaal niet meer aan een woning kunnen komen. En voorzitter, wat doet de politiek aan de leefomgeving van de Rotterdammer? Ik zei al: een kwart maakt zich daar zorgen over. De buurthuizen, de sociale voorzieningen in de buurten, de zorgvoorzieningen, het is allemaal verdwenen. En daarmee is ook de sociale cohesie in onze wijken onder druk komen te staan, wat vervolgens natuurlijk weer afschuwelijk grote effecten heeft op de sociale veiligheid. Voorzitter, een opkomst van 39% is bedroevend laag en vraagt echt om herbezinning op politiek denken. Met 39% moet je niet meer willen denken in oppositie en coalitie. Dan moet je samen als politiek alle zeilen gaan bijzetten en de wijken intrekken en gaan luisteren naar wat mensen belangrijk vinden en gaan laten zien in ons politiek handelen dat wij ook luisteren naar wat die mensen allemaal te zeggen hebben. In deze tijd van grote onzekerheid waar de stress de samenleving beheerst, in deze tijd waar oorlog en corona extra belastend is, geeft de Rotterdammer aan dat het anders moet. De Rotterdammer wil van de politiek meer maatschappelijke betrokkenheid en ondanks dat 50PLUS de onderzoeksmotie van de PvdA zal gaan steunen, is het echt niet de oplossing voor de betrokkenheid aan de Rotterdammer en van de Rotterdammer. De Rotterdammer schreeuwt om nieuwe politiek en zoals de heer Lansink al aangaf, het is iets van de lange adem mijnheer Lansink. Tien jaar Rutte, daar wil ik wel mee eindigen, kost echt heel veel tijd om weer recht te zetten. Tot zover.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer. Mevrouw Verkoelen, u krijgt een vraag. De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr). Ja mevrouw Verkoelen, een interessante analyse, maar kunt u gewoon eens een paar concrete voorbeelden geven hoe het de komende jaren allemaal beter wordt en hoe 50PLUS al die problemen die u heeft genoemd dan allemaal gaat oplossen?

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). De heer Van der Velden gaf er al een aantal aan, maar ik zie het ook wel zitten. Laten we in de wijken onze commissievergaderingen gaan doen. Dat doen we niet vanwege alle techniek en ICT hier. Daar gaan zitten en op het moment dat het aan de hand is, daar met zijn allen naar toe en gaan kijken hoe we het echt oplossen. En niet met zijn allen gaan zeggen: wat willen wij nu vanuit onszelf maar wat wil die wijk hebben? En niet gaan slopen omdat het nu eenmaal in onze tabelletjes staat. Ben jij gek, wij gaan kijken of het nodig is om te slopen. De Tweebosbuurt, ik heb er meermalen rondgewandeld, was niet nodig om te slopen. Menigeen zei het, maar nee, het stond in onze hele woonvisie, dus het moest gewoon plat, klaar. Dat was de discussie. En zo doen we het met onze zorgverzekeringen ook. Stoppen met die flauwekul. Verantwoordelijkheid nemen. Wij zijn verantwoordelijk voor goede welzijnszaken in de wijken. Nee, wat doen we nu? We gaan het uitbesteden. Een carrousel, daar zijn we mee bezig. We kijken niet meer naar de mensen, we kijken alleen nog maar naar die welzijnsaanbestedingen. Hoe achterlijk kunnen we zijn? Dat soort zaken. Veel directer weer terug naar waar het om moet gaan. En misschien wat mij betreft heel graag de wijkraden in stelling zetten. Ik was erg voor de deelgemeentes. Wij krijgen het niet voor elkaar om hier 650.000 Rotterdammers onder controle te krijgen. Veel meer gaan werken met de mensen uit de wijken, dat moeten we gaan doen. 560, sorry.

De **VOORZITTER**. U bent door uw spreektijd heen. Nee, het zijn er echt wel 650.000. Doe uzelf niet tekort. Mijnheer Vonk, de V8-motor voor vandaag.

De heer **VONK** (cu). Dank u wel voorzitter en ook iedereen dank voor de tijd die mij ook gegund is om mee te doen met het debat over de duiding van de verkiezingsuitslag in acht minuten. Ja, het stof van de campagne is neergedaald en de resultaten daarvan, de uitslag en met name de lage opkomst klinkt nog stevig na. Op weg naar de stembdagen zagen wij dit al wel enigszins aankomen maar we konden het niet kenteren. Dat we het zagen aankomen,

komt met name door het contact dat wij intensief hebben gehad de afgelopen jaren met een aantal christelijke migrantengemeenschappen. Heel veel mensen die een ongelooflijk grote afstand hebben tot de politiek, die nooit hebben gestemd. We zagen het eigenlijk als onze missie om te kijken of we deze mensen konden helpen om ook naar de stembus te gaan. En hoewel we een aantal kleine resultaten hebben gezien, is ons dat nog zwaar gevallen. Wij deden als ChristenUnie voor het eerst mee als eigen partij en niet samen met de SGP. Daarom dachten we ook dat we wat verlies zouden lijden aan de wat meer traditionele kant van onze achterban. Daarom was het voor ons ook belangrijk om in andere groepen te gaan investeren, vandaar ook eigenlijk die hang naar de christelijke migrantengemeenschappen. Maar wat je dan aantreft is mensen die echt heel weinig kennis hebben van de politiek, het overigens wel ongelooflijk interessant vinden als je met ze in gesprek gaat, omdat die politiek nu eenmaal ook over hen gaat en ze zich dat heel goed realiseren. Ze waarderen het ook zeer als je naar ze toe komt, maar het is dan nog steeds ongelooflijk moeilijk om mensen ook naar de stembus te krijgen. Wat we ook hebben gemerkt is behoorlijk veel cynisme. Dat kwamen we op straat tegen, ook richting onze partij, omdat we nu eenmaal in Den Haag regeringsverantwoordelijkheid hebben genomen. Dat vertaalt zich ook lokaal terug, dat hebben wij gemerkt. Wij zijn het dan ook niet helemaal eens met wat de burgemeester schrijft als hij zegt: in de lokale politiek is nu eenmaal meer vertrouwen dan landelijk, dus kun je ook verwachten dat de opkomst hier hoger is dan landelijk. Dat cynisme dat er over de landelijke politiek is, straalt af op de lokale politiek. Dat hebben wij gemerkt. Toch zijn we blij dat we juist ook eigenlijk een positieve uitslag hebben beleefd. We hebben in ieder geval procentueel meer stemmen gehaald dan in de vorige verkiezingen en we zagen ook opvallende verschuivingen. We hebben bijvoorbeeld meer stemmen gehaald in de Afrikaanderwijk en meer stemmen in de Tarwewijk, in absolute aantallen. Dat is natuurlijk ook deels resultaat van die campagne onder die christelijke migrantengemeenschappen en ook onder studenten. Maar wat we bij hen ook vaak hebben gehoord, is dat ze zeggen: het maakt toch niet uit wat we stemmen. Dat werd ook eigenlijk voortreffelijk weergegeven door Marco Pastors in het Financieele Dagblad, toen hij zei: ook de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen verandert in principe niks aan NPRZ. Dan is de conclusie van die mensen: ja, waarom zou ik dan stemmen? Waarom zou je stemmen als je op Zuid woont? Als alles toch al is bepaald, als het blijkbaar niet uitmaakt wat mensen vinden van de manier waarop er gewerkt wordt aan wonen, veiligheid en scholing, dan begrijp ik heel goed dat mensen zeggen: laat maar, het heeft geen zin, ik blijf thuis. Het is wel begrijpelijk, het was voor ons ook wel een beetje verwacht, maar zeker niet wenselijk. Het ondermijnt de legitimiteit van wat we hier doen en besluiten, met name voor de groepen die niet zijn gaan stemmen en dat versterkt dus ook de kloof tussen politiek en burger en ook de kloof in de stad. Maar door een scheve representatie in sommige wijken, in sommige bevolkingsgroepen wordt relatief veel meer gestemd en die bepalen dus de uitslag en de representatie, worden die kloven in de stad dus groter. Mensen raken vervreemd van de democratie en zoeken naar alternatieve structuren met alle risico's van dien. We willen als ChristenUnie juist op basis van de gesprekken die wij hebben gevoerd met christelijke migrantengemeenschappen een aantal oplossingsrichtingen schetsen. Allereerst zijn we het heel erg eens met de motie die is ingediend door de PvdA om dit onderzoek te doen. Wij vinden het ook heel sterk, en dat heeft Leefbaar Rotterdam aangegeven en dat heeft ook D66 aangegeven en meerderen, dat we als gemeenteraad daar ook een heel actieve rol in moeten vervullen. We zouden ook graag onderzocht willen zien of de spreiding over drie dagen nu uiteindelijk zo goed is geweest. Want wij horen ook van veel mensen dat ze dat buitengewoon verwarrend vonden. We hebben zelfs mensen gehoord die op donderdag zeiden: ik kan nog even gaan stemmen, omdat ze eigenlijk dachten dat het ongeveer de hele week wel zou gaan duren en dat dus helemaal kwijtraakten. Als blijkt dat dat dus bijdraagt aan de verwarring, dan moeten we daarover onze conclusies trekken. Wat ook belangrijk is, is dat we de komende vier jaar als overheid veel meer zichtbaar worden in de wijken. Dat is

nodig om het vertrouwen te herstellen. Dat is enerzijds het werk van ambtenaren. Die wijkhubs, die kanteling naar de wijken zien we als een ongelooflijk belangrijk iets. Mensen moeten weer de fysieke plekken zien waar de lokale overheid actief is. Maar ook wij als raad moeten die wijken in. En dat moeten we niet doen door onze agenda nog voller te laden, want die is al overvol, maar dat moeten we doen door dingen anders te doen. Zo denken wij bijvoorbeeld dat de beeldvorming en oordeelsvorming die wij altijd doen hier in commissies, waarbij we op basis van ambtelijke stukken in gesprek gaan met de wethouder hier op het stadhuis, ook anders zou kunnen en anders zou moeten. Het zou veel beter om dat te doen samen met de mensen die het direct betreft, zodat zij ons horen, zodat wij hen horen en zij ook zien hoe wij onze afwegingen maken die vervolgens leiden tot de besluiten die wij hier in de raad nemen. Een heel praktische suggestie die wij ook terugkregen was dat mensen zeiden: stuur ons op de verkiezingsdag een alert. Een soort amber alert, een soort NL-Alert, noem het een stem-alert, omdat heel veel mensen, met name de mensen die wij hebben gesproken in die gemeenschappen, heel druk zijn met overleven. Ze vragen zich af hoe ze het einde van de dag halen. Ze zijn dus bezig met de urgente zaken, niet per se met de belangrijke zaken, en zo'n alert kan hen dan helpen om in ieder geval te beseffen dat het inderdaad de dag is waarop ze moeten gaan stemmen. Ten slotte voorzitter, zijn wij voor de herinvoering van de opkomstplicht. We willen dat op zijn minst onderzoeken en we willen dat we dat op nationaal niveau gaan aanzwengelen en als Rotterdam daarin ook het voortouw nemen. Niet als een stok om mee te slaan. Niet als iets wat we moeten gaan handhaven en daarmee mensen onder druk moeten zetten, maar als een heel sterke reminder die bijdraagt aan het besef dat stemmen geen restpost is in je agenda, maar een fundamenteel en zwaar bevochten en zwaar te verdedigen recht en ook een voorrecht, juist in deze tijd. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer. De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Voorzitter. Bent u er nog met uw aandacht na elf mooie betogen? Want spuit twaalf gaat ook modder geven. Nou, ik zal het netjes houden hoor. Zo'n beetje opa vertelt, maar dan anders. Ja, ik ben opa, daar ben ik trots op. Niks mis met opa's. Voorzitter, geen opkomst, geen wijkraad, dat was ooit de conclusie in de jaren negentig toen in de Agniesebuurt slechts 11,7% ging stemmen voor de wijkraad vanwege een boycot, en dus verdween de wijkraad en mocht onze buurt rechtstreeks zaken blijven doen met de Coolsingel. Dat was onze inzet. Nu was er geen actieve boycot, maar de bewoners hebben wel met hun voeten gestemd door in overgrote meerderheid thuis te blijven. Bij slechts 38,9% opkomst zouden hier nu 27 zetels leeg moeten zijn en slechts 18 bezet. Wat voor coalitie zou dat opleveren? Het zou in ieder geval een beschamend gezicht zijn, maar wel een permanente zichtbare schandvlek over hoe wij met zijn allen de democratie in onze stad ten grave dragen. In de ogen van de meeste Rotterdammers is de gemeenteraad onbelangrijk en vertegenwoordigen wij hen niet en dat zullen wij de komende jaren nog vaak horen. De SP trekt zelf ook zeker het boetekleed aan. Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Voorzitter, ook wij hebben de afgelopen jaren veel fouten gemaakt, ruzie gemaakt, kansen laten liggen, mensen teleurgesteld. Hoe wij intern schoon schip maken gaat jullie niets aan, daar zal ik jullie ook niet mee lastigvallen, dus bescheidenheid siert ons maar siert eigenlijk wel ons allen. De hele partijpolitieke democratie in Europa kraakt en wankelt. Zeker links zal zich opnieuw moeten uitvinden om weer van nut te kunnen zijn voor de massa. Dat speelt in alle landen van Europa en zeker in Nederland en al helemaal in Rotterdam. Laten we er dan voor zorgen dat dan ook in Rotterdam de kentering begint. Hier, aan ons de taak om de Rotterdammers duidelijk te maken dat we wel belangrijk zijn, dat we wel iets voor hen kunnen betekenen, dat het zin heeft om een volksvertegenwoordiger te kiezen, een echte vertegenwoordiger van het volk. Dus echt door het volk en voor het volk. Tot die tijd past ons hier slechts bescheidenheid. Volgende week, 1 mei, dan zingen we met sommigen nog de Internationale, dat mooie lied 'Ontwaakt, verworpenen der aarde'. Nu zijn de meeste

Rotterdamers volgens mij wel zeer wakker, daar gaat het nu niet om, maar in dat lied komt ook de zin voor: 'Geen recht waar plicht is opgeheven. Geen plicht leert zij, waar recht ontbreekt.' Bewoners hebben dus rechten, maar hebben ook plichten. Mensen maken de stad en wat ons betreft, en ik spreek de heer Vonk na, komt de stemplicht dus terug, naast allerlei andere vormen van burgerschap. Daar kunnen we mensen ook op aanspreken. Als het op Heijplaat een toringzooi is, dan moeten die mensen op Heijplaat dat zelf oplossen. De rest van Rotterdam komt daar toch niet. En wij kunnen daar een beetje bij helpen. Maar mensen moeten het vooral zelf doen. Wat te doen? Dat is nog niet zo simpel. Natuurlijk steunen we de motie voor een wetenschappelijk onderzoek voor en door de raad. Alle suggesties daarover zijn wat ons betreft prima. Maar wetenschappelijk onderzoek is goed, maar eigen onderzoek is beter, dus gaan we als SP weer buurten in de wijken zoals we vroeger ook deden. Als er iets aan de hand is gaan we er sowieso naartoe, zoals bij de Speeltuin Hillesluis, waar de raad wat had gedaan samen met lokaal over kindermoe, maar we gaan ook systematisch elke twee weken op stap. Om te beginnen aanstaande maandag in Mathenesse, de wijk met volgens ons de laagste opkomst, en na Mathenesse vervolgens naar Carnisse, dan de Tarwewijk, en zo gaan we in twee jaar langs alle 39 wijken van Rotterdam. Daarna doen we nog een rondje langs al die wijken en we vragen daarbij aan de mensen: hoe is het om in jouw wijk te wonen of te werken, welke actieve bewoners en ondernemers zijn er in jouw wijk, hoe ziet het formele en informele sociale netwerk eruit? Tegelijk kunnen we dan vragen of ze wel of niet gestemd hebben en waarom dan wel of niet. Zo denkt de SP de komende vier jaar de stem van buiten naar binnen te kunnen brengen, van de straat naar de raad en omgekeerd, onze manier van de massalijn. En dan zijn er hier in 2026 niet 27 lege stoelen, maar dan zit er hier niet één maar elf volksvertegenwoordigers van de SP. En de resterende 34 mogen jullie dan invullen. Dank voorzitter.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Voorzitter, dank. Een duiding doe ik graag zoveel als mogelijk gebaseerd op feiten en juist feiten hebben we nog niet zoveel. Ja, er was een historisch lage opkomst vorige maand, zowel landelijk als in Rotterdam. Dat is reden tot grote zorg. Maar hoeveel zorg en waarover? Even een disclaimer vooraf aan iedereen: alles wat ik ga zeggen over politiek en politici geldt ook en misschien soms in het bijzonder voor mijn eigen partij. De feiten die wij hebben zeggen een aantal dingen en ik baseer me hierbij op het lokaal kiezersonderzoek van de Universiteit Utrecht, nog van vorig jaar, heel recent dus. Ten eerste, de afgelopen veertig jaar gaat het niet zoveel beter maar ook niet slechter met de lokale democratie. Zorgen over de lokale democratie zijn van alle tijden. Ten tweede, ja, veel mensen voelen zich niet of minder gepresenteerd door voornamelijk witte hoogopgeleide oudere mannen, maar deze representativiteit heeft niet zoveel invloed op de waardering voor lokale politici. Partijpolitieke aspecten hebben ook maar weinig invloed op de waardering. Nee, mensen waarderen nog steeds de aloude principes van Edmund Burke voor lokale politici. Weten wat er leeft, deskundig zijn, oog hebben voor de lange termijn en besluiten nemen in het belang van de gemeenschap. Wetenschappers zeggen dan ook dat een lage opkomst weliswaar vervelend is, maar dat je van een hogere opkomst geen doel op zich moet maken. We moeten wel structureel aan de slag met het wekken van vertrouwen in de politiek. Aan welke knoppen moeten we dan draaien? Ten eerste houden mensen niet van politiek conflict en gekonkel. We moeten dus hard werken aan politieke en menselijke omgangsvormen. Dat betekent een constructieve politiek en een hoge morele standaard bij politici. Door de vele mogelijkheden voor informatie en participatie is de rol van de lokale politicus als vertrouwenspersoon minder belangrijk geworden. Wat daarentegen van groter belang is geworden, is de lokale politicus als bewaker van het democratische proces. Eenvoudiger verwoord, zorg voor een borging van het algemeen belang. En bij dit alles, en dan quote ik de onderzoekers, 'past een raadslid dat zijn eigen meningen en

partijstandpunten kan en wil relativeren en zorgt dat de stem van inwoners in het lokaal bestuur serieus genomen wordt. Anderzijds past hier ook bij een raadslid dat waakt voor de risico's van diplomademocratie en zoekt naar mogelijkheden om ook mensen die nu terecht of onterecht het gevoel hebben ongehoord te blijven een stem te geven.' En daarom voorzitter, ben ik heel blij om voor mij een heel diverse gemeenteraad te zien met nieuwe en oude partijen, gezamenlijk verantwoordelijk voor het bestuur van deze stad. Om het volk te kunnen vertegenwoordigen moet het volk zich in enigerlei mate kunnen herkennen in die vertegenwoordigers en dat is voor ons allemaal de opdracht. Dus niet voor die paar honderd of duizend Rotterdammers die op jou gestemd hebben en ook niet voor de achterban die je vertegenwoordigt, maar voor alle Rotterdammers. Ook had je 20 stemmen en zit je nu hier, je vertegenwoordigt alle 651.631 Rotterdammers. Altijd en iedere dag. En daarom sluit ik deze duiding af met een hoop en een belofte. Ik hoop van harte dat we in al onze diversiteit samen zullen optrekken voor deze stad. Hard op de inhoud, stevig in het debat, maar altijd met het algemeen belang voor ogen en nooit om mensen tegen elkaar op te zetten of de onderbuik aan te spreken. Dat klinkt logisch en misschien klinkt het zelfs wel makkelijk, maar het is vaak veel verleidelijker om een makkelijke populaire uitspraak te doen op de korte termijn die veel aanhang en publiciteit oplevert. En dus voorzitter, sluit ik af met mijn belofte. Rotterdam kan, mag en moet kunnen praten via mij en ik zal altijd verdeeldheid bestrijden en eensgezindheid omarmen. Daar kunt u mij aan houden.

De **VOORZITTER**. Dank u wel. Mijnheer Oostdijk tot slot. Het is uw maidenspeech.

De heer **OOSTDIJK** (fvd). Voorzitter, ik zou graag in het kader van efficiënt vergaderen mijn spreektijd vandaag niet willen benutten. Het zou een herhaling van punten worden die mijn voorgangers al hebben genoemd. Over een nieuwe vergadercultuur heb ik me al eerder uitgesproken. Daar hoop ik met deze zet een aanzet toe te geven. Daarnaast bewaar ik mijn maidenspeech ook graag voor een later moment met uw goedkeuring.

De **VOORZITTER**. Dank u wel. Mag ik de vicevoorzitter vragen om behulpzaam te zijn?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik nu het woord aan de burgemeester.

De heer **ABOUTALEB** (burgemeester). Ja, dank u zeer mevrouw de voorzitter. Dank ook voor dit debat. De brief die u heeft gekregen was eigenlijk vooral bedoeld om het debat onderling te faciliteren, niet zozeer om een debat met mij te voeren, want u bent de volksvertegenwoordigers en dat ben ik niet. De boodschap van de verkiezingsuitslag gaat u in extenso als eerste aan, en daar heb ik veel minder als afgeleide van mij. Mijn rol in de verkiezingen is zoals u weet het bevorderen van de opkomst. En gek genoeg heeft niemand mij daarop aangesproken. Het is mijn bedoeling om ervoor te zorgen dat u overal in de stad de portretten kunt ophangen, dat er overal van die grote zuilen staan met affiches van politieke partijen, dat ik neutrale boodschappen uitspreek op radio en tv en dat ik ook op internet dingen doe en dat ik in het bijzonder een actie heb uitgevoerd de afgelopen jaren om de jeugd te benaderen met een speciale actie, zowel op social media als met een brief thuis. Dat is de rol die de burgemeester toekomt in ons stelsel en vervolgens de verkiezingen netjes en eerlijk doen verlopen. Daar kunt u mij op aanspreken. Andere rollen heb ik niet. Ik ga u zo meteen toch een aantal suggesties doen waarvan ik denk dat u er misschien wat aan heeft. Ik begin bij de heer Simons, die probeerde analytisch na te denken over de vraag welke correlaties er allemaal zijn. Er zijn meerdere correlaties tussen een lage opkomst en fenomenen in de samenleving zoals de relatie met het kabinetsbeleid, corona, vaccinatiegraad. Daar komt vervolgens ook nog eens de rol van de burgemeester in Carnisse bij. U kon het niet nalaten om daar ook de kleur van de burgemeester bij te

betrekken. Ik dacht dat we dat niveau van debat al een tijdje geleden ontstegen waren, maar nee, blijkbaar leeft dat nog ergens latent. Maar later begreep ik dat mijnheer Simons dat bedoelde als een grap. Maar ik heb met stijgende verbazing aantekeningen gemaakt en toen dacht ik: o, het is een grap. Dus ik zal hem ook zodanig incasseren. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Ik moet zeggen dat die lage opkomst in Carnisse mij wel erg tegenviel, maar in de brief die u heeft gekregen kunt u wel degelijk ook zien wat de demografie van zo'n wijk ook doet en dat die vooral ook tegenwoordig grotendeels bevolkt wordt door mensen uit Oost-Europa die nauwelijks binding hebben met de stad en die daar ook korte tijd wonen, drie maanden, zes maanden, misschien een jaar, en daarna weer vertrokken zijn. Maar ik ben er zeker van overtuigd mijnheer Simons, als u morgen een enquête uitvoert in Carnisse op straat en u vraagt aan de mensen wat zij vinden van de aanwezigheid van de burgemeester in hun wijk, dat u een andere uitslag krijgt. Dat is ook het antwoord op mevrouw Verkoelen, de aanwezigheid van de figuur burgemeester in Carnisse doet er echt wel toe, dat vinden mensen heel belangrijk, ook omdat er juist, bijna op het niveau van een ombudsman, werk wordt verricht in die wijk, maar dat ook terzijde. Ik vind het belangrijk dat we ons wel afvragen hoe wij die opkomst de komende jaren nog verder zouden kunnen doen vergroten. Zo'n onderzoek lijkt mij wel nuttig en de opinie van de heer Simons om ook als raadsleden in die uitvoering betrokken te zijn zou ik interessant vinden, om niet alleen mensen die verstand hebben van onderzoek en hoe je dat opzet en representativiteit et cetera, maar in de uitvoering ook de raadsleden eventueel te betrekken in de vorm van het afnemen van interviews. Mevrouw Elfilali zei daar ook het een en ander over. Ik vind dat interessant en ik denk dat het goed is dat de griffier en ik ons daarover zullen buigen om te kijken hoe we dat met een bureau dat eventueel zouden kunnen doen en zouden kunnen faciliteren. Interessant. Dan beveel ik dat graag bij u aan. Ik zie dat niet als een amendement maar meer als een aanvulling op de motie van de PvdA denk ik. Omdat dat ook een wat technischer kant ervan heeft. Aan boord van het schip afgelopen periode hebben we gesproken over de vraag: kan zichtbaarheid van de raad iets bijdragen aan meer affiniteit en laten zien dat die raad wel degelijk ertoe doet? Ik denk zelf eerlijk gezegd van wel. Ik heb u aan boord gemeld dat ik sinds mijn aantreden als burgemeester altijd de bijeenkomsten in de wijk doe. Ik zou heel graag op zijn minst de leden van de commissie Bestuur willen uitnodigen om eventueel bij die avonden aanwezig te zijn. Ik kan u het hele jaarprogramma dat er staat meegeven. Het is wel intensief, zeg ik er even bij. Afgelopen maand waren het vier keer. Het is ook interessant. Als ik een korte samenvatting van de bijeenkomst gisteren in West mag meegeven. De bedoeling was, zo heb ik de avond ook ingeleid, om ook te praten over de Jan Smit-groep en de appjes van die vijf agenten van een paar jaar geleden en wat dat doet met zo'n wijk en wat de wijk ervan vindt en wat de stand van zaken is van het gevoel in de wijk. Ik heb het expliciet aangesneden en gevraagd om daar ook het gesprek over te voeren. Dat is interessant, want die bewoners van de avond hadden daar geen belangstelling voor. Ik ga u even vertellen waar de belangstelling wel naar uitging. Het feit dat we € 800,00 hebben betaald voor energietoeslag aan heel arme mensen die zeggen: mijnheer Aboutaleb, u weet toch wat ik dan doe met dat geld? Dat is inmiddels weg. Ik heb er heel nuttige dingen mee gedaan met mijn kinderen, maar het gaat niet bijdragen aan het verlagen van mijn energierekening, want die zie ik wel op enig moment. Het geld had ik hard nodig voor andere dingen. Moeders die tegen mij zeggen: kunt u niet de regering vragen om kinderbijslag en kindgebonden toeslag voortaan nooit meer aan mannen over te maken maar aan vrouwen? Want dat geld wordt gebruikt om mee te gokken. De harde, bittere sociaal-economische werkelijkheid die op zo'n avond op je afkomt. Je gaat het gesprek in met het vermoeden dat men volop zit met emotie over die appjes van toen, maar die emotie heeft plaatsgemaakt voor de harde realiteit van overleven vandaag. De heer Vonk sprak er volgens mij vandaag ook over. Zo'n bedrag van € 800,00 maken wij over, en inderdaad, voor heel veel mensen is het al weg, hebben ze er andere uitgaven mee gedaan en die rekening komt wel een keer. Dan gaat het opgestapeld worden bij andere schulden

die reeds bestonden. Interessant ook over die jongens die messen dragen. De avond nam een bijzondere wending. We ontdekten dat die jongens eigenlijk niet alleen messen dragen, maar dat ze blijkbaar fantastisch kunnen rappen. Kunnen we dat fantastisch kunnen rappen scheiden van het messen dragen en het rappen wel stimuleren en het messen dragen niet? Ook een interessante vraag, zou dat mogelijk kunnen zijn? Aan de orde was ook dat honderden jongeren uit West drugsuithaler zijn in de haven. Soms veertien, vijftien jaar. Hoe kunnen we in hemelsnaam het uitglijden van die kinderen voorkomen? Soms zijn ouders desparade dat het gebeurt. Ik geef u vier uitkomsten mee van gisteravond en ik denk dat het heel goed is als raadsleden in persoon op zo'n avond ook dingen meekrijgen waar je iets mee zou kunnen in de politiek. Ik neem dit soort dingen mee terug, meestal naar de commissie Bestuur, sommige dingen daar kan ik iets mee, sommige dingen geef ik aan het college. Dan zeg ik: kunt u hier nog iets mee doen? Zeker als het gaat om dingen die geld kosten bent u aan zet en dan ben ik niet aan zet. Ik denk dat het goed is om dat te doen. Daarom zou ik u willen aanbevelen naast de uitnodiging aan de commissie Bestuur om mee te gaan op dit soort avonden om per jaar twee conferenties te organiseren in de stad in de gebieden. De stad op te delen in vier sectoren, noordwest, zuidwest, et cetera, vier windrichtingen en daarbij de gebiedscommissies in actie te doen zijn, zoals wij die hadden, nu de wijkraden. De wijkraden te vragen in de lead te gaan en dan on the spot die bijeenkomsten ook te beleggen. Het zal dan wel een dagdeel kosten, een avond waarschijnlijk, omdat mensen dan niet werken, maar het kan ook misschien een zaterdag, om op die manier veel beter te luisteren naar wat daar gebeurt. Ik zou u willen aanbevelen om er dit jaar nog eentje te doen in het najaar. En dan volgend jaar weer twee, er elk jaar wel weer twee te doen. Het is best arbeidsintensief. Om de wijkraden in de lead te doen zijn bij het agenderen van zo'n avond. De bewoners ook uit te nodigen en dan een goede vertegenwoordiging van alle fracties aanwezig te laten zijn op die conferenties. De infrastructuur die ik heb om dit soort bijeenkomsten te beleggen kan daarvoor worden gebruikt. We hoeven niet het wiel opnieuw uit te vinden, want we kennen het fenomeen. Ik denk dat het goed zou zijn om het met elkaar wel te doen. Dat levert een georganiseerde vorm op van wat de heer Coşkun en anderen zeiden, een ontmoeting met burgers. In ieder geval in een georganiseerde vorm. Dan zul je waarschijnlijk zien, en dat is altijd mijn verrassing de afgelopen jaren, dat de ideeën waarmee je naar zo'n avond gaat maar zelden uitkomen omdat de agenda van de burgers echt een andere is. Dan loont het de moeite om te kijken wat van die tien, twaalf, veertien punten die op zo'n avond de revue passeren, welke een en twee je mee terug neemt en die zich lenen voor de politiek. Voorzitter, wat mij betreft laat ik het hierbij. Ik denk dat het belangrijk is om ook de verbinding te zoeken met groeperingen die hun emancipatie op een andere manier hebben opgezocht. De heer Vonk sprak daarover. We hebben tientallen kleine christelijke gemeenschappen in Rotterdam die eigenlijk bijna onzichtbaar zijn en die ook het gevoel hebben: zijn we er eigenlijk wel, zijn we gezien, worden we gezien, doen ze nog iets met ons? Gemeenschappen die bij gebrek aan ruimte, zoals in het Kralingse Bos kerk houden op zondagmorgen. Ik mag ze daar regelmatig zien. Maar je ziet ook dat er nieuwe groeperingen in Rotterdam zijn aangekomen die op allerlei andere manieren hun emancipatie proberen op te zoeken in eigen kring. Zo bezocht ik afgelopen week de kleine Surinaamse moslimgemeenschap in IJsselmonde, vierhonderd zielen. Die eigenlijk het gevoel hebben: wij zijn niet zichtbaar. Ik was de eerste official die daar ooit binnengekomen was. Ik denk dat het goed is dat ook raadsleden op enige manier zich verstaan met die kleine gemeenschappen die ook het gevoel hebben dat ze niet altijd zichtbaar zijn. Daar is wel degelijk iets aan te doen. De hamvraag daarbij is natuurlijk: hebben raadsleden tijd? Dat is een ingewikkelde vanwege de beschikbaarheid en ook het feit dat raadsleden geacht worden ook te kunnen werken. Ik heb mijnheer Simons ter hand genomen bij het uitschrijven van een stuk naar aanleiding van een motie die u vorige keer heeft ingediend over het functioneren van raadsleden in relatie tot fulltime, niet fulltime et cetera. De griffier en ik hebben met elkaar denken wij een heel goed stuk in de steigers

gezet. Wij verwachten dat binnen een week of twee in uw richting te kunnen sturen zodat wij hier het gesprek over de rol van de raadsleden kunnen faciliteren en u tegen mij kunt zeggen: nou, burgemeester, wij denken dat dat een pakket is waarmee u naar Den Haag kunt voor de lobby. Dus wat mij betreft kunt u over een week of twee dat stuk hier verwachten. Als u wilt gebruikmaken van de suggesties die ik gedaan heb, zou ik dat graag van u willen vernemen opdat we waarschijnlijk voor september, oktober wellicht zo'n wijkconferentie kunnen organiseren alvast via de wijkraden. Laten we dan ook zeggen: we beginnen met Zuid. Dat was toch vandaag de hoofdmoot van de discussie. Dank u zeer.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Het woord is aan mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Ik heb geen tijd meer, maar ik heb toch één vraag. Ik hoor het u allemaal zeggen burgemeester, maar kunt u me dan uitleggen hoe het dan in hemelsnaam kan dat wij afgelopen weken bezig geweest zijn en daar ben ik bij toeval achter gekomen met het Nationaal Programma Rotterdam Zuid en de mensen in Zuid en dat daar niemand van wist. Dat betekende dat zelfs in de evaluatie die ze gedaan hebben afgelopen maandag, er drie mensen waren. U bent iets aan het promoten waarvan ik denk: het Nationaal Programma Rotterdam Zuid, daar horen we niets van. Daar hadden we moeten zijn. Dat zijn we op dit moment met zijn allen in een groot carrousel aan het neerzetten, maar niemand van ons weet het, daar ben ik van overtuigd. En wij krijgen het bij toeval via mensen die je er echt een enkele keer ziet. Dan denk ik: u bent een geweldig verhaal aan het houden, maar ik vind het dan wel jammer dat we daarvoor dan geen aandacht hebben gehad.

De heer **ABOUTALEB** (burgemeester). Voorzitter, dit lijkt een soort verantwoordingsdebat. Zo ben ik hier niet naartoe gekomen vandaag, maar ik geef graag antwoord. Ik geef graag antwoord. Sommige vraagstukken zijn te groot en te complex om te worden gedigest door gewone burgers. Die vraag moet u niet stellen aan de bewoners. Aan de bewoners moet u de vragen stellen: heeft u gemerkt dat uw kind de afgelopen jaren tien uur extra onderwijs heeft gekregen op Rotterdam-Zuid? Dan zullen de ouders zeggen: ja, dat herken ik. Dat is namelijk gebeurd. Al die kinderen op Rotterdam-Zuid krijgen tien uur extra les aangeboden. Sommige scholen gebruiken dat voor zes uur, andere gebruiken het voor maximaal acht uur, andere gebruiken het voor maximaal tien uur. Dus de onderwijstijdverlenging als gevolg van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid, dat merken ze wel. Maar het begrip Nationaal Programma Rotterdam Zuid is niet zaligmakend, maar wel de effecten die daardoor bereikt worden als gevolg van ingrepen in het beleid. Daar moet u denk ik naar vragen en niet zozeer naar de titel van het programma, want dat wordt door velen ook niet begrepen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Maar we zijn nu toch bezig...

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen, u heeft sowieso geen tijd meer, dus als u een vraag heeft krijgt u heel kort de ruimte. Het is dan wel de laatste gelegenheid voor een vraag die u krijgt.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Dank u wel. Het punt is gewoon, het Nationaal Programma Rotterdam Zuid is een ongehoord belangrijk programma blijkbaar, want we gaan er weer tien jaar voor...

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen, nogmaals, u hebt het woord gekregen om een korte opmerking of vraag te stellen aan de burgemeester. Dit gaat buiten de duiding van het debat en ik geef het woord aan de burgemeester, maar ik vind dat dat in elk geval wel opgemerkt moet worden mevrouw Verkoelen.

De heer **ABOUTALEB** (burgemeester). Volgens mij is er een voortgangsrapportage gestuurd naar de raad en naar aanleiding daarvan kunt u dat debat prima voeren met het college. Dat lijkt mij een goed moment. Volgens mij staat het buiten het bestek van vandaag.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Van der Velden, aan u het woord.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, dank u. Nu de burgemeester toch hier staat, een beetje stom natuurlijk om dat te zeggen, maar u gaat wekelijks naar Carnisse. Daar heeft u ook over verteld. Vervolgens heb ik met veel aandacht naar uw pleidooi geluisterd dat de raad meer de wijk in moet, als ik het zo mag vertalen. Maar dan vraag ik toch aan u: hoe reflecteert u er dan op dat als u wekelijks in Carnisse bent, los van dat er veel verloop is qua mensen die hier niet vandaan komen, dat er dan toch maar 19% van de mensen de moeite nemen om de gang naar de stembus te maken?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Burgemeester.

De heer **ABOUTALEB** (burgemeester). Ik heb daar een heel plat antwoord op. Ik denk dat het bij veel Carnissers komt door hun grote sociaal-economische beslommeringen. U weet dat het idee om opkoopbescherming in Rotterdam te organiseren uit Carnisse komt. Het is vervelend om te zeggen, maar het was mijn idee. Het is uiteindelijk ontstaan nadat er in zes maanden tijd 95% van alle woningen verkocht werden aan beleggers. Carnisse was aan beleggers overgeleverd. Dat is daar ontstaan en grote hulde aan Bas Kurvers die dat toen met voortvarendheid opgepakt heeft. Grote hulde overigens aan de mensen van Wonen, die daar heel snel op geantwoord hebben, om binnen zes maanden de regeling te maken, en aan Kajsa Ollongren, ere wie ere toekomt. Veel Carnissers die ik spreek, en ik spreek er echt elke week veel, vrijdag ben ik er weer, willen heel graag dat wij dingen fiksen, regelen. En ze komen van ver, verdraaid van ver. Als je daar een appartementje van 60 m² huurt voor € 1.600,00. Het is niet verzonnen, dit is echt, waarvoor zelfs twee inkomens niet genoeg waren. Het inkomen van een dochter moest erbij komen om dat te kunnen fiksen. Dan kan het je niet zoveel schelen wat er hier gebeurt. Je bent bezig met een strijd om te overleven. Fiksen. En dat is belangrijk voor zo'n moeder met twee kinderen die op straat wordt gezet, dat er wel spreekuur is van de burgemeester en een stadsmarinier, om dat binnen twee dagen weer te kunnen fiksen, vervangende huisvesting. Die mensen zitten hier, ze hebben geen ruimte om verder na te denken over politieke vraagstukken in de stad. Dat is een strijd van leven en overleven. Die zijn blij met een official op plaatsen, die nog wat ruimte heeft om voor de burgers dingen te kunnen fiksen. Dan is de politiek waarschijnlijk niet aan hen besteed. Het is een platte analyse, ik kan het niet beter maken mijnheer Van der Velden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Achbar.

De heer **ACHBAR** (denk). Ja voorzitter, ik had toch nog even een vraag, want ik krijg ook tot mijn verrassing te horen dat er een burgertop georganiseerd wordt op 14 mei vanuit het NPRZ-programma. Nou, fantastisch dat de burgemeester een aantal suggesties doet om even in het kader van de verkiezingsuitslag te kijken wat er nu leeft in die wijk. Ik vraag me oprecht af wat er dan gebeurt. Ik heb in mijn speech gezegd: als dienaren van deze stad was het wel fantastisch geweest als we binnen dat programma NPRZ betrokken werden of worden bij de burgertop. Misschien dat de burgemeester daar iets over kan zeggen. Zo niet, dan op zijn minst vragen aan de prominenten binnen het NPRZ-programma wat hier gebeurt als er zoiets georganiseerd wordt, waarom de raad als orgaan dan hierin niet betrokken wordt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Burgemeester.

De heer **ABOUTALEB** (burgemeester). Als ik me niet vergis was er al eerder aangekondigd dat er een burgertop zou komen. Ik ben daar niet op voorbereid nu, dus ik weet dat even niet. Als het goed is was aangekondigd dat het gaat gebeuren en als deze vraag als strekking heeft: kan de raad daarvoor worden uitgenodigd, is het antwoord daarop ja. Geen probleem.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Achbar.

De heer **ACHBAR** (denk). Ja voorzitter, dat is juist... Het gaat mij eerder om het proces. Wat gebeurt er nu als we zoiets belangrijks organiseren in de stad, terwijl we het hier hebben over betrokkenheid van bewoners en juist die kloof tussen raad en straat te verkleinen, waarom dat niet in eerder stadium gebeurt. Het gaat niet om een uitnodiging, want daar doel ik niet op, maar het is misschien wel goed en ik weet niet of ik – ik zag de wethouder NPRZ knikken, dus daar was het denk ik klaarblijkelijk bekend. Maar het was mij oprecht niet bekend en dat signaal krijg ik hier iets meer. Dus het gaat mij eerder daarom en misschien dat u dat signaal dan terug kunt geven: wees erop alert dat als dit soort zaken gebeuren, dat de raad daar enigszins en ook tijdig over geïnformeerd wordt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Burgemeester.

De heer **ABOUTALEB** (burgemeester). Ik neem het mee en ik zal ook nagaan hoe dat proces is gegaan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Ja voorzitter, ik had nog even een andere vraag. U deed een uitnodiging om ook avonden te gaan bezoeken. Dat spreekt mij aan de ene kant buitengewoon aan. Ik heb alleen ook een aarzeling merk ik bij mezelf, want lukt het u en hoe lukt het u om niet de usual suspects op die avonden te krijgen? Ook wij organiseren weleens avonden en wij spreken dus ook wel mensen, maar het valt ons altijd op dat bij de eerste uitnodiging vaak toch de bekende mensen, de bekende geluiden ook worden opgehaald en niet de mensen die echt niet aan het woord komen. Daar moet je echt heel veel voor doen. Dus hoe zorgt u ervoor dat die mensen juist op zo'n avond komen?

De heer **ABOUTALEB** (burgemeester). Ik gebruik daar het instrument van de stadsmarinier voor, om juist heel breed mensen uit te nodigen. En het is onaardig om het zo te zeggen, maar het feit dat in de wijk breed bekend is dat de burgemeester langskomt, maakt dat er ook echt heel veel mensen komen die niet alleen maar komen omdat ze bekend zijn als actievoerder, want die kom je ook wel tegen, beroepsactievoerders kom je ook tegen, maar ook gisteravond weer in West waren er heel veel mensen die ik nooit eerder had ontmoet. Dus het vraagt aandacht, het gaat om een goede manier van uitnodigen. Ik denk dat als je de wijkraden erbij betreft, dat dat ook een garantie zou kunnen zijn om niet alleen de usual suspects uit te nodigen maar ook andere mensen te laten langskomen. De locatie waar je zit maakt ook wel uit. De plek waar je zit maakt ook wel uit voor wie erop afkomen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel burgemeester. Ik zie geen vragen meer vanuit de raad. Dan geef ik het woord terug aan de voorzitter.

7. HAMERSTUKKEN

7.1 Het voorstel met betrekking tot opheffing van geheimhouding van documenten met betrekking tot de gebiedsontwikkeling Feyenoord City

De **VOORZITTER**. We pakken de draad weer op. Aan de orde is agendapunt 7.1, het voorstel met betrekking tot opheffing van geheimhouding van documenten met betrekking tot de gebiedsontwikkeling Feyenoord City. Het voorstel is om de geheimhouding op te heffen. Kunt u zich daarin vinden? Ik kijk ook links in de zaal, daar zijn onderonsjes. Mijnheer Vonk, 7.1, het voorstel is om akkoord te gaan.

7.2 Het voorstel naar aanleiding van de adviezen van de Algemene bezwaarschriftencommissie tot het niet-ontvankelijk verklaren van bezwaren tegen het raadsbesluit tot vaststelling van het Kiesreglement wijkraden 2022

De **VOORZITTER**. Agendapunt 7.2, het voorstel naar aanleiding van de adviezen van de Algemene bezwaarschriftencommissie tot het niet-ontvankelijk verklaren van bezwaren tegen het raadsbesluit tot vaststelling van het Kiesreglement wijkraden 2022. Akkoord?

7.3 De voorstellen naar aanleiding van de adviezen van de Algemene bezwaarschriftencommissie tot het niet-ontvankelijk verklaren van bezwaren tegen het raadsbesluit tot vestiging van voorkeursrecht gemeenten in het plangebied Feyenoord City

De **VOORZITTER**. Agendapunt 7.3, de voorstellen naar aanleiding van de adviezen van de Algemene bezwaarschriftencommissie tot het niet-ontvankelijk verklaren van bezwaren tegen het raadsbesluit tot vestiging van voorkeursrecht gemeenten in het plangebied Feyenoord City. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Tegen voorzitter, en dat geldt ook voor het volgende met betrekking tot het ongegrond verklaren van bezwaren tegen het raadsbesluit tot vestiging van voorkeursrecht. Daar is 50PLUS ook tegen.

De **VOORZITTER**. Met de stem van 50PLUS tegen, akkoord. Richting de techniek, we zijn nu de fase ingegaan van een uur spreektijd, te verdelen volgens de tabel.

7.4 De voorstellen naar aanleiding van de adviezen van de Algemene bezwaarschriftencommissie tot het ongegrond verklaren van bezwaren tegen het raadsbesluit tot vestiging van voorkeursrecht gemeenten in het plangebied Feyenoord City

De **VOORZITTER**. Agendapunt 7.4, de voorstellen naar aanleiding van de adviezen van de Algemene bezwaarschriftencommissie tot het ongegrond verklaren van bezwaren tegen het raadsbesluit tot vestiging van voorkeursrecht gemeenten in het plangebied Feyenoord City. Dat hebben we gehad.

7.5 Het voorstel tot intrekking van de Verordening Bedrijveninvesteringszone gebruikers Prinsenplein 2019

De **VOORZITTER**. Het voorstel tot intrekking van de Verordening Bedrijveninvesteringszone gebruikers Prinsenplein 2019. De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Agendapunt 7.4, daar stemmen wij tegen.

De **VOORZITTER**. Dan voegen wij u toe aan de lijst. Iemand over 7.5? Dan conform.

8. ONDERWERPEN MET EEN REGULIER DEBAT

De **VOORZITTER**. Er zijn geen onderwerpen voor een regulier debat.

9. VERZOEKEN VOOR EEN REGULIER DEBAT VAN EEN OF MEER RAADSLEDEN

De **VOORZITTER**. Er zijn geen verzoeken voor een regulier debat van een of meer raadsleden.

12. Aanwijzing burgerleden

- a. *Onderzoek geloofsbrieven commissieleden niet zijnde raadslid*
- b. *Besluit tot toelating commissieleden niet zijnde raadslid*
- c. *Beëdiging commissieleden niet zijnde raadslid*

De **VOORZITTER**. Dan stel ik voor om de onderwerpen onder 10 en 11 voorlopig even aan te houden tot na de lunch, omdat de heer Simons mij verzocht heeft vanwege zijn afwezigheid na de lunch eerst door te gaan naar agendapunt 12, namelijk het aanwijzen van burgerraadsliden. Kunt u zich daarin vinden? De beëdiging doen we na de lunchpauze. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Nee, dat doen we straks. De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr). Ik deel u mede dat de commissie de geloofsbrieven heeft onderzocht van de volgende personen die zijn aangewezen als commissielid, niet zijnde raadslid, ook wel burgerleden genoemd. Ik ga nu allemaal namen verkeerd uitspreken. Ik zou zeggen: excuses daarvoor maar daar doen wij niet aan. Maar dan weet u dat het eraan ligt dat ik ze nu ook voor het eerst zie. Dat gaat over de heer E. (Emin) Başoğlu, aangewezen door de fractie van de SP. G.G. (Gerben) van Dijk, aangewezen door de fractie van de ChristenUnie. K. (Kees) Jonker, aangewezen door de fractie van 50PLUS. S.J.J. (Sam) Mak, aangewezen door de fractie van het CDA. P.C.Z. (Precious) Sadhoe, aangewezen door de fractie van BIJ1. A.N.M. (Nico) van Scheijndel, aangewezen door de fractie van 50PLUS. H. (Jet) Valk, aangewezen door de fractie van 50PLUS. B.C. (Christine) Zandberg, aangewezen door de fractie van het CDA. De commissie heeft de geloofsbrieven en de daarbij behorende bescheiden onderzocht en in orde bevonden. De commissie adviseert de volgende personen, die ik net genoemd heb, toe te laten als commissielid, niet zijnde raadslid, burgerlid, voor de raadsperiode 2022-2026 voor zover het lidmaatschap van de commissie zonder onderbreking voortduurt, van de commissie tot onderzoek van de geloofsbrieven.

De **VOORZITTER**. Ik dank u zeer. Dan doen wij de plichtplegingen die hierbij horen als onderdeel van de benoemingsprocedure maar ook de stemmingen die horen bij de tijdelijke commissievoorzitters en de leden van de commissies et cetera, na de lunchpauze. Ik zou u willen voorstellen om te gaan schorsen tot 13.00 uur. Mijnheer Achbar.

De heer **ACHBAR** (denk). Ja voorzitter, ik had eigenlijk een ander voorstel. Kunnen wij 13.1 niet naar voren halen en dat dan even eerst doen als tweeminutendebat en daarna gaan lunchen?

De **VOORZITTER**. Ik hoop alleen niet dat de kroketten koud worden.

De heer **ACHBAR** (denk). Ik denk het niet. Vooral omdat u 12.30 uur zei.

De **VOORZITTER**. Zullen we dan het tweeminutendebat nu doen?

De heer **ACHBAR** (denk). Het is het verzoek van de heer Balwantsingh. Als het akkoord is?

De heer **BALWANTSINGH** (pvda). Ik heb niet heel zwaarwegende bezwaren daartegen. Ik kijk naar anderen. Ik moet wel even een motie laten uitprinten en hiernaartoe laten komen, wat administratie dus.

De **VOORZITTER**. De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja voorzitter, het is een coproductie van de heer Balwantsingh en mij. Maar ja, ik had gehoopt dat we de inhoud toch niet tussen de soep en de aardappels even snel afraffelen, maar ik had gehoopt dat ook de fractie van DENK daar serieus aandacht aan zou willen besteden, dus ik denk dat het beter is om dat na de lunch te doen. Om nu gewoon even te lunchen, te laten bezinken wat er vanochtend is gezegd, de beëdiging te doen en daarna het serieus te hebben over de energietoeslag aan bewoners van deze stad.

De **VOORZITTER**. Dan na de lunch. Mag ik dan ook mevrouw Verkoelen en anderen die burgerraadsleden te beëdigen hebben, verzoeken om die te vragen dan aanstonds te komen? Nee, vanaf 13.00 uur.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Voorzitter, dat wordt voor twee van mijn leden die alle twee in het onderwijs werken wel moeilijk, want die hebben namelijk les.

De **VOORZITTER**. We gaan kijken hoever we komen en desnoods beginnen we met agendapunt 13. Mag ik vragen nog even te blijven zitten want we zijn nog even met een ordevergadering bezig.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Beginnen bij punt 13.

De **VOORZITTER**. We kunnen eventueel ook besluiten om straks met agendapunt 13 te beginnen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). En de benoemingen kunnen we ook doen, dus dan halen we 14.00 uur wel.

De **VOORZITTER**. Dat doen we straks. Ik wens u smakelijk eten. Tot 13.00 uur.

(De vergadering is geschorst.)

Notulen raadsvergadering

Notulen van de raadsvergadering van 21 april 2022

Notulen van de raadsvergadering van 21 april 2022 (middagzitting)

Voor de agenda wordt verwezen naar volgnummer 6

Voorzitter: de heer ing. A. Aboutaleb

Voor de presentielijst van deze vergadering wordt verwezen naar de ochtendzitting van deze vergadering

Namens het college is tegenwoordig de heer M.K.A. Grauss

Griffier: mevrouw I.C.M. Broeders

Heropening

10. ONDERWERPEN MET EEN KORTE VERKLARING

10.1 Het voorstel tot instelling van de tijdelijke commissie Bestuur, de tijdelijke commissie Sociaal en de tijdelijke commissie Fysiek, alsmede tot intrekking van het Besluit tot instelling raadscommissies 2018 van 6 september 2018

De **VOORZITTER**. Ik heropen de vergadering. Aan de orde is agendapunt 10.1, het voorstel tot instelling van de tijdelijke commissie Bestuur, de tijdelijke commissie Sociaal en de tijdelijke commissie Fysiek, alsmede de intrekking van het Besluit tot instelling van raadscommissies 2018 van 6 september 2018. Wenst iemand daar iets over te zeggen? Nee.

11. BENOEMINGEN

11.1 Het voorstel tot benoeming van:

- a. de voorzitter van de tijdelijke commissie Bestuur*
- b. de voorzitter van de tijdelijke commissie Sociaal*
- c. de voorzitter van de tijdelijke commissie Fysiek*

De **VOORZITTER**. Dan gaan we naar agendapunt 11, de benoemingen. Ik zou graag de stemmingen onder agendapunt 11.1, 11.2 en 11.3 combineren vandaag. Zijn er nog mensen die in generieke zin iets willen zeggen naar aanleiding van de voorstellen die er voorliggen? Niet? Dan gaan we straks een stembureau nodig hebben. Ik benoem in het stembureau een aantal collega's die ons daarbij gaan helpen. Het is altijd een feest om dit te mogen doen. Ik benoem tot lid van het stembureau – zij zou er moeten zijn maar ze is er nu niet, dus ik moet een ander benoemen. Ik benoem mevrouw Van Wifferen tot voorzitter van de commissie en de leden De Jong, Oostdijk en Reitema als leden van het stembureau. Mijnheer Oostdijk, u gaat het vandaag allemaal meemaken. Mevrouw Van Wifferen, u bent in de commissie benoemd maar u bent nog niet aan zet. We gaan eerst nog even een aantal dingen doen. De briefjes moet u vooral nog maar even vasthouden. Mag ik om rust vragen in de zaal? Het is wel heel belangrijk wat we gaan doen, dus mag ik uw geduld vragen? Voordat we schriftelijk

gaan stemmen, wil ik eerst de kandidaten die zich voorgesteld hebben, althans die kandidaat zijn geworden, als ze dat zouden willen de gelegenheid bieden om zich even voor te stellen en misschien kort te motiveren waarom ze dat zouden willen doen. Het betreft de heer Biljoen voor de commissie Sociaal. Hij wil daar graag tijdelijk voorzitter van worden. De heer Van Drunen voor de commissie Bestuur en mevrouw Verkoelen voor de commissie Fysiek. Mijnheer Biljoen, wilt u daar iets over zeggen? Ja? Een paar zinnen.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja, ik was even aan het wachten op de voorzitter. Die had de aandacht er niet bij.

De **VOORZITTER**. U kunt beginnen.

De heer **BILJOEN** (gl). Dank u wel voorzitter. Goedemiddag collega-raadsleden. Vandaag zal ik net als de meesten van u met een grote glimlach het stadhuis binnen zijn gelopen om hier in dit prachtige huis te zijn. Het voelt voor mij nog steeds een beetje onwerkelijk en eigenlijk ook wel echt geweldig. Dat belooft heel veel goeds voor de toekomst en ook voor de nieuwe generatie die ook via de livestreams meekijkt. Nu ik hier toch sta wil ik gelijk van deze gelegenheid gebruikmaken om me heel kort voor te stellen voor degenen die ik niet op de boot heb gesproken. Mijn naam is Marvin Biljoen, ik ben getrouwd met Roxanne, ik ben papa van Vienna, Dahlia en Jenoah, opgegroeid in Spangen en inmiddels gesetteld in de Agniesebuurt. En in die Agniesebuurt, het centrum van Rotterdam-Noord, waar dorps- en stadse elementen elkaar vinden, ben ik de afgelopen vier jaar lid geweest van de wijkraad. Een wijkraad waar een jongerenwerker, een zwemleraar, een zangeres, een fiscalist en een gepensioneerde, ondersteund door een team van ambtenaren de buurt weer op de kaart hebben gezet. Uit dit clubje mocht ik met veel draagvlak vanuit de wijk, het gebied en de gemeente vier jaar lang voorzitter zijn. Een bijzondere periode waarin ik ontzettend veel heb geleerd en heel mooie dingen heb meegemaakt. Ik kan u daar heel veel over vertellen, zoals toen het college van burgemeester en wethouders uit Amersfoort speciaal op werkbezoek kwam. Of de ongekende en unieke samenwerking onder mijn voorzitterschap tussen de wijkraden, gebiedscommissies en wijkcomités op de noord- en zuidoever, op het dossier van de sluiting van de Duimdrop, op de Wijk aan Zet, maar ik wil deze bijdrage toch ook wel heel kort houden en verwijs hier eventueel voor een referentie graag naar de heer Coşkun, met wie ik ook deze nieuwe periode weer zij aan zij zal zitten. Het voorzitterschap is een erg mooie taak en rol die ik graag wil voortzetten in de tijdelijke commissie Sociaal, een commissie waar allerlei belangrijke onderwerpen die nu erg actueel zijn, worden besproken en die ik met uw vertrouwen en goedkeuring heel efficiënt zal voorzitten. Bedankt.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer.

De heer **BILJOEN** (gl). Dit was niet mijn maidenspeech hè voorzitter?

De **VOORZITTER**. Nee, die houdt u nog tegoed. Ik weet dat u ons in spanning houdt over een heel indrukwekkende maidenspeech die nog op enig moment gaat komen, dus die houden wij nog tegoed. Mijnheer Biljoen houdt de spanning er goed in. Mijnheer Van Drunen voor de commissie Bestuur.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Dank u wel voorzitter en dank u wel raad, dat ik u nu een keer rechtstreeks toe mag spreken. In 2020 ben ik in de raad gekomen. Ik heb een aantal keer de commissie EDEM mogen voorzitten als plaatsvervangend voorzitter. Dat heb ik altijd met heel veel plezier gedaan, vandaar dat ik me nu kandidaat gesteld heb als voorzitter voor de tijdelijke commissie Bestuur. Ik houd van heel concreet vergaderen, efficiënt, geen gelul, maar wel gewoon ruimte uiteraard voor alles en iedereen, zodat alles gezegd kan worden

wat ook gezegd moet kunnen worden. Ik voel mij zeer vereerd als ik voor jullie deze taak mag vervullen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. De heer Van Drunen laat geen referenties achter. Mevrouw Verkoelen voor de commissie Fysiek en de hele raad is referentie.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Dank u wel. Nou, geachte collega's. Mijn naam is natuurlijk Ellen Verkoelen en ik mag al vier jaar raadslid zijn, iets wat ik natuurlijk geweldig vind. En ook al vier jaar als eenpitter voorzitter van de commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte. De vraag is natuurlijk waarom ik dit doe. Ik wil u even meenemen naar mijn opvoeding en mijn leven, daar komt het een beetje uit voort. In het gezin waar ik uit voortkwam deden wij corvee. Zo simpel als wat, je deed gewoon corvee. Je deed de afwas, we hadden geen afwasmachine, laat ik daar duidelijk over zijn. En je moest opruimen, je moest de tafel dekken, toen ik wat ouder was moest ik de boodschappen gaan doen, je moest af en toe koken. En die corvee maakte ons gezin compleet. Dat was een soort saamhorigheid, dat hoorde erbij. En heel eerlijk gezegd, toen ik ging studeren in Delft gebeurde mij exact hetzelfde in het studentenhuys waar ik terecht kwam. Daar hadden we een corveelijst hangen en dan moest je klussen doen en schoonmaken en ook dat bevorderde de saamhorigheid. Vervolgens krijg je kinderen en met mijn kinderen idem dito. Op school, in de vereniging, altijd weer opnieuw deed je naast het leuke ook het corvee en dat creëerde een enorme saamhorigheid. Je werd betrokken bij waar het allemaal om ging. Nou, zo zie ik eerlijk gezegd ook het voorzitterschap van de commissie, als een soort corvee waarvan ik echt denk: daar kan ik bijdragen aan de saamhorigheid. Ik mag het ongelooflijk graag gaan doen, want ik vind het verschrikkelijk leuk om u allen als lid van die commissie straks misschien een veilige omgeving, een veilige en geborgen omgeving te geven om u de kans te geven om daar uw woord te doen, om daar uw emotie te tonen, om kwaad te worden, om blij te zijn. Dat wil ik allemaal graag voor u gaan faciliteren als voorzitter. Nog veel leuker vind ik het overigens ook om dat te doen, we hebben het hiervoor nog niet over gehad, ik hoop dat vele, vele Rotterdammers onze commissie zullen gaan vinden de komende vier jaar, al onze commissies. En ja, wij hebben natuurlijk allemaal ego's, anders zaten we hier niet, en binnen een halfjaar bent u allemaal doorgewinterde betogers. Dan weet u het allemaal. Maar je zult maar binnenkomen hier als Rotterdammer in zo'n commissie en dan moet je het verhaal gaan houden, doodnerveus, want het is bijna altijd dat je iets voor elkaar wilt krijgen, doodnerveus, niet weten hoe het moet, vijf minuten. Dan wil ik graag die voorzitter zijn die ook die veilige en geborgen omgeving wil creëren voor die mensen. Dat zou ik verschrikkelijk graag willen doen. Ik vind het een enorme eer en ik hoop dat u overtuigd bent dat ik het ook misschien wel een beetje kan.

De **VOORZITTER**. Dank u wel. Zijn er wellicht spontane kandidaten die zich nog willen melden voor een van deze commissies? Dat is niet het geval.

11.2 Het voorstel tot benoeming van een voorzitter en twee leden van de Werkgeverscommissie

De **VOORZITTER**. Goed, dan kom ik bij de kandidaten voor de Werkgeverscommissie. Mevrouw Kockelkoren is kandidaat-voorzitter. De heer Coşkun is kandidaat-lid en mevrouw Elfilali is ook kandidaat-lid. Zijn er nog andere mensen die zich voor de Werkgeverscommissie willen kandideren? Niet? Dan gaan we ook de kandidaten van deze commissie kort aan het woord laten. Mevrouw Kockelkoren.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Ja voorzitter, dank u wel. Heel kort, in oktober heb ik mevrouw Eskes opgevolgd als voorzitter van de Werkgeverscommissie. Dat heb ik met heel

veel plezier gedaan. De Werkgeverscommissie behartigt eigenlijk de belangen van al de mensen hier op het stadhuis onder leiding van onze griffier, dus de bodes, de mensen die hier werken. Nee, nee, nee, zegt Isabelle, de mensen die wij hier als raad helpen en wij zorgen er samen ook voor in gesprek met de griffier, maar ook in gesprek met de ombudsman en de directeur van de Rekenkamer om het hier tot een veilige plek te maken. En dat zou ik graag nog een periode willen doen omdat dat ook goed is voor de continuïteit van de Werkgeverscommissie om daar nog eventjes mee door te kunnen gaan. Tot zover.

De **VOORZITTER**. Heel goed. De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Heel goed voorzitter. Ja, het is ook meer voor de kijkers thuis. Sommige mensen denken dat onze werkgever de burgemeester is, maar dat is niet zo. Want wij zijn baas in eigen huis, wij zijn alle 45 zzp'ers, zelfstandigen zonder personeel, maar we zijn toch tegelijkertijd wel werkgever. Dat zei mevrouw Kockelkoren al, van de mensen van de griffie en we zijn ook een beetje – terwijl ze wel onafhankelijk zijn – van de Rekenkamer en ook van de ombudsman. En in een vorig leven, ik ben een beetje een comebackkid, heb ik gefungeerd als voorzitter van de commissie voor de selectie van de vorige Rekenkamer – die nu is weggegaan, mijnheer Hofstra, maar ik ben ook voorzitter geweest van de commissie die de Ombudsman heeft geselecteerd, wat ook gelukkig weer een vrouw is geworden. Dat zijn gelukkig allemaal vrouwen. Ik heb er dus een klein beetje verstand van en ik doe dat graag. Ik heb mijn hele leven ooit al werkgever willen zijn, dus ik dacht: waarom nu ook niet?

De **VOORZITTER**. Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ik grijp deze gelegenheid aan voorzitter om natuurlijk weer naar voren te treden. Dank u voorzitter en edelachtbare raadsleden. Beste allemaal. Ik licht ook graag even mijn motivatie toe om toe te treden tot de Werkgeverscommissie. Waarom ik? Ten eerste heeft u het druk en daarom ligt het voor de hand dat u de feitelijke invulling van het werkgeverschap uitbesteedt aan een commissie. Ik wil dat heel graag voor u doen. Waarom ik? Omdat ik als rijksambtenaar ervaring heb met organisatiestructuren en ik heb ook affiniteit met het leiden van teams, met personeelszaken. Ik word ook warm van functioneringsgesprekken, van integriteitsbeleid, gedragscodes en benoemingen, dus volgens mij heeft u aan mij een heel goede, al zeg ik het zelf, maar ik wil ook vooral als nieuwkomer in deze raad ook op die manier bijdragen. Dus naast het politieke werk dat wij natuurlijk samen doen wil ik op deze manier ook bijdragen aan eigenlijk onze organisatie en aan het werkgeverschap, dus ik hoop op uw vertrouwen en uw steun. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Hartelijk dank.

11.3 Het voorstel tot benoeming van een lid van de Rekeningcommissie van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

De **VOORZITTER**. Dan gaan we nu naar de Rekeningcommissie van de MRDH. Daar heb ik als kandidaat-gezant op mijn lijst staan de heer Biljoen. Die hebben we net gehoord, dus ik ga niet nog een keer vragen om daar een toelichting op te geven. Toch wel? Ja? U mag.

De heer **BILJOEN** (gl). Voorzitter, volgens mij heeft u het verkeerde formulier voor u, want de heer Rozema is de gezant.

De **VOORZITTER**. Nee. Ik heb een andere lijst gekregen hier. Dan corrigeer ik dat en is het de heer Rozema. Klopt het dat mevrouw Maassen kandidaat-plaatsvervangend lid is? Dat

check ik bij D66. Oké. Mijnheer Rozema is geen lid van deze raad, maar we kennen hem wel. Misschien kunt u zich nog even kort voorstellen mijnheer Rozema.

De heer **ROZEMA** (pvdd). Ja, dan sta ik hier al voor de tweede keer in drie weken. Sommigen van jullie moeten nog een maidenspeech houden. Maar ik beloof, althans met uw goedvinden, dat dit dan echt wel de laatste keer is. Ik zit in de COR dankzij jullie allemaal, de Commissie tot Onderzoek van de Rekening. En in deze stad zetten we dingen op afstand, wat je er nu van vindt of niet, op afstand, verzelfstandigen, of we gaan een gemeenschappelijke regeling aan. In ieder geval creëren we verbonden partijen, maar ons geld zit er ook in, uw geld, het geld waar u budgetrecht over heeft. Dat verdient ook goede controle, een controle op rechtmatigheid en getrouwheid. Mij is gevraagd als lid van de COR, eigenlijk als vooruitgeschoven post van uw onderzoekscommissie, om ook het onderzoek te plegen in de rekeningcommissie van de MRDH, de vervoersautoriteit en voor het vestigingsklimaat van de stad. Dat doe ik heel graag, dus het werk van de COR doe ik daar eigenlijk ook. Met uw goedvinden ga ik daar de komende vier jaar voor knokken.

De **VOORZITTER**. Helder, dank u wel. Zijn er andere mensen die nog kandidaat willen zijn? (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Dat dacht ik niet, dat moet zij echt zelf doen. Zij wordt voorgesteld als plaatsvervangend lid. We spreken hier niet namens elkaar. Het moet een raadslid zijn die namens zichzelf spreekt, maar zij is er niet? Mevrouw Verkoelen?

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Even een vraag voorzitter, is het de bedoeling dat we er één kiezen of mogen we alle twee kiezen?

De **VOORZITTER**. We kiezen een lid en een plaatsvervangend lid, dus u kiest er twee. Mevrouw Maassen blijft gewoon kandidaat als plaatsvervangend lid en daar kunt u dus op stemmen. Zijn er misschien andere kandidaten die warm willen lopen voor MRDH? Nee? Bij dezen dan. Dan wil ik u vragen de stembiljetten A, B en C in te vullen en de bode komt langs om de stembiljetten op te halen. Dan vraag ik nu het stembureau om hier voor mij te verzamelen voor het tellen van de stemmen.

Mag ik u verzoeken te gaan zitten? Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? De voorzitter van het stembureau heeft voor ons de uitslagen behorende bij A, B en C, namelijk het tijdelijk voorzitterschap van de commissie Bestuur, het tijdelijk voorzitterschap van de commissie Fysiek en het tijdelijk voorzitterschap van de commissie Sociaal. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Dank u wel. We hebben de uitslag voor de benoeming van de voorzitters van de tijdelijke commissies. Daar zal ik mee beginnen. Voor de commissie Bestuur heeft de heer Van Drunen 39 stemmen voor. Daarmee is hij gekozen. Hij heeft ook 1 keer blanco en 1 keer een stem in plaats van op hem op mevrouw Verkoelen. Voor de commissie Fysiek zijn 38 stemmen voor mevrouw Verkoelen, 1 blanco, 1 stem voor mevrouw Morkoç en 1 voor mijnheer Leewis. Daarmee is ook mevrouw Verkoelen verkozen. Dan voor de commissie Sociaal. Mijnheer Biljoen heeft 38 stemmen voor, 2 blanco en ook 1 stem voor mevrouw Verkoelen. U bent hiermee ook verkozen tot voorzitter.

De **VOORZITTER**. Hartelijk gefeliciteerd voor de nieuwe gekozen voorzitters. Dan gaan we nu naar het voorstel tot benoeming van een voorzitter en twee leden van de Werkgeverscommissie. Heeft u daar een uitslag van?

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja, in totaal zijn er 41 stemmen uitgebracht. Voor mevrouw Kockelkoren zijn er 38 stemmen voor en 3 blanco uitgebracht. U bent hiermee verkozen.

Voor mijnheer Coşkun zijn er 38 stemmen uitgebracht en 3 blanco. U bent ook verkozen. En mevrouw Elfilali is met 41 stemmen, dus met alle stemmen voor, verkozen.

De **VOORZITTER**. Hartelijk dank voor deze uitslagen. Dan gaan we naar het voorstel tot benoeming...

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). We moeten er nog één.

De **VOORZITTER**. Ja, ik ben nog niet klaar.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Sorry.

De **VOORZITTER**. Agendapunt 11.3, ik volg de agenda. Het voorstel tot benoeming van een lid van de Rekeningcommissie Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Mevrouw Van Wifferen, u heeft het woord.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja, dank u wel. Er zijn 41 stemmen uitgebracht. Voor de heer Rozema zijn er ook 41 stemmen voor uitgebracht, dus hij is daarmee verkozen. Voor mevrouw Maassen zijn er 37 stemmen voor, 3 blanco en 1 stem voor mevrouw Verkoelen. Dus ook mevrouw Maassen is verkozen.

De **VOORZITTER**. Mevrouw de voorzitter, hartelijk dank. Ik ontbind hiermee ook het stembureau. Ja mevrouw Verkoelen, er is vandaag iemand die u moet hebben. We weten het niet en we zullen het ook nooit weten.

12. Aanwijzing burgerleden

De **VOORZITTER**. Ik ga nu naar het gestelde onder 12 van de agenda. Het onderzoek van de geloofsbrieven heeft de heer Simons voor de pauze al gedaan, dus wij gaan nu naar de rest van de agenda, de benoeming van burgerradsleden. Even checken of de beoogde burgerradsleden in huis zijn. Mevrouw Verkoelen?

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Twee heb ik er gesignaleerd, maar de derde nog niet.

De **VOORZITTER**. Dan stel ik u voor dat we eerst de actualiteiten gaan doen. Dat lijkt me handig. Dan kunnen we onze tijd ook nuttig besteden.

13. VERZOEKEN OM TWEEMINUTENDEBAT

13.1 Tweeminutendebat over 'We laten niemand in de kou staan', aangevraagd door de leden Balwantsingh e.a.

De **VOORZITTER**. Tweeminutendebat over 'We laten niemand in de kou staan', aangevraagd door een aantal raadsleden zie ik, met de heer Baldewsingh als eerste ondertekenaar.

De heer **BALWANTSINGH** (pvda). Dank u voorzitter. Ik ben niet de coördinator tegen racisme en discriminatie. Dat is de heer Baldewsingh. Ik ben de heer Balwantsingh.

De **VOORZITTER**. Ik zei Balwantsingh. O, heb ik Baldewsingh gezegd? Hij zit nog ergens in mijn inactieve geheugen. Ik heb letterlijk een jaar of vijftien met de man samengewerkt, dus

hij zit nog ergens in mijn achtergrondgeheugen, in mijn back-up. De heer Balwantsingh is het, heel goed.

De heer **BALWANTSINGH** (pvda). Dank u voorzitter. Voorzitter, laten we eerst eens beginnen met een aantal uitdrukkingen en spreekwoorden op een rij te zetten. Voor velen bekende uitdrukkingen en spreekwoorden, maar voor sommigen wellicht uitdrukkingen die ze selectief vergeten. Daar komen we aan het eind van de dag wel achter. Beloofd is beloofd, belofte maakt schuld, iemand gouden bergen beloven, zeggen en doen zijn twee, woord houden, woord breken. En dan een mooie laatste, alhoewel mooi, in het land van belofte sterft men van armoede. Laat deze uitdrukkingen maar als een mantra doorklinken op de achtergrond van de rest van deze bijdrage voorzitter, want daar gaat het hier om. Iets toezeggen en dan daar weer op terugkomen. Tienduizenden Rotterdammers zitten met de handen in het haar. Wie zijn deze mensen? Mensen die voor dag en dauw brood voor hun kinderen klaarmaken om ze daarna naar school te brengen om vervolgens zelf naar het werk te gaan om voor een bescheiden loon de dagen te vullen. Of alleenstaanden die als schijnzelfstandige uren proberen te maken waar het maar kan. Mensen die moeizaam maand in, maand uit de eindjes aan elkaar knopen. Een deel van hen komt er normaliter uit met lonen die liggen op 110, 120 of 130% van het wettelijk sociaal minimum. Ze komen er dus normaliter wel uit. Een ander deel dreigt nu door de vreselijke oorlog die gaande is en de torenhoge inflatie door het spreekwoordelijke ijs te zakken. Er speelt zich in Rotterdam een stil drama af voorzitter. Voorzitter, dan is het mooi als het college laat weten dat we deze mensen een helpende hand gaan toesteken. Dat gebeurde in een brief van 2 maart. Alle huishoudens tot 130% van het wettelijk sociaal minimum werd een eenmalige energietoeslag van € 200,00 beloofd. Voorzitter, twintig dagen later laat het college in een brief weten dat de energietoeslag voor huishoudens tot 110% van het wettelijk sociaal minimum wordt verhoogd tot € 800,00. Voor huishoudens met inkomens tot 110% en 130% zou het € 200,00 blijven. 22 dagen later stuurt het college weer een brief uit, een brief waarin het terugkomt op zijn voorgaande besluiten. Voorzitter, als iemand in het water ligt en dreigt te verdrinken, zover is het nog niet maar het zou zomaar zo kunnen, en we steken de hand uit en zeggen: maak je niet druk, wij zijn er, om dan vervolgens doodleuk weg te lopen, dat kan niet voorzitter. Dat kan niet. Voorzitter, het gaat vandaag om vertrouwen. Het gaat over de lage opkomst tijdens de verkiezingen en de tegenstrijdige signalen die het college heeft gegeven in een tijdspanne van 44 dagen aan mensen die met de handen in het haar zitten door stijgende energieprijzen, bevestigen waarom er weinig vertrouwen is in de politiek. Ik ga afronden. Voorzitter, we kunnen het anders doen. We kunnen alsnog de hand reiken. We kunnen de inkomens die tussen 120% en 130% liggen alsnog die € 200,00 geven. Dat is een kwestie van een politieke keuze. De PvdA dient daarom samen met SP Rotterdam een motie in om dit voor elkaar te krijgen en hoopt in elk geval, maar rekent ook een beetje op de brede ondersteuning vanuit de raad. De beslissing is aan u en aan ons. De motie ligt trouwens op...

De **VOORZITTER**. Ik dank u zeer. Ik krijg de motie aangereikt.

De heer Balwantsingh heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Belofte maakt schuld

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 21 april ter bespreking van agendapunt 13.1 'We laten niemand in de kou staan';

constaterende dat:

- het college 2 maart had aangekondigd dat huishoudens met een inkomen tot 130% van het wettelijk sociaal minimum (WSM) een energietoeslag van € 200,00 zouden ontvangen¹;
- de toeslag vervolgens voor de doelgroep tot 120% WSM is verhoogd naar € 800,00²;
- in de brief waarin de verhoging is aangekondigd tevens stond dat de doelgroep 120-130% WSM aanspraak kan maken op de eerdergenoemde € 200,00;
- op 12 april naar buiten is gekomen dat de doelgroep 120-130% WSM toch geen aanspraak maakt op de € 200,00 toeslag, met als verklaring dat de gestegen toeslag voor de doelgroep tot 120% WSM geen financiële ruimte meer laat voor compensatie voor de doelgroep 120-130% WSM³;

overwegende dat:

- de gemeente een belofte heeft gedaan aan de doelgroep 120%-130% WSM die zij nu niet nakomt, en wat men belooft zou men moeten nakomen;

verzoekt het college:

- aan de doelgroep 120-130% WSM alsnog € 200,00 aan energietoeslag toe te kennen;
- deze gelden uit de algemene middelen te dekken;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. N. Balwantsingh en T.S.J Coşkun

1 https://rotterdam.raadsinformatie.nl/document/11258418/4/s22bb002125_3_41121_tds

2 <https://gemeenteraad.rotterdam.nl/Reports/Document/2cc3a451-5600-418a-afe4-8d3411b84868?documentId=7b23f755-f4b1-42ad-949b-c368e653069c>

3 <https://gemeenteraad.rotterdam.nl/Reports/Item/bb2f6522-93fe-478c-8e82-fe5214b72f16>

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Becker, u kunt de heer Balwantsingh een vraag stellen maar u krijgt geen antwoord. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Als iedereen vanuit de raadzaal mee gaat voorzitten, dan wordt het ingewikkeld. De meesten die nu vragen om stipt de tijd te hanteren, zullen zeker ook degenen zijn die op enig moment zelf in tijdnood komen en op compassie van de voorzitter rekenen. Dus laat u dat maar aan mij over en dat doe ik naar eer en geweten en altijd mijnheer Becker, altijd, ook in uw richting. U hoeft geen antwoord te geven. Mijnheer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja voorzitter, om tijd te besparen ben ik hier vast gaan staan, niet omdat ik luister naar de VVD die de democratie wil afraffelen. Daar zitten we hier niet voor. Voorzitter, de heer Balwantsingh heeft het al prachtig verwoord, dus ik ga niet herhalen waarom dit moet, want belofte maakt schuld, enzovoorts. Gelukkig dank ook aan de wethouder dat hij zo snel antwoord gaf op de vragen die ik 30 maart meteen na de beëdiging aan het college heb gesteld. Want die Rotterdammers is dat beloofd en we komen nu toch een beetje van een koude kermis thuis. Dus dat moet en het is een kleinigheid voor onze begroting maar voor de mensen is het een heel groot iets. Tegelijkertijd beseft ook iedereen dat waar lasten zijn, zijn ook lusten. Als wij heel veel meer moeten betalen, dan zijn er ook mensen die heel veel meer in hun zakken steken, en die mensen zitten in Venezuela, Saoedi-Arabië en Rusland of waar dan ook. Maar er zitten ook allerlei tussenhandelaren, dus het zou ook wel goed zijn om op zoek te gaan naar wat er allemaal aan welke strijkstok blijft hangen als wij van die onmogelijke energierekeningen krijgen. Maar dat is een andere kwestie. We hadden net de FNV op de stoep staan met het tienpuntenplan. In Rotterdam zijn er veel te veel werkende armen, mensen die soms twee baantjes hebben en toch nog niet de

eindjes aan elkaar kunnen knopen. Die straks een energierekening krijgen of nu al, en korter douchen en de kachel uitzetten omdat ze het niet kunnen betalen. Die energiearmoede is er gewoon eentje te veel voorzitter. Vandaar onze steun, als mede-indiener met de PvdA van deze motie. Het is een druppel op een gloeiende plaat. Wij willen de druppel iets vergroten door die mensen van 120% en 130% niet alleen die € 200,00 te geven, maar ook net als die andere werkende armen € 800,00. We hebben dus een aanvullende motie om dat nog een beetje op te plussen. De wethouder heeft gezegd dat het iets meer dan € 3,5 miljoen kost. 1 promille, een duizendste van onze begroting, en er is ontzettend veel ruimte in, dus ik zou zeggen: laat die mensen niet in de kou staan.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer.

De heer Coşkun heeft de volgende motie ingediend.

Motie 2. Vol energie voor Rotterdammers

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 21 april ter bespreking van agendapunt 13.1 Tweeminutendebat over 'We laten niemand in de kou staan';

constaterende dat:

- inmiddels door rijksbeleid Rotterdammers met een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum (WSM) een energietoeslag van € 800,00 kunnen krijgen;
- volgens de brief van het college van 12 april onvoldoende financiële dekking is om ook een toeslag uit te keren voor de doelgroep 120-130% van het WSM;

overwegende dat:

- de meerkosten voor een uitbreiding van de doelgroep naar 130% met een toeslag van € 800,00 bedragen € 3,7 miljoen, oftewel 1 promille van de Rotterdamse nettobegroting;
- betreffende minima dit bedrag waarschijnlijk volledig in de lokale Rotterdamse economie zullen besteden;

verzoekt het college:

- aan de doelgroep tot 130% van het WSM-inkomen € 800,00 aan energietoeslag toe te kennen;
- deze gelden uit de algemene middelen te dekken;

en gaat over tot de orde van de dag.'

w.g. T.S.J. Coşkun

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Vlieger.

Mevrouw **VLIEGER** (gl). Yes. Kort, GroenLinks onderschrijft in ieder geval het belang van dit debat en ook het belang van de motie die is ingediend. Die steunen wij daarmee ook. Ik zal niet heel veel meer extra toevoegen, want mijn collega's hebben het al heel goed uitgelegd en het er uitgebreid over gehad. Het is immers niet een debat over energieproblemen, maar een debat over armoede en armoedeproblematiek. Ik wil daarbij vooral iets onderstrepen dat echt van belang is. In de eerste helft van dit debat heeft men het gehad over de lage opkomst en het belang van het vertrouwen en het wantrouwen in de politiek. Als we dat inderdaad zo serieus nemen dan moeten we ook kijken naar de beloftes die we hebben

gedaan en dan moeten we die beloftes serieus nemen. Want anders maakt belofte inderdaad schuld. Een probleem zoals dit werkt wantrouwen in de hand en dat moeten we niet willen. Laten we het daarom anders aanpakken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ja voorzitter, om de VVD ten dienste te zijn en waarschijnlijk omdat ze niet mee getekend hebben, zal ik het laten om iets te voegen want het is door de anderen ruim genoeg toegelicht.

De **VOORZITTER**. De heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Ja, dank u wel voorzitter. Ik sluit me inderdaad ook aan bij de vorige sprekers als het gaat over het belang van dit onderwerp en ook het belang van de doelgroep. We kennen die doelgroep heel goed. Het zijn vaak ook werkende ouders en we weten dat meer dan 50% van de kinderen die opgroeit in armoede werkende ouders heeft. Het is echt een belangrijke doelgroep. Ik denk dat we vandaag een mooi moment hebben waarin we een politiek besluit kunnen nemen. Het college heeft de bal eigenlijk op de stip gelegd en het is aan ons om een politiek besluit te nemen. Dat kunnen we wat mij betreft ook gaan doen. Deze aanvraag is breed ondertekend. Bovendien weet ik dat ook een partij als Leefbaar Rotterdam zich ook altijd sterk heeft gemaakt voor juist deze doelgroep en om nog maar niet te spreken van DENK die dat ook altijd heeft gedaan, en daarmee hebben we al een meerderheid binnen. Ik heb eigenlijk één vraag aan de wethouder over de uitvoering, want we stellen nu straks een andere norm. Dan is altijd even de vraag hoe het zit met de uitvoerbaarheid. Maakt het nog uit of die norm op 120% ligt of op 130%? Want wat we eigenlijk niet zouden willen is een regeling die zegt: als u minder verdient dan 130% van het minimum dan mag u zich gaan inschrijven voor een bepaalde regeling, want dat wordt vaak niet gedaan. Dan vinden we de mensen niet. Het mooiste zou zijn als het een simpele uitvoering is waar je gewoon een bestand hebt en het mensen direct kan toewijzen. Maakt het dan nog uit of die norm op 120% of op 130% ligt? Ik hoop dat we met 130% kunnen kiezen voor de gemakkelijkste. Dan is er nog een extra argument namelijk om voor de moties te stemmen die zojuist zijn ingediend. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer. De heer Segers-Hoogendoorn. Niet? Dan de heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, dank u voorzitter. Het college komt terug op de belofte die het heeft gedaan. Vanochtend had ik het er al over in mijn bijdrage over de duiding van de uitslag van de verkiezingen, want dit is nu exact de reden dat de burger er gewoon schoon genoeg van heeft, omdat de politiek gewoon niet uitvoert wat ze heeft beloofd. Want je communiceert eerst naar de burger dat je iets gaat doen en dan komt er ineens weer een briefje: nee, we gaan het niet doen. Je zal maar bij die mensen zitten, misschien zitten er ook wel mensen tussen die al eerder slachtoffer waren van de toeslagenaffaire. Ik denk dat dat een heel slechte zaak is, want het vertrouwen van de burger is daarmee weg. Waarom zou je dan nog op deze politici stemmen die hun beloften niet nakomen? Voorzitter, wij vinden dit eigenlijk ook niet passen bij wethouder Grauss. Wethouder Grauss heeft de laatste vier jaar laten zien dat zijn hart ligt bij de bestrijding van armoede en dit betreft ook het bestrijden van armoede. Nu ineens een heel andere toon aanslaan, dat vinden wij gek. Voorzitter, wij willen dat het college zijn belofte nakomt, dus ik ben benieuwd naar de beantwoording van de wethouder. Ik kan ook alvast zeggen dat wij de moties zullen steunen.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer. De heer Kind.

De heer **KIND** (volt). Voorzitter, in februari berichtte het CBS dat de energiekosten dit jaar met 86% stijgen. Dat betekent dat een huishouden met een gemiddeld verbruik ongeveer € 110,00 meer betaalt dan het jaar ervoor. Tel daarbij op een slecht geïsoleerd huis, een gezin en een inkomen tussen 120 en 130% van het sociaal minimum. Voorzitter, dan is het wachten tot de financiële problemen in snel tempo toenemen. De fractie van Volt was daarom verheugd te horen dat ook voor deze bewoners eenmalig een bedrag van € 200,00 beschikbaar zou worden gesteld. Niet voldoende, maar toch ongeveer twee maanden compensatie voor de stijgende energierekening. Deze vreugde was helaas niet voor lang, want vorige week hoorden wij dat het college toch besloten heeft om het bedrag niet uit te keren. De reden: geen dekking. Voorzitter, hadden we dit niet kunnen zien aankomen? Toen vanuit het rijk werd gevraagd om zoveel mogelijk aan te sluiten bij het lokale minimumbeleid kon verwacht worden dat dit tot problemen zou leiden. Immers, de ene gemeente hanteert 120% wettelijk sociaal minimum als norm, Rotterdam 130%. Door onze ruime definitie was het wachten op problemen met de financiering. Helaas zijn deze problemen realiteit geworden. Want wat koopt deze groep Rotterdammers hiervoor? Het antwoord daarop is: niets. Sterker nog, zij komen hierdoor wellicht verder in de problemen omdat ze rekening hielden met de uitkering. Voorzitter, het woord vertrouwen is vandaag vaak gevallen en hoeveel factoren en variabelen hier wel of niet mee samenhangen en hoe deze samen de lage opkomst verklaren, maakt dan even niet zo veel uit. Als duizenden huishoudens zich in een rotsituatie bevinden en de overheid belooft hen tegemoet te komen, dan is het belangrijk dat diezelfde overheid zich daaraan houdt en zich niet verschuilt achter termen als ingewikkelde politieke situatie. Deze Rotterdammers voorzitter, zij bevinden zich in een ingewikkelde situatie. Vertrouwen komt te voet en gaat te paard. De fractie van Volt steunt daarom de motie van de PvdA en SP om de € 200,00 in ieder geval zo snel mogelijk uit te keren. Tot slot, en deze ruimte pak ik even omdat het mijn maidenspeech is, Rotterdam is de laatste jaren voor veel bewoners een eenzame stad geworden. We zien het bij ouderen, bij jongeren en bij Rotterdammers die problemen ervaren op meerdere levensterreinen. Zij voelen zich vaak niet verbonden met hun straat, hun buurt, hun wijk of een ander sociaal netwerk. Als we de betrokkenheid van Rotterdammers bij de politiek willen verbeteren, zullen we ook moeten beginnen met de betrokkenheid bij de Rotterdamse samenleving. Laten we ervoor zorgen dat zij gezien worden. Als iemand met een levensverhaal, als mens en als Rotterdammer. Ik kijk ernaar uit om hier samen met jullie de komende jaren aan te gaan werken.

De **VOORZITTER**. Ik had de laatste woorden van de heer Kind buiten de spreektijdregeling om niet willen missen. Mevrouw De Jong. Dat gaat over. Iemand anders nog op dit punt? De heer Achbar.

De heer **ACHBAR** (denk). Ja zeker, voorzitter, zo'n belangrijk onderwerp laten we niet zomaar aan ons voorbijgaan. Veel huishoudens in Rotterdam voelen de stijgende energieprijzen hard in hun portemonnee. Ik moet onderkennen dat de wethouder de afgelopen periode keihard heeft gewerkt om de impact van onder andere energiearmoede – armoede is breder dan alleen energiearmoede – zoveel mogelijk in Rotterdam te proberen te verzachten en daar hebben wij hem ook structureel complimenten voor gemaakt. Wat wij wel spijtig vinden is dat begin maart door een miscommunicatie van de wethouder verwachtingen zijn gewekt bij de huishoudens en wat ons betreft moeten we altijd oog blijven houden voor de meest kwetsbaren in onze samenleving en ook juist in onze communicatie. Want er zijn nu onterecht een aantal verwachtingen. Ik heb wel een aantal vragen aan de wethouder om wat inzicht te krijgen. Ik heb altijd begrepen dat het tegengaan van energiearmoede een integrale aanpak vereist. Nu ligt die motie voor dus ik ben heel erg benieuwd. Het is een

motie zonder dekking. Ik weet dat u als coalitiepartijen altijd roept als er een motie ingediend wordt zonder dekking, hoe dat dan omarmd wordt. Dat is allereerst mijn vraag. Dan een aanpak die van ons vraagt om breder naar dit probleem te kijken en ik wil dan ook aan de wethouder vragen wat voor mogelijkheden er nog meer zijn om Rotterdammers die extra hard worden geraakt door de stijgende energieprijzen tegemoet te komen naast dit concrete voorstel. Kan de wethouder een uiteenzetting geven van in welke vormen nog meer Rotterdammers geholpen kunnen worden in deze strijd tegen energiearmoede dan alleen de mensen tot 130%? Tot zover voorzitter.

De **VOORZITTER**. Dank u. De heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Ja, dank u wel voorzitter.

De **VOORZITTER**. Ik dacht heel even dat uw spreektijd op was.

De heer **BECKER** (vvd). Ik zal mijn best doen om het binnen de twee minuten te houden. Dank u wel. Kort, wat betreft de communicatie dat is uiterst ongelukkig geweest. Graag een toelichting van de wethouder daarop. Wat is er misgegaan en hoe wordt dat in de toekomst voorkomen? Want dat is natuurlijk zeer pijnlijk. Inhoudelijk wat betreft de twee moties. Eigenlijk noemde DENK het net al, dit zijn moties die geen dekking hebben. Ze zoeken ruimte in de algemene middelen. Die zijn reeds toebedeeld, dus wij vinden het als VVD niet financieel degelijk om op zo'n manier financieel ruimte te zoeken. De kosten zijn nog onduidelijk. Misschien kan de wethouder daar wat over zeggen. Wat is de bandbreedte van de kosten die in deze moties gezocht worden? Eigenlijk dienen dit soort maatregelen altijd onderdeel te zijn van een integraal pakket van maatregelen en ik vind dat eigenlijk echt aan een nieuw college om dat mee te nemen, dus ik vind het voorbarig om op dit moment zo'n motie te steunen. Wij zullen deze twee moties dan ook niet steunen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ik heb een vraag. Volgens mij gaat de heer Becker wat mij betreft voorbij aan de vraag waar het hier om gaat. Normaal gesproken zouden we ons er ook bij neerleggen. Maar hier is een fout gemaakt door onszelf. Zou u daar nog eens even op kunnen reflecteren? Wij hebben er zelf voor gezorgd dat deze mensen een ander idee hadden en die moeten daar nu voor bloeden. Daar zou ik u graag over horen, want daar komt het allemaal uit voort.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Becker, u kunt rustig blijven zitten want er is geen interruptie toegestaan. Ik ga ervan uit dat het bedoeld is als een statement van mevrouw Verkoelen. Volgens de regeling is een tweeminutendebat een toelichting op de motie en u kunt een statement afgeven. Mevrouw Nunnely.

Mevrouw **NUNNELY** (d66). Ja, het rijk heeft in totaal € 6 miljard vrijgemaakt om mensen financieel te ondersteunen als gevolg van deze stijgende energieprijzen, een steun die heel hard nodig is in een stad die zoveel armoede kent als Rotterdam. De energietoelage maakt ook onderdeel uit van deze steun en D66 wil de kwetsbare groepen die het juist nu nodig hebben graag helpen. Ik ben daarom blij dat wethouder Grauss dit voortvarend heeft opgepakt, maar is hij wellicht niet voor de troepen uitgelopen en kunnen deze beloftes wel waargemaakt worden en moeten we afwachten hoe het rijk hiermee over de brug zou komen? Dus ik zou ook willen vragen en de wethouder willen uitnodigen om zijn belofte hierbij waar te maken, maar ook door naar financiële middelen te zoeken in de eigen begroting. Als blijkt dat er echt meer geld nodig is voor deze ondersteuning dan moeten we

terug naar het rijk om te lobbyen voor dit geld. De motie in deze opzet kunnen we helaas niet ondersteunen omdat de algemene middelen ook al zijn toegedeeld aan andere posten. We roepen de wethouder op om dit soort verwarrende berichtgeving wel stellig te voorkomen in het vervolg en mensen in moeilijke situaties niet blij te maken met een dode mus.

De **VOORZITTER**. Dank u zeer. Andere sprekers? Mijnheer Ceulemans.

De heer **CEULEMANS** (lr). Dank u wel voorzitter. De heer Vonk zei het goed, het gaat hier over een groep die ons na aan het hart ligt, mensen die hard werken met een bescheiden inkomen. Het is daarom heel jammer dat zijn wethouder bij die mensen valse beloften heeft gedaan. Om dit nu uit eigen middelen te gaan dekken kost € 1,5 miljoen tot € 3,7 miljoen. Dat kunnen we niet even in een vloggetje in een tweeminutendebat regelen. Dus ja, helaas, we moeten concluderen dat er valse verwachtingen zijn gewekt en dat vertrekkende coalitiepartijen hiermee toch wel een beetje een doorzichtig spelletje aan het spelen zijn.

De **VOORZITTER**. Andere sprekers. Niet? Wethouder Grauss, er zijn een aantal vragen aan u.

De heer **GRAUSS** (cu-sgp) (wethouder). Ja, dank voorzitter. Het probleem is groot en velen van u hebben dat ook al genoemd. Ik heb net even ook het andere debat over de opkomst beluisterd. De burgemeester had het ook even over hoe hij in West actief was geweest, en dat het daar ook gelijk ging over de energiekosten. Het probleem is dus groot. Ik heb hier ook gewoon een paar voorbeelden liggen, dat mensen het gewoon niet redden en dat de financiële ruimte per maand soms op € 1,00 of € 20,00 overblijft. En dan gaan we er wel van uit als samenleving dat daar eten van gekocht moet worden. Dat is de situatie voor flink wat mensen in deze stad. U ziet het, wij zien het. En daar hebben we, zodra we dat zagen, keihard voor geknukt. Want voorzitter, mevrouw Nunnely zegt: bent u niet wat te voortvarend geweest? U heeft helemaal gelijk. Er is nog geen wetsvoorstel. In de Tweede Kamer ligt het nog ter bespreking. Het is daar nog niet vastgesteld. Na de Tweede Kamer komt de Eerste Kamer en daarna de Staatscourant. Maar gelukkig heeft dit kabinet dat gezien, onder andere op de smeebedes van Rotterdam, van: zie wat er gebeurt, we kunnen niet wachten. En in het wetsvoorstel staat al dat gemeenten eerder mogen gaan helpen. Dat is best uniek. Er staat gelukkig ook dat gemeenten batches mogen gebruiken, ze mogen groepen direct geven. Dat is een verruiming van de privacy-mogelijkheden. Dus vanaf dag één hebben we die signalen doorgegeven. Dit gaat niet goed. Mensen zakken door het ijs. Dit is niet luxe, dit is echt bittere noodzaak. Vervolgens zien we een kabinet bewegen en massief stappen willen zetten. Toen kwam het verhaal: wij gaan € 200,00 geven. Nou ja, wat je dan doet als wethouder, wat je dan doet als college, is zeggen: ambtelijk, huppatee, regelen, zo snel mogelijk doen. Maar wat we dan tegelijkertijd ook doen, is zeggen: dit is volstrekt, volstrekt onvoldoende. Dat was die brief samen met de collega's van Amsterdam, Den Haag en Utrecht naar de Tweede Kamer voor de vaste Kamercommissie. Het moet minimaal € 1.000,00 zijn. Overigens, laat ons het niet uitvoeren. Iemand weet wat je energierekening is – de energieleverancier – en iemand weet wat je verdient – de landelijke Belastingdienst. Doe het samen. Want dan is het een veel eerlijker maatregel. Alleen, dat kunnen ze de eerstkomende jaren niet. En als wij met elkaar zien wat er misgaat in deze stad, zeggen we: dan stappen we erin. Dus onze smeebede was: doe veel meer. Als u het zelf niet op kan lossen, geef ons dan wel de middelen daarvoor. Dan zie je het kabinet gelijk een stap naar voren zetten en toen werd het geen € 200,00. En ja, die € 200,00 hadden we wel gecommuniceerd. Toen werd het € 800,00. Vanaf het begin zei het kabinet: wij sluiten aan bij het lokaal minimabeleid, want dat is nogal verschillend in Nederland. Wij hebben hier een ruimhartig en effectief armoedebelaid, dat verschilt nogal in het land. En ik kan ontzettend goed samenwerken met de collega's in de G4, dus alle waardering daarvoor. Het

armoedebeleid in Amsterdam zit op 120%, in Den Haag op 130% en in Utrecht op 125%. Dus ja, er zijn verschillen en dat is natuurlijk ook het mooie van de lokale democratie. De oproep van het kabinet was: sluit aan bij het lokaal armoedebeleid. Dat is 130%, dus dat hebben wij ook gecommuniceerd en stappen gezet. Vervolgens zijn wij niet gestopt. We hebben gelijk de rekensommetjes erbij gehaald en gezegd: het is te weinig geld. U noemt € 44 miljoen. Als wij uitrekenen hoeveel mensen wij verwachten met heel voorzichtige prognoses van bereik, want was het bereik maar hoog, dan missen wij miljoenen. Nou, tot en met in Nieuwsuur en in het Journaal heb ik daarvoor gepleit en vervolgens hebben de ministers in de Tweede Kamer gezegd: oké, wij zorgen dat het budget toereikend is voor 120%. Is de race gelopen? Nee. Want zolang ik hier zit, zolang dit college aan de gang is, en ik mag hopen de opvolgers ook, blijven we knokken dat Rotterdammers tot 130% zoveel mogelijk krijgen en dat zou die € 800,00 moeten zijn. De race is nog niet gelopen. De Tweede Kamer is nog aan zet, de Eerste Kamer is nog aan zet en daarna de Staatscourant et cetera. Maar u mag toch niet van mij verwachten dat ik in die tussentijd niks ga doen tot al het geld is overgemaakt? Er is nog helemaal geen geld. Dat mag u toch niet willen van ons? Als mensen zo in de knel komen. Dus ja, we zijn erin gesprongen. Wij zijn een van de eersten, misschien wel de eerste die die 31.700 Rotterdammers die in de bijstand zitten die € 800,00 hebben gegeven. Wij weten niet precies wat hun situatie is. Dat is ook het eerlijke verhaal. De ene zal een gigantische stijging van de energiekosten hebben, vele honderden, soms € 200,00 of € 300,00 per maand meer. Anderen niet. Dat weet ik allemaal niet precies. Maar dit is de rijksregeling die we hebben, dus ja, we hebben niet gewacht. Maar nu? U zit hier als nieuwe gemeenteraad, u zit hier in positie. Het college zit er om het werk te doen, maar als ik dan nieuwe stappen moet zetten als college, dan is toch het beste, het meest zuivere wat wij kunnen doen, laten zien: dit is het geld dat we van het kabinet hebben gehad. En ja, ik wil ook dat het meer is en ik blijf ervoor knokken. Maar dit is het geld en als wij iets extra's doen dan halen wij het ergens anders vandaan. U bent het hoogste bestuursorgaan conform de Gemeentewet, dus ligt hij panklaar voor u neer. Volgens mij zeker in een demissionaire situatie zou dit moeten zijn wat u wilt. Dus ik blijf graag knokken op alle niveaus. Maar u kunt de keuzes bepalen. Ik weet niet of ik een interruptie krijg voorzitter. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Wat betreft de vraag van de heer Vonk over een batch, we willen zoveel mogelijk batchgewijs doen. Dan weten we wie de mensen zijn en dan hoeven ze geen aanvraag te doen. Want waarom doen mensen geen aanvraag? Omdat ze ons niet vertrouwen, omdat ze het niet snappen, omdat een aantal vroeger wel toeslagen hebben gekregen en dat heel hard moesten terugbetalen. Dus als wij weten dat mensen er recht op hebben, doen we het liever batchgewijs. Er zitten batches op 100%, de bijstand, collega Moti weet daar veel meer vanaf dan ik. Op 110% en op 130%, individuele inkomenstoelage. Het liefst zou ik die batch gaan gebruiken omdat we die al gecontroleerd hebben. Dus dat is makkelijker, maar het is mijn taak om te trekken in Den Haag, om te lobbyen, om daar continu stennis te schoppen en voor u helder neer te leggen wat de keuzes zijn. Batch 130% € 800,00 zou makkelijker zijn, maar 120% of 130% € 200,00 kan ook. Alle ambtenaren staan klaar om uw motie per direct uit te voeren. De portal is ingericht, 2 mei kan alles.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja voorzitter, even ter check. Ik wil de raad ook even in de goede stand krijgen maar ik vraag het de wethouder. Ik zit zelf even na te denken, nieuw college of geen nieuw college. Volgens mij zou het moment bijvoorbeeld de voorjaarsnota kunnen zijn die we over een dikke maand hebben, waar we voor het eerst aan de knoppen gaan zitten van de centen die we hebben. Waarbij je dan ook weet: als we dit doen, kunnen we dat bijvoorbeeld niet doen. Daarin maak je keuzes. Is dat dan het moment

om het meest net te proberen te regelen en te kijken of we daar een meerderheid voor kunnen krijgen? Dat check ik even bij u, ook om de raad in de goede stand te krijgen.

De **VOORZITTER**. Wethouder.

De heer **GRAUSS** (cu-sgp) (wethouder). Dank u voorzitter. Ik ben die simpele wethouder van armoedebestrijding, maar dit is een brief van het college. Het college heeft gezegd: we doen het met het geld van het kabinet. Een stap meer zou heel goed kunnen, maar we kijken echt naar u. Maar ja, langer wachten zou niet de wens zijn. Dus van de wethouder Financiën en het hele college is dit onze brief, dit is de beantwoording van onze schriftelijke vragen en we leggen het op dit moment gewoon zo kraakhelder mogelijk bij u neer. Ja, ik krijg de noodkreten binnen, de burgemeester ook. Maar ik zou de mensen niet willen laten wachten en die portal 2 mei open willen zetten voor al die mensen die we niet batchgewijs kunnen benaderen. Dus ik heb geen voorkeur voor vertraging, om het zo te zeggen, maar ook gewoon wel in de bijzondere situatie waarin we nu met elkaar als college zitten.

De **VOORZITTER**. Een toelichtende vraag nog?

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja graag, ik zit dan zelf even na te denken. U zegt, wij staan er klaar voor. We zeggen eigenlijk met zijn allen, er is niet zozeer een fout gemaakt maar er zijn andere verwachtingen gewekt, juist bij een doelgroep waarbij je dat echt niet wilt en die iedere dag het water aan de lippen hebben staan of nog net daarover. Dus dan is het eigenlijk de bedoeling dat wij weten welke financiële instrumenten we kunnen inzetten. Want het is denk ik niet zo simpel dat we weten om welk bedrag het gaat, want je wilt ook weten waar het dan van afgaat, of dat we het misschien kunnen voorfinancieren enzovoort. Dan zou mijn vraag aan het college eigenlijk zijn, maar ik denk dan aan de wethouder Financiën: denk even met de raad mee, nog even los van besluitvorming daarover, wat dan de mogelijkheden zijn die we nu financieel-technisch hebben, want we moeten het wel goed regelen wat dat betreft. Dan zou eigenlijk mijn vraag zijn of het college daarop een toezegging kan doen dat er zo spoedig mogelijk een brief naar de raad gaat met een aantal financiële scenario's die je kunt nemen, nog even los van de politieke afwegingen.

De **VOORZITTER**. Wethouder.

De heer **GRAUSS** (cu-sgp) (wethouder). Ja voorzitter, dat wil ik natuurlijk neerleggen bij mijn collega van Financiën. Overigens worden budgetten soms overschreden en soms houden budgetten wat over. En in het stelsel van € 3,7 miljard waarin we leven is bijvoorbeeld € 1,5 miljoen voor € 200,00 130% niet het meest ingewikkelde wat er is. Ik heb dus behoefte aan snelheid, maar als u een financiële dekking wilt zoeken of als u zegt: ga in het rood et cetera. Maar ik ben niet die wethouder Financiën. Wat hier ligt, neutraal geformuleerd is, als u zegt: doe het met het rijksgegeld, dan doen we het met het rijksgegeld. Als u zegt: € 1,5 miljoen meer, dan doen we dat. Als u zegt: € 3,7 miljoen meer, dan doen we het. Dan regelen we dat. Zo heeft het college dat besloten.

De **VOORZITTER**. Even van de orde, want dit is een tweeminutendebat, als u dit debat uitvoerig had willen voeren, had u een ander instrument moeten inzetten. Ik heb de toelichtende vragen van de heer Segers-Hoogendoorn toegelaten, om helderheid te krijgen over hoe de wethouder in dit spel zit, maar het is geen volwaardig debat, ook niet met elkaar. Dan had u een ander debat moeten aanvragen. De heer Achbar was u voor, dacht ik. Het moeten echt toelichtende vragen zijn en geen debat.

De heer **ACHBAR** (denk). Dan wil ik aan de wethouder vragen via u voorzitter, om even wat genuanceerder in zijn beantwoording te zijn. Want hij wekt enorme suggesties met de opmerkingen die hij maakt. Dat roept enorm veel vragen op waarvan ik denk: het had dan aan die kant beter geregeld moeten worden. Ik proef enorm veel onrust ontstaan op het moment dat de wethouder op deze manier antwoord geeft op toelichtende vragen vanuit de raad. Dus dat wil ik even aan u meegeven. Dus ik doe het verzoek niet de indruk te wekken dat het gaat om een begroting van € 3,7 miljoen, het eigenlijk makkelijk te vinden is, het niet gevonden heeft en het hier maar over de schutting heen gooit. Dat is eigenlijk de indruk die gewekt wordt. Dus mijn vraag is als toelichting: gelieve dat niet te doen op deze manier.

De **VOORZITTER**. De heer Balwantsingh.

De heer **BALWANTSINGH** (pvda). Ja, dank u voorzitter. Ik heb een korte vraag aan de wethouder via u. Er is onlangs ook een brief binnengekomen dat er zeven stadsprojecten zijn waar nog € 70 miljoen voor gezocht wordt. Wij vragen om € 88 miljoen, een veelvoud van wat we eigenlijk nu nodig hebben. Mijn vraag aan wethouder Grauss is om te kijken of die € 1,7 miljoen waar het volgens mij om gaat niet ook via die route gevonden kan worden. Dank u wel voorzitter.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Mijn verzoek voor de toezegging was nu juist om dit te voorkomen. Want wat we nu aan het doen zijn is kruidenieren en daarmee wil ik het niet bagatelliseren, juist niet, want je kunt niet zeven stadsprojecten voor € 70 miljoen gaan vergelijken met de € 1,7 miljoen hier. Ik hoor in alle bijzinnen van de wethouder dat hij het eigenlijk gewoon wil doen. En wat ik nu vraag, ook omdat we in een nieuwe politieke constellatie zitten met een beetje interbellum tussen colleges, laat nu gewoon de wethouder Financiën op korte termijn een aantal scenario's op een rijtje zetten. Financieel-technisch keurig geregeld en dat kan op korte termijn, en dan hebben we iets om over te besluiten als raad, want dan is er alleen maar een motie met een meerderheid nodig om het te regelen. Dat was de vraag voor een toezegging. Die doet wethouder Grauss niet. Dan vraag ik het misschien via de burgemeester. Ik wil graag die toezegging hebben.

De **VOORZITTER**. Wethouder tot slot. Nogmaals, dit wordt een debat. Ik wil met alle plezier dit punt ook omzetten naar een gewoon debat. Dan kunt u ook met elkaar debatteren. Op deze manier wordt het voor mij onmogelijk om het in goede banen te leiden. Want er komen allerlei politieke vragen die niet een toelichtende vraag zijn, maar eigenlijk een politiek debat vragen. Mevrouw Nunnely.

Mevrouw **NUNNELY** (d66). Dank u wel. Ik zou inderdaad nogmaals aan de wethouder willen vragen om echt te kijken in de begroting waar er nog die muizengaatjes zijn om deze mensen te ondersteunen.

De **VOORZITTER**. Die vraag had u gesteld. En de vraag was nog preciezer: in de eigen begroting, had u gevraagd. Wethouder.

De heer **GRAUSS** (cu-sgp) (wethouder). Ja, dank voorzitter. Ik zal proberen zo rustig en kalm mogelijk onder andere uw vragen te beantwoorden dat dit toch een integrale aanpak zou moeten zijn. Ja dat klopt. Een integrale aanpak is noodzakelijk. Het gaat om lage inkomens, slecht geïsoleerde huizen, energieverbruik. Daarom doen we ook verschillende maatregelen en dit is een van de kabinetsmaatregelen. Het kabinet heeft al verschillende maatregelen neergezet met iets wat een gemiddeld huishouden € 400,00 zou opleveren. Dit

voor minima. Zelf werken we natuurlijk met alle energieboxen. Als u collega Bonte een keer uitnodigt dan kan hij daar heel veel over vertellen, speciaal ook met de bedoeling om mensen met een laag inkomen zo goed mogelijk daarbij te helpen. Zelf ben ik morgen bijvoorbeeld bij House of Hope, een organisatie die mensen met een heel laag inkomen heel goed weet te vinden, om ook met die energieboxes aan de gang te gaan.

De **VOORZITTER**. Wethouder, mag ik u vragen om echt antwoord te geven op de gestelde vragen, anders duurt het te lang. Er zijn maar drie gestelde vragen.

De heer **GRAUSS** (cu-sgp) (wethouder). Ja voorzitter, ik doe een poging voor een antwoord op de integrale aanpak. Ik geef wat voorbeelden. We hebben een witgoedfonds bij Fonds Bijzondere Noden, we hebben prestatieafspraken bij woningcorporaties et cetera. Dus ja, dit is een onderdeel van heel veel andere stappen die worden gezet. Wat betreft de dekking van de motie. U bepaalt als raad of u het wel of niet doet. Over de VVD, de miscommunicatie, het rijk heeft hierover gecommuniceerd. Het sluit aan bij het lokaal armoedebestrijd, vandaar dat we dat ook deden en toen het daar vervolgens scherper werd, werd het duidelijk dat op een gegeven moment de grens bij 120% lag.

De **VOORZITTER**. Wilt u het antwoord geven op de gestelde vragen? Dan ga ik zelf een ordevoorstel doen.

De heer **GRAUSS** (cu-sgp) (wethouder). Ja voorzitter, ik zit de gestelde vragen te bekijken. De VVD had ook de bandbreedte van de kosten die in deze motie gezocht worden. De groep waar we batches van hebben is zeker. De groep die dat niet is, daar gaan we voor een heel conservatieve aanname van 40% bereik, ook gebaseerd op eerdere ervaringen. En in de collegebrief heeft u de cijfers kunnen zien van hoeveel dat kost, dus de bedragen die erbij staan. En we hebben gewoon een heel keiharde garantie gekregen van het kabinet, alles voor die 120% dat we betaald krijgen. Alles wat we meer zouden doen, hebben we in die korte brief voor u zo helder mogelijk geformuleerd. Voorzitter, ik zit even te kijken. Ik zag ambtelijk dat dit de vragen waren. Maar zo niet, dan hoor ik dat wel.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn vroeg of het nog mogelijk is via de wethouder Financiën een drietal scenario's te krijgen over hoe dit eventueel af te dekken in financiële zin, begrijp ik. Hij vroeg om een toezegging.

De heer **GRAUSS** (cu-sgp) (wethouder). Ja voorzitter, dan moet ik even vragen om een korte schorsing, want ik kan dat niet namens hem zeggen. Dat weet ik niet.

De **VOORZITTER**. U kunt de vraag doorgeleiden.

De heer **GRAUSS** (cu-sgp) (wethouder). Ja natuurlijk, ik wil het dolgraag doorgeleiden, maar ik hoop wel met een beetje snelheid.

De **VOORZITTER**. Is het goed als we die vraag doorgeleiden? Want de wethouder is er niet en hij is ook buiten de stad, weet ik, dus het is ook niet eenvoudig.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Dat is prima, maar we ronden vandaag de raadsvergadering af. Dan gaat iedereen keurig netjes met reces. Ik zou het wel op prijs stellen als we in ieder geval op die vraag nog voor morgen antwoord krijgen, of uiterlijk morgen.

De heer **GRAUSS** (cu-sgp) (wethouder). Eigenlijk zou u het antwoord moeten hebben voordat u een stemming doet over de motie. Toch?

De **VOORZITTER**. De motie wordt straks in stemming gebracht.

De heer **GRAUSS** (cu-sgp) (wethouder). Ik weet niet precies wanneer die in stemming gebracht wordt. (Er wordt buiten de microfoon gesproken).

De **VOORZITTER**. Uw antwoord kan ook gezien worden als onderdeel van de eventuele uitvoering van een motie als die het haalt. Daar kan het onderdeel van zijn. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Dan is het aan u om een politieke afweging te maken. Ik probeer te helpen. Mijnheer Achbar, als u echt nadere vragen heeft, dan ga ik het punt omdopen in een regulier debat.

De heer **ACHBAR** (denk). Nee, ik heb geen nieuwe vragen. maar ik wilde wel even zeggen dat ik nog geen antwoord heb gekregen op een aantal vragen.

De **VOORZITTER**. Herhaalt u ze nog een keer?

De heer **ACHBAR** (denk). Nog even kort. Ik heb dus gevraagd, het collegestandpunt was altijd dat als er een motie ingediend wordt dat daar dan dekking voor moet zijn. Ik heb nu even niet gehoord of de wethouder deze motie omarmt of juist ontraadt.

De **VOORZITTER**. Uw advies ten aanzien van de motie, wethouder?

De heer **GRAUSS** (cu-sgp) (wethouder). Ja voorzitter, u heeft helemaal gelijk. En zeker de wethouder schuldenaanpak heeft dat ook weleens gezegd. Een ongedekte cheque kan niet en daarom ligt dit voorstel van het college er, om te zeggen: dit is wat we kunnen doen met het rijks geld, maar we zijn demissionair. U zit in een positie als raad om te bepalen, u heeft het budget. Als u meer wilt, dan kunt u dat aangeven. We hebben het zo sec mogelijk geformuleerd.

De **VOORZITTER**. Wethouder, volgens mij heet zo'n oordeel 'oordeel raad'. Dat kunt u aan de raad overlaten.

De heer **GRAUSS** (cu-sgp) (wethouder). Ja, dat klopt, dus geen ontraden, geen omarmen, oordeel raad.

De **VOORZITTER**. U laat het aan de raad over om hierover politiek te besluiten. Dat is wat u zegt.

De heer **ACHBAR** (denk). Nee, ik hoor iets anders voorzitter.

De **VOORZITTER**. Ik check bij hem of hij dat bedoelt.

De heer **ACHBAR** (denk). Nou ja, misschien moet u checken wat ik hoor, dan kan ik dat even toelichten. Want van wie is die motie nu precies? Want hij zegt: die motie komt vanuit de raad. Er zijn twee partijen die dus die motie indienen. Als u zegt: uiteindelijk is het aan het oordeel van de raad, dat heb ik hem niet horen zeggen, dat vult u in en dat checkt u dan. En uiteindelijk zegt hij ja, en hij beaamt dat. Maar dat heb ik niet gehoord. Maar ik hoor wel wat wij gewend zijn van dit college en dat beaamt de wethouder. Dat is dat u dus zegt: zonder dekking ontraden we een motie. Dat is de lijn die vier jaar geleden, vier jaar lang is gevoerd.

Zelfs – ik ga het toch even benoemen – als er een motie wordt ingediend voor een bedrag van € 1.000,00 om aan de Kledingbank te geven. Er waren coalitiepartijen die daar tegen hebben gestemd. En nu wil ik dus een standpunt weten: gaat u die motie nu ontraden of omarmen? Want hij komt uit de raad en het is geen motie dat u zegt: ik leg hem juist daar neer. Want het is geen motie van u, het is geen motie van een college, het is een motie vanuit de raad.

De **VOORZITTER**. Wethouder.

De heer **GRAUSS** (cu-sgp) (wethouder). Ja voorzitter, excuses dat ik dan blijkbaar niet helder genoeg ben. Volgens mij wel voor mijn intentie om te knokken voor de armoedebestrijding, maar niet over de financiële dekking van zaken. Maar zoals de burgemeester het verwoordt, oordeel raad, dat is ook wat we zo sec mogelijk hebben gedaan in deze situatie. Die raadsbrief is maar tweeënhalve pagina. Het oordeel is aan u, dus oordeel raad, maar ook wel in deze bijzondere situatie waarin we als college zitten.

De **VOORZITTER**. De heer Achbar.

De heer **ACHBAR** (denk). Ja voorzitter, ik wil het niet op de spits drijven en blijven pingpongen. Wat wij gewend zijn, is dat de wethouder zegt: ik omarm deze motie of ik ontraad hem. Ik zou het tof vinden als ook de wethouder het zegt over deze moties.

De **VOORZITTER**. Nee hoor mijnheer Achbar, voor de geschiedenis. Het college kan een motie omarmen, ontraden of aan het oordeel van de raad laten. Alle drie de oordelen zijn mogelijk. Ze staan naast elkaar. Het zijn de instrumenten waarover een college beschikt ten aanzien van het beoordelen van moties in technische zin. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Ik wil even een puntje van orde met betrekking tot wat de heer Achbar zojuist heeft gezegd. Ik wil toch wel even duidelijk gesteld hebben dat alle moties van de raad zijn. Laten we nu niet gaan doen: moties van het college of moties van weet ik wie. Alle moties zijn van de raad. Dit is een manier van de heer Achbar om nu al voor te gaan sorteren in deze wazige periode tussen college en de nieuwe coalitie. Dat mag van mij, maar laten we nu even serieus zijn. We hebben heel duidelijk gehoord: oordeel raad en het is een motie van de raad. En niet wat de heer Achbar nu allemaal probeert neer te leggen bij het college.

De **VOORZITTER**. Mevrouw Verkoelen, ik heb het gehoord. Ik sluit de beraadslaging op dit punt af. Straks mag u zelf als raad ervan vinden wat u wilt. Ik dank ook de wethouder.

12. *Aanwijzing burgerleden*

De **VOORZITTER**. Dan gaan we nu terug in de agenda. Ik zie overigens dat er veel mensen niet in de raadzaal aanwezig zijn, want we gaan redelijk spoedig zo meteen stemmen. Voordat wij straks eventuele problemen krijgen tijdens de stemmingen, is het niet dat ik u niet gewaarschuwd heb. Ik zie veel stoelen die leeg zijn en dat kan ongelukken veroorzaken, dus wilt u ervoor zorgen dat uw raadsleden ook aanwezig zijn straks bij de stemmingen en dat is redelijk aanstonds. Ik ga terug naar agendapunt 12. Ten aanzien van de installatie van de burgerleden van onze commissies heeft de voorzitter van de commissie Onderzoek geloofsbrieven vanochtend reeds verslag gedaan, dus dat hoeven wij niet meer te doen. Ik ga ervan uit dat u besluit tot toelating? Niemand heeft bezwaren? Dan is dat het geval. Dan gaan wij nu over tot beëdiging. Ik heb voor de eed Van Dijk, Mak en Zandberg en voor de belofte Başoğlu, Jonker, Sadhoe, Van Scheijndel en Valk. Dat klopt nog altijd? Dat is goed.

Dan verzoek ik de griffier de leden Van Dijk, Mak en Zandberg naar voren te geleiden en mag ik u verzoeken te gaan staan?

Mevrouw en mijne heren. Door de gemeenteraad is zojuist besloten tot uw toelating als burgerlid van een commissie en alvorens uw functie te kunnen uitoefenen dient u overeenkomstig artikel 4, 7^e lid van de commissieverordening in handen van de voorzitter van de gemeenteraad de eed of de verklaring en belofte af te leggen. U heeft aangegeven de eed af te willen leggen. Dat klopt? Na voorlezing door mij van het wettelijk voorgeschreven formulier, verzoek ik u mij na te spreken de woorden: 'Zo waarlijk helpe mij God Almachtig' en gelijktijdig de beide voorste vingers van uw rechterhand omhoog te steken.

'Ik zweer dat ik, om tot burgerlid van een commissie benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik zweer dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als burgerlid van een commissie naar eer en geweten zal vervullen. Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.' De heer Van Dijk.

De heer **VAN DIJK** (cu). Zo waarlijk helpe mij God Almachtig!

De **VOORZITTER**. De heer Mak.

De heer **MAK** (cda). Zo waarlijk helpe mij God Almachtig!

De **VOORZITTER**. Mevrouw Zandberg.

Mevrouw **ZANDBERG** (cda). Zo waarlijk helpe mij God Almachtig!

De **VOORZITTER**. Van harte gefeliciteerd. Mag ik u verzoeken naar achteren te gaan? We gaan eerst de andere collega's doen en daarna schors ik een ogenblikje voor de felicitaties. Mag ik de overige leden die de belofte doen vragen naar voren te treden? Dat zijn Başoğlu, Jonker, Sadhoe, Van Scheijndel en Valk. Staat u in de goede volgorde? Başoğlu, Jonker, Sadhoe, Van Scheijndel en Valk. Ja.

Door de gemeenteraad is zojuist besloten tot uw toelating als burgerlid van een commissie en alvorens uw functie te kunnen uitoefenen dient u overeenkomstig artikel 14 van de Gemeentewet in de vergadering in handen van de voorzitter de eed of de verklaring en belofte af te leggen. U heeft gekozen voor de verklaring en belofte. Na voorlezing door mij van het wettelijk voorgeschreven formulier, verzoek ik u mij na te spreken de woorden: 'Dat verklaar en beloof ik.'

'Ik verklaar dat ik, om tot burgerlid van een commissie benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als burgerlid van een commissie naar eer en geweten zal vervullen. Dat verklaar en beloof ik.'

Ik begin met de heer Başoğlu. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Dat hoeft niet. Nee. Dat verklaar en beloof ik.

De heer **BAŞOĞLU** (sp). Dat verklaar en beloof ik!

De **VOORZITTER**. De heer Jonker.

De heer **JONKER** (50+). Dat verklaar en beloof ik!

De **VOORZITTER**. Mevrouw Sadhoe.

Mevrouw **SADHOE** (bij1). Dat verklaar en beloof ik!

De **VOORZITTER**. De heer Van Scheijndel.

De heer **VAN SCHEIJNDEL** (50+). Dat verklaar en beloof ik!

De **VOORZITTER**. Mevrouw Valk.

Mevrouw **VALK** (50+). Dat verklaar en beloof ik!

De **VOORZITTER**. Van harte gefeliciteerd. Ik schors de vergadering voor enige ogenblikken.

(De vergadering is geschorst.)

Heropening

De **VOORZITTER**. Mag ik u verzoeken te gaan zitten? Geachte raadsleden, we gaan stemmen. Is iedereen binnen voor de stemmingen? Ook aan de kant van Leefbaar Rotterdam zie ik nog een paar stoelen. Wij gaan stemmen.

Agendapunt 6 Duiding van de uitslag van de verkiezing voor de leden van de gemeenteraad

De **VOORZITTER**. De motie die ingediend is naar aanleiding van de duiding van de uitslag van de verkiezingen brengen we als eerste in stemming. Zijn daar stemverklaringen over? We stemmen nu over de motie die is ingediend naar aanleiding van het debat onder agendapunt 6, duiding van de verkiezingen. Geen stemverklaringen. Kunt u de motie voor zetten? Dan gaan we stemmen.

Motie 1, 'Onderzoek naar de lage opkomst in Rotterdam'. De motie is met algemene stemmen aanvaard.

Agendapunt 13.1 Tweeminutendebat over 'We laten niemand in de kou staan', aangevraagd door de leden Balwantsingh e.a.

De **VOORZITTER**. Bij het tweeminutendebat 'We laten niemand in de kou staan' zijn er twee moties, 'Belofte maakt schuld' en 'Vol energie voor Rotterdammers'. We brengen beide moties in stemming. Zijn er stemverklaringen? De heer Coşkun eerst.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja, even een punt van orde. Die tweede motie gaat iets verder dan de eerste motie, maar verder lijken ze sprekend op elkaar. De meest verstrekkende gaat normaal gesproken eerst, dat was tenminste vroeger normaal. Ik stel voor om mijn motie dan als eerste in stemming te brengen. En als die wordt aangenomen hoeft de tweede niet meer. Als die niet wordt aangenomen, zou ik wel graag een hoofdelijke stemming willen over de tweede motie, zodat iedereen kan zien wie de armoede een warm hart toedraagt en wie niet.

De **VOORZITTER**. Mijnheer Coşkun, een hoofdelijke stemming kan als u erom vraagt. We kunnen het doen, maar u kunt op het scherm zien wie wat gestemd heeft. Maar u wenst...

De heer **COŞKUN** (sp). Nee, ik wil graag dat iedereen zich uitspreekt voor of tegen armoede in deze stad.

De **VOORZITTER**. Sst. De regel is dat als een raadslid vraagt om hoofdelijke stemming, dan hebben we een hoofdelijke stemming. En de heer Coşkun heeft gelijk, motie 2 is verstrekkend, dus die brengen we als eerste in stemming. Mijnheer Achbar.

De heer **ACHBAR** (denk). Ja voorzitter, het moge helder zijn dat wij tegen armoede zijn in deze stad, maar dat wij wel heel veel waarde hechten aan een zorgvuldig proces en weten welke beslissing we aan het nemen zijn, in plaats van maar iets willen doen voor de bühne, en zelfs roepen dat een hoofdelijke stemming moet gebeuren om maar aan te geven dat wellicht een aantal partijen ergens tegen zijn. U weet, dat is niet mijn stijl, ik vind het jammer dat het op deze manier is gegaan, dat er miscommunicatie is ontstaan, dat we dit moeten herstellen. Moge dat duidelijk zijn. Er is een goede suggestie gedaan vanuit het CDA om even in beeld te krijgen vanuit de portefeuille Financiën om te kijken wat daarin de mogelijkheden zijn en eventueel gelden te vinden. Dus wat dat betreft maakt dat wij helaas tegen de motie gaan stemmen, omdat wij hadden gehoopt dat er een toezegging zou komen van de wethouder op de vraag van het CDA en die is er niet gekomen.

De **VOORZITTER**. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGRS-HOOGENDOORN** (cda). Ja voorzitter, dank. Ik ga voor de motie stemmen, voor allebei als ze allebei in stemming worden gebracht. Ik heb een uiterste poging gedaan in het debat om het financieel duidelijker in kaart te brengen. De wethouder Financiën had hier – dat is mijn afdronk – uiteindelijk moeten zijn om daar antwoord op te kunnen geven omdat de wethouder Armoedebestrijding dat onvoldoende kon. Dan ligt bij mij voor: doe ik nu iets wat nu moet gebeuren of wacht ik af op stukken die we misschien wel na het reces krijgen? Dan laat ik het doorwegen naar dat eerste, er moet nu wat gebeuren. Ik weet dat we dit geld kunnen vinden en ik ga dan ook van uw suggestie gebruikmaken burgemeester, die voorstelde toen ik de toezegging vroeg: mag dat in de uitwerking van de motie meegenomen worden in een aantal scenario's? Dat zou ik dan willen oproepen te doen, maar vandaag stem ik voor die moties.

De **VOORZITTER**. Geen andere stemverklaringen? Dan motie 2 als eerste en die wilt u hoofdelijk in stemming brengen.

De heer **COŞKUN** (sp). Als motie 2 wordt aangenomen hoeven we het over die andere motie niet meer te hebben. En als die niet wordt aangenomen, wil ik hoofdelijke stemming over motie 1.

De **VOORZITTER**. Motie 1. Helder. Dan gaan we stemmen over 'Vol energie voor Rotterdammers'. U kunt stemmen.

Motie 2, 'Vol energie voor Rotterdammers'. De motie is met 26 stemmen tegen en 19 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van SP, GroenLinks, PvdA, BIJ1, PvdD, Volt, CDA, 50PLUS en ChristenUnie.

De **VOORZITTER**. Dan gaan we motie 1 hoofdelijk in stemming brengen. Mag ik u om geduld vragen?

Motie 1, 'Belofte maakt schuld'. De motie is met 26 stemmen tegen en 19 voor verworpen.

VOOR hebben gestemd de leden: Kind, Reitema, Elfilali, Verkoelen, Segers-Hoogendoorn, Coşkun, Vlasblom, De Jong, Van de Peppel, Moti, Vonk, Van der Velden, Leewis, Vlieger, Morkoç, Biljoen, Kockelkoren, Balwantsingh, Engberts

TEGEN hebben gestemd de leden: Hoogwerf, Van Groningen, Nunnely, Kuzu, Van Schaik, De Waard, Mohamed-Hoesein, Karremans, Abrahamse, Verhoef, Oostdijk, Van Drunen, Bruin, Vreugdenhil, Coenradie, Ceulemans, Simons, Becker, Van Dommelen, Yigit, Zeegers, De Haan, Achbar, van Wifferen, Maassen, Lansink-Bastemeijer

Agendapunt 10.1 Het voorstel tot instelling van de tijdelijke commissie Bestuur, de tijdelijke commissie Sociaal en de tijdelijke commissie Fysiek, alsmede tot intrekking van het Besluit tot instelling raadscommissies 2018 van 6 september 2018

De **VOORZITTER**. Dan gaan we nog terug naar agendapunt 10.1. Daar hadden we een besluit dat we nog moesten nemen. Kijkt u mee in uw agenda.

'Het voorstel tot instelling van de tijdelijke commissie Bestuur, de tijdelijke commissie Sociaal en de tijdelijke commissie Fysiek, alsmede tot intrekking van het Besluit tot instelling raadscommissies 2018 van 6 september 2018'. Het voorstel is met algemene stemmen aanvaard.

15. Sluiting

De **VOORZITTER**. Daarmee komen we aan het einde van deze raadsvergadering, met dank aan ieders deelname. Een fijne dag en tot de volgende keer.

Inhoudsopgave

Onderwerp	Pagina
Opening en mededelingen	457
Vaststelling van de agenda voor de raadsvergadering van 21 april 2022	457
Vaststelling van de notulen van de raadsvergadering van 28 maart 2022 30 maart 2022	459
Mededeling van ingekomen stukken aan de raad en de commissies, zoals genoemd op de digitale doorlopende lijst 2022 weken 13 t/m 15	460
Bekrachtiging van de geheimhouding overeenkomstig artikel 25 van de Gemeentewet	460
De bijlagen behorende bij de brief van burgemeester en wethouders met betrekking tot voortgang Warmtebedrijf Rotterdam, maart 2022	460
Duiding van de uitslag van de verkiezing voor de leden van de gemeenteraad	460
Het voorstel met betrekking tot opheffing van geheimhouding van documenten met betrekking tot de gebiedsontwikkeling Feyenoord City	487
Het voorstel naar aanleiding van de adviezen van de Algemene bezwaarschriftencommissie tot het niet-ontvankelijk verklaren van bezwaren tegen het raadsbesluit tot vaststelling van het Kiesreglement wijkraden 2022	487
De voorstellen naar aanleiding van de adviezen van de Algemene bezwaarschriftencommissie tot het niet-ontvankelijk verklaren van bezwaren tegen het raadsbesluit tot vestiging van voorkeursrecht gemeenten in het plangebied Feyenoord City	487
De voorstellen naar aanleiding van de adviezen van de Algemene bezwaarschriftencommissie tot het ongegrond verklaren van bezwaren tegen het raadsbesluit tot vestiging van voorkeursrecht gemeenten in het plangebied Feyenoord City	487
Het voorstel tot intrekking van de Verordening Bedrijveninvesteringszone gebruikers Prinsenplein 2019	487
Aanwijzing burgerleden - Onderzoek geloofsbrieven commissieleden niet zijnde raadslid - Besluit tot toelating commissieleden niet zijnde raadslid - Beëdiging commissieleden niet zijnde raadslid	488
Het voorstel tot instelling van de tijdelijke commissie Bestuur, de tijdelijke commissie Sociaal en de tijdelijke commissie Fysiek, alsmede tot intrekking van het Besluit tot instelling raadscommissies 2018 van 6 september 2018	491

Onderwerp	Pagina
Het voorstel tot benoeming van: - de voorzitter van de tijdelijke commissie Bestuur - de voorzitter van de tijdelijke commissie Sociaal - de voorzitter van de tijdelijke commissie Fysiek	491
Het voorstel tot benoeming van een lid van de Rekeningcommissie van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)	494
Aanwijzing burgerleden	496
Tweeminutendeбат over 'We laten niemand in de kou staan', aangevraagd door de leden Balwantsingh e.a.	496
Inventarisatie stemverklaringen	511
Stemmingen	512

Aldus ongewijzigd vastgesteld in de openbare vergadering op 2 juni 2022.

De griffier,

De voorzitter,

